

STRATEGIA ROZWOJU POWIATU LEŻAJSKIEGO NA LATA 2015–2020

Instytut Doradztwa Innowacyjnego
20-454 Lublin, ul. Wyspiańskiego 34
NIP: 946-26-21-557
REGON: 060743160

Organ rejestrujący: Sąd Rejonowy Lublin – Wschód w
Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział
Gospodarczy – Krajowy Rejestr Sądowy

Fundacja Inicjatyw Menedżerskich,
20-078 Lublin, ul. I Armii Wojska Polskiego 5/7
tel./fax: (+48) 81 532 14 25; tel.: (+48) 81 441 33 44;
email: biuro@fim.org.pl; www.fim.org.pl
NIP: 712-308-96-56; KRS: 0000290822;
Organ rejestrujący: Sąd Rejonowy Lublin – Wschód
w Lublinie z siedzibą w Świdniku, VI Wydział
Gospodarczy – Krajowy Rejestr Sądowy

Spis treści

Wprowadzenie	3
I. Część opisowo - diagnostyczna	5
1. Położenie	5
2. Demografia	7
3. Struktura organizacyjna samorządu Powiatu Leżajskiego	13
4. Sfera społeczna i edukacja	16
4.1. Pomoc społeczna w powiecie	16
4.2. Wsparcie społeczne w instytucjach gminnych	21
4.3. Wsparcie społeczne w pozostałych placówkach na terenie powiatu	23
4.4. Opieka zdrowotna	24
4.5. Kultura	27
4.6. Instytucje kultury w gminach	30
4.7. Edukacja	31
4.8. Aktywność społeczna mieszkańców	37
4.9. Bezpieczeństwo	38
5. Gospodarka i rynek pracy	42
5.1. Gospodarka	42
5.2. Powiatowy Urząd Pracy	49
5.3. Bezrobocie i rynek pracy	51
6. Infrastruktura i środowisko	56
6.1. Infrastruktura transportowa	56
6.2. Usługi komunalne	60
6.3. Środowisko	63
7. Dziedzictwo kulturowe	66
8. Finanse powiatu	78
II. Część programująco – strategiczna	83
1. Analiza problemów	83
1.1. Diagnoza w oparciu o ankietę publiczną	83
1.2. Analiza SWOT	90
2. Misja i wizja	94
3. Cele strategiczne	95
4. Powiązanie z innymi dokumentami	115
III. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja strategii	121
1. Wdrażanie strategii	121
2. Ewaluacja i monitoring	122
Użyte skróty	126
Spis tabel	128
Spis rysunków	130

Wprowadzenie

Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015–2020 jest dokumentem strategicznym wypracowanym przez Powiat Leżajski (zwany dalej Powiatem), który określa długookresowe kierunki rozwoju Powiatu na najbliższe lata. Obejmuje strategiczne obszary rozwojowe oraz cele podstawowe i szczegółowe wyznaczone w oparciu o przyjęte założenia. Horyzont czasowy, jakim objęta jest Strategia, wiąże się z perspektywą finansową Unii Europejskiej na lata 2014–2020. Aby w pełni wykorzystać szanse, jakie dają środki unijne, należy podjąć odpowiednie działania związane z możliwością ich skutecznego pozyskiwania. Jest to ważny, choć nie jedyny, cel opracowania niniejszej Strategii. Jest ona bowiem przede wszystkim podstawowym dokumentem zawierającym priorytetowe kierunki rozwoju Powiatu na najbliższe lata w kluczowych obszarach, uprzednio zdiagnozowanych i opisanych. Horyzont czasowy wyznaczony latami 2015-2020 obejmuje nowy okres programowania unijnego (2014-2020), a zarazem, zgodnie z zasadą N+2 przyjętą w dokumentach unijnych, jest wydłużony o 2 lata w stosunku do obecnego okresu programowania. Za sprawą przedstawionego tu dokumentu strategicznego Powiat może efektywnie wykorzystać własne zasoby, w tym zasoby kulturowe, finansowe, rzeczowe czy społeczne oraz określić sposoby przeciwdziałania pojawiającym się zagrożeniom. Przygotowana strategia pozwala na określenie najbardziej efektywnych działań mogących zapewnić optymalizację rozwoju całego obszaru Powiatu we wszystkich kluczowych sferach – społeczno-gospodarczej, infrastrukturalnej oraz kulturowo-środowiskowej.

Dokument składa się z dwóch zasadniczych części odpowiadających logice procesu strategicznego, a stanowią go:

- część opisowo-diagnostyczna,
- część programująco-strategiczna.

Celem części opisowo-diagnostycznej jest ocena stanu obecnego oraz występujących tendencji w obszarach zdefiniowanych jako kluczowe z punktu widzenia programowania strategicznego, tj.:

- położenie,
- demografia,
- sfera społeczna i edukacja,
- gospodarka i rynek pracy,
- infrastruktura i środowisko,
- dziedzictwo kulturowe,
- finanse powiatu.

Część pierwsza daje zatem aktualny obraz Powiatu, pozwalający na sformułowanie problemów występujących w kluczowych obszarach wymagających interwencji. W oparciu o nie, w części programująco-strategicznej, przeprowadzona została analiza silnych i słabych

stron oraz szans i zagrożeń. Na jej potrzeby wykorzystana została ankieta publiczna skierowana do mieszkańców oraz lokalnych przedsiębiorców. Programowanie działań strategicznych jest zatem wynikiem stwierdzonych potrzeb, poprzedzonych oceną jakości życia dokonaną przez mieszkańców Powiatu w ramach ankiety, a także w toku spotkań roboczych poświęconych przygotowaniu założeń strategii. Postulaty te zostały poddane ocenie pod kątem szans oraz zagrożeń, a także możliwości oddziaływania poprzez narzędzia, jakimi dysponuje Powiat. Część druga dokumentu wyznacza zatem cele strategiczne w najważniejszych obszarach z punktu widzenia możliwości działania samorządu. Przedstawione zostały cele główne oraz szczegółowe odpowiadające przyjętej misji rozwoju. Kolejny podrozdział wskazuje na powiązania z innymi dokumentami o charakterze strategicznym, wypracowanymi na różnych szczeblach: od dokumentów unijnych, poprzez ogólnokrajowe, wojewódzkie aż do innych opracowań powstałych lub powstających równolegle na szczeblu gmin. Istotnym elementem dokumentu jest także podrozdział, w którym zostały ujęte zasady wdrażania, monitorowania i ewaluacji niniejszej strategii służące do oceny stopnia jej realizacji.

Ważnym adresatem *Strategii Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020* oprócz jego mieszkańców, jako głównych interesariuszy, jest również otoczenie jednostki, a szczególnie:

- gminy wchodzące w skład powiatu,
- okoliczne powiaty,
- województwo podkarpackie,
- Wojewoda Podkarpacki,
- organizacje samorządu gospodarczego o ponadlokalnym zasięgu,
- organizacje rządowe, samorządowe i pozarządowe o ponadlokalnym zasięgu (regionalnym i krajowym),
- potencjalni inwestorzy zainteresowani inwestycjami w Powiecie,
- zagraniczni partnerzy samorządowi Powiatu.

Współpraca i komunikacja z wymienionymi partnerami będzie jednym z czynników decydujących o powodzeniu realizacji Strategii, podobnie jak kluczowe będzie zaangażowanie podległych Powiatowi jednostek organizacyjnych, jak również mieszkańców i podmiotów działających na terenie Powiatu (przedsiębiorców, czy organizacji pozarządowych) w proces współtworzenia rozwiązań konkretyzujących zapisy niniejszego dokumentu.

I. Część opisowo - diagnostyczna

1. Położenie

Powiat Leżajski usytuowany jest w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego i zajmuje powierzchnię 584 km² (58 426 ha), z czego powierzchnia rolna stanowi 58%, leśna 28,2%, zaś pozostała powierzchnia to 13,8%. Swoim zasięgiem obejmuje on 5 gmin, w tym trzy gminy wiejskie (Gmina Grodzisko Dolne, Gmina Kuryłówka, Gmina Leżajsk) oraz po jednej gminie miejskiej (Gmina Miasto Leżajsk) i miejsko – wiejskiej (Miasto i Gmina Nowa Sarzyna).

Rysunek 1: Gminy powiatu leżajskiego (Szombara88 - Praca własna na podstawie Państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju. Licencja CC BY-SA 3.0 na podstawie Wikimedia Commons)

Powierzchnia powiatu leżajskiego stanowi około 3,27 % powierzchni województwa (jego obszar to 17.844 km²). Powiat graniczy z powiatami przeworskim, łańcuckim, rzeszowskim i niżańskim (z terenu województwa podkarpackiego) oraz powiatem biłgorajskim (leżącym w województwie lubelskim).

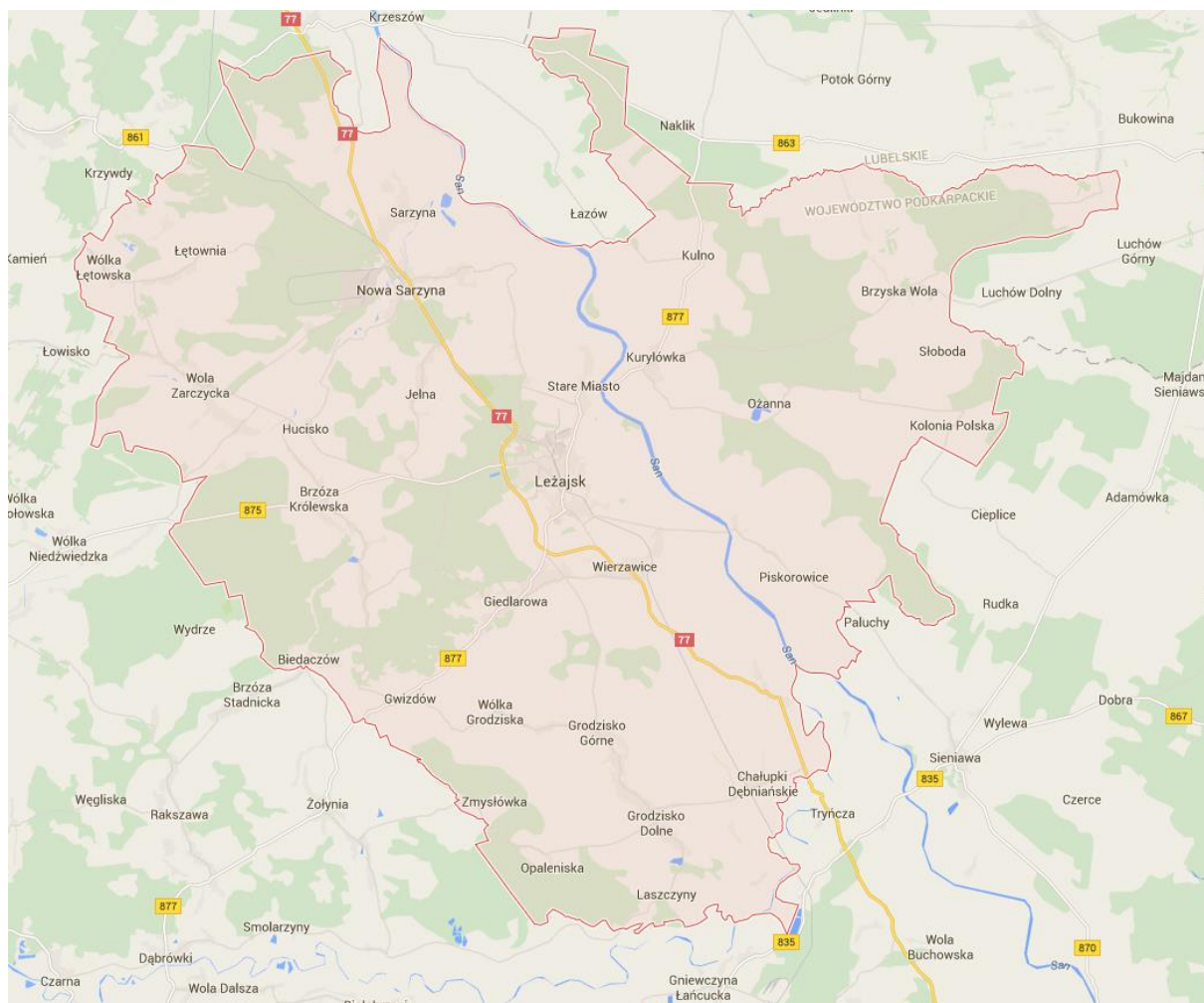
Siedziba władz powiatu – miasto Leżajsk od lat jest ważnym centrum administracyjnym, gospodarczym, kulturalnym i oświatowym dla okolicznych miejscowości. Posiada dogodne połączenia kolejowe i autobusowe z wieloma większymi miejscowościami w kraju. Najbliższe przejścia graniczne (z Ukrainą) znajdują się w Korczowej i Budomierzu oddalone o około 70 km i Medyce o około 80 km od Leżajska. Przez teren powiatu przebiegają szlaki

komunikacyjne o znaczeniu ogólnokrajowym oraz regionalnym, droga krajowa nr 77 oraz drogi wojewódzkie 877 i 875, a w niedalekim sąsiedztwie znajduje się autostrada A4, dzięki czemu dojazd do innych ważniejszych miast regionu, w tym jego stolicy – Rzeszowa, zajmuje kilkadziesiąt minut. Lokalna sieć dróg powiatowych opisana jest bardziej szczegółowo w części poświęconej infrastrukturze.

Najważniejszymi ośrodkami przemysłowymi w powiecie są Leżajsk oraz Nowa Sarzyna. Tu zlokalizowane są m.in.: Browar w Leżajsku należący do Grupy Żywiec S.A., ZPOW HORTINO sp. z o.o., Fabryka Maszyn NOWA sp. z o.o., BMF Polska, Grupa Siliaty Sp. z o.o., Zakład Tytoniowy Philip Morris, CIECH Sarzyna S.A. a także oddział Specjalnej Strefy Ekonomicznej Euro-Park Mielec, oferującej podmiotom gospodarczym szereg możliwości w zakresie dogodnego inwestowania.

O roli powiatu w dużej mierze stanowią jego zasoby kulturowo-historyczne, szerzej opisane w rozdziale „Dziedzictwo kulturowe”. Wśród nich najcenniejsze to Bazylika i Klasztor OO. Bernardynów z pierwszej połowy XVII wieku, które wpisane zostały w roku 2005 na listę Narodowych Pomników Historii, czy też cmentarz żydowski z grobem cadyka Elimelecha, będący miejscem pielgrzymek chasydów z całego świata.

Rysunek 2: Mapa powiatu leżajskiego z zaznaczeniem głównych szlaków drogowych (źródło: Google Maps)

2. Demografia

Powiat Leżajski zamieszkuje obecnie 69.856 mieszkańców (według danych na dzień 31.12.2014). Liczba ta stanowi 3,28 % ogółu liczby mieszkańców województwa (z łącznej liczby 2 129 187), podczas gdy udział powierzchni powiatu w ogólnej powierzchni województwa wynosi 3,27 %. Liczba ludności na przestrzeni lat 2008-2014 wzrosła o 838 osoby: z 69.018 do 69.856, według danych Głównego Urzędu Statystycznego.

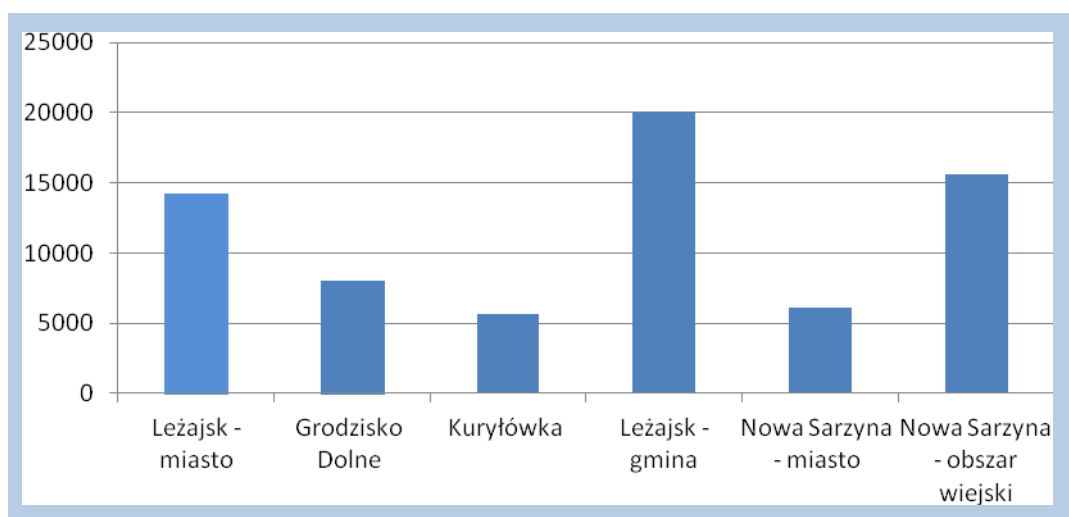
Tabela 1: Liczba ludności powiatu leżajskiego w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

Rok:	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem	69 018	69 105	70 199	70 230	70 106	69 977	69 856
Kobiety	35 003	34 997	35 519	35 525	35 418	35 363	35 270
mężczyźni	34 015	34 108	34 680	34 705	34 688	34 614	34 586

Średnia gęstość zaludnienia w powiecie leżajskim (o powierzchni 583 km²) w roku 2014 wyniosła 119,82 osoby na 1 km², a dla województwa podkarpackiego wskaźnik ten był na poziomie 119,32 osób/km² (2 129 187 mieszkańców). Powiat cechuje zatem gęstość zaludnienia typowa dla całego województwa.

Gdy chodzi o liczbę mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu, to największą liczbę mieszkańców mają kolejno Miasto i Gmina Nowa Sarzyna, Gmina Leżajsk, Miasto Leżajsk, Gmina Grodzisko Dolne i Kuryłówka.

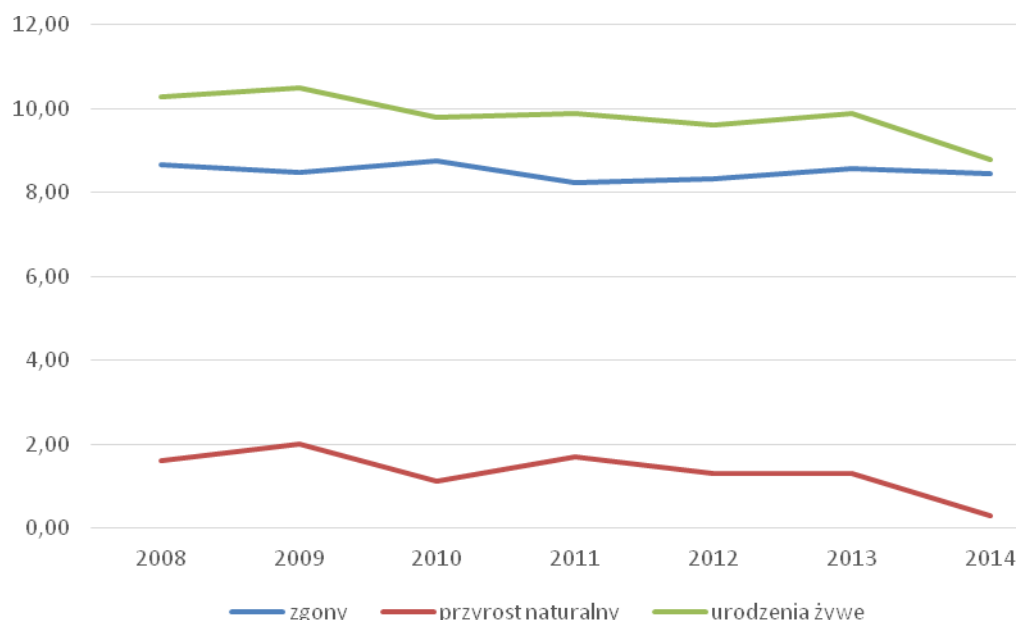
Rysunek 3: Ludność gmin i miast powiatu leżajskiego na 31.12.2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Poniższy wykres obrazuje zmiany relacji pomiędzy liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów przypadającymi na każdy tysiąc mieszkańców na terenie powiatu leżajskiego na przestrzeni ostatnich lat. Wskazuje on na zmniejszający się współczynnik przyrostu naturalnego, będący

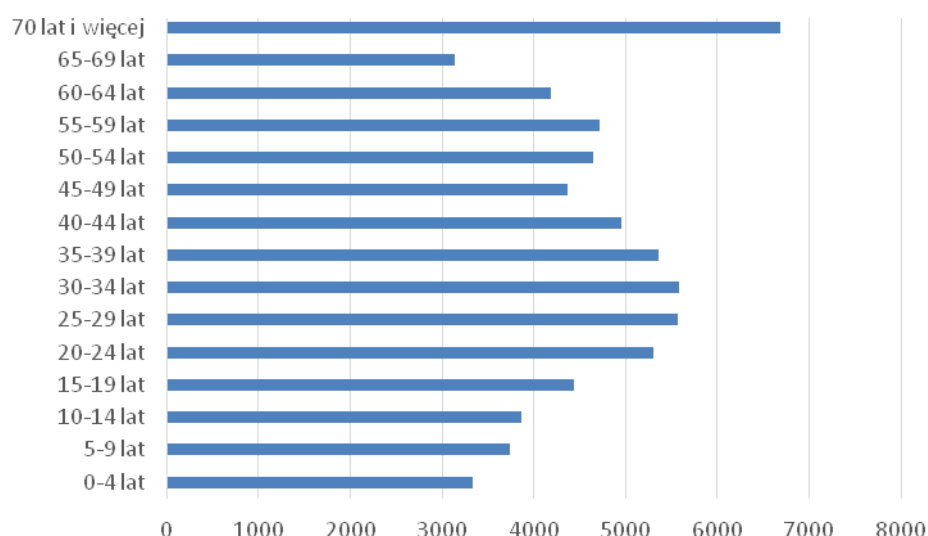
efektem zmniejszającej się różnicy pomiędzy liczbą urodzin a zgonów. W roku 2008 przyrost naturalny w powiecie wynosił 1,6, zaś w roku 2014 zaledwie 0,3.

Rysunek 4: Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny na tys. mieszkańców w powiecie leżajskim w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

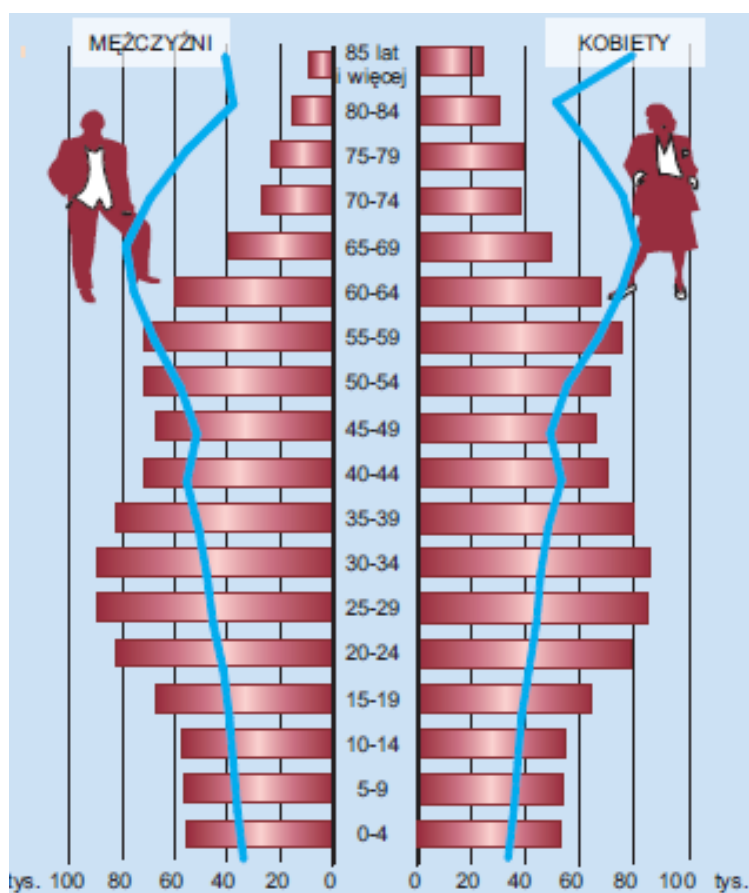
Kolejny wykres ilustrujący strukturę wiekową mieszkańców powiatu pokazuje, że ostatnie pokolenie wyżu demograficznego znajduje się w okresie rozrodczym, z drugiej zaś strony wydłużeniu ulega średnia długość życia. Oznacza to, że przy niskich wskaźnikach dzietności, w niedalekiej przyszłości dojdzie do pogłębienia niekorzystnych zjawisk w strukturze ludności (patrz rys. 4 i 5). Już dzisiaj duży odsetek mieszkańców stanowią osoby powyżej 50 roku życia, zaś udział dzieci i młodzieży coraz bardziej się zmniejsza.

Rysunek 5: Struktura wiekowa ludności powiatu leżajskiego na koniec roku 2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

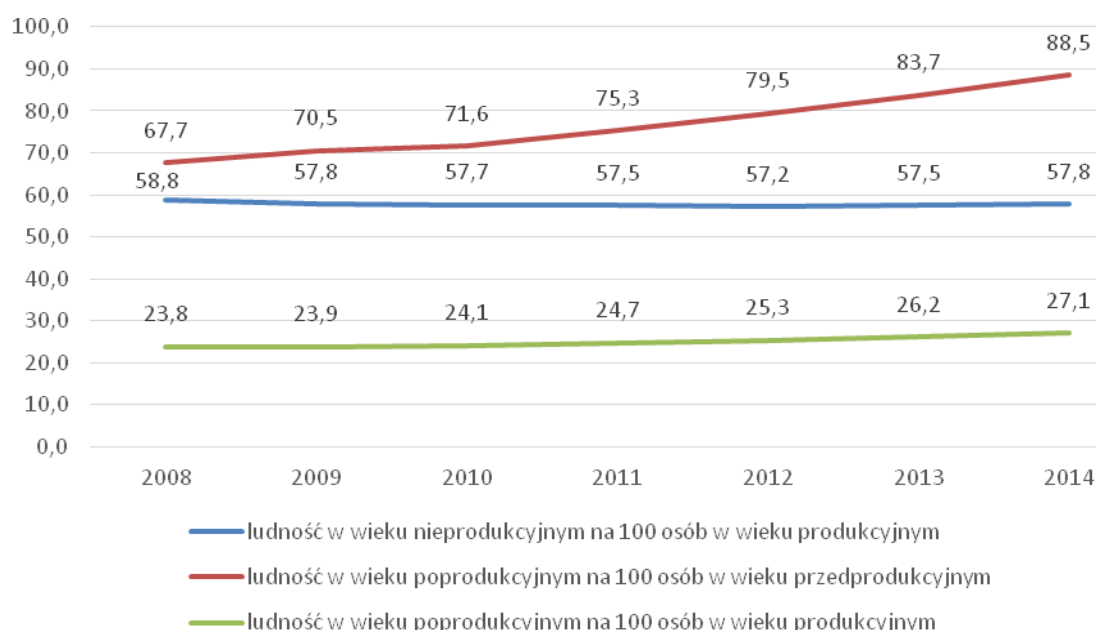
W przypadku powiatu leżajskiego rysunek ten pokazuje niepokojący trend polegający na zwężaniu się podstawy piramidy, co oznacza coraz mniejszą liczbę dzieci w porównaniu do liczby młodzieży, czy osób w sile wieku. Pozytywnym elementem jest wciąż duży udział ludności w grupie 20-39 lat. Zwraca jednak uwagę malejąca liczba najmłodszych mieszkańców, a także relatywnie wysoki udział osób z grupy 50-69 lat, co w perspektywie dwóch kolejnych dekad dać może efekt odwróconej piramidy. Prognozy dla całego województwa są w tej mierze pesymistyczne, a brak jest przesłanek aby sądzić, że sytuacja w najbliższych latach ulegnie zmianie. Poniżej znajduje się aktualna piramida demograficzna dla całego województwa podkarpackiego wraz z prognozą na rok 2050.

Rysunek 6: Piramida wiekowa ludności województwa podkarpackiego wraz z prognozą na rok 2050 [na niebiesko]
(źródło: GUS)

Omawiane zjawiska znajdują swoje odbicie we wskaźnikach obciążenia demograficznego. Jak pokazuje kolejny wykres (rys. 7) ulegają one systematycznemu zwiększeniu: przede wszystkim znacząco rośnie odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym (z 60,7 osób w roku 2008 do 88,5 w roku 2014) i na 100 osób w wieku produkcyjnym (z 23,8 do 27,1 w omawianym okresie), co obrazuje skalę niekorzystnych zjawisk.

Rysunek 7: Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiecie leżajskim w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

Jak zaznaczono wyżej wskaźniki przyrostu naturalnego w powiecie leżajskim wyrażone w liczbach bezwzględnych były w okresie 2008-2014 dodatnie, jednakże na ostateczną liczbę ludności duży wpływ wywiera także zjawisko migracji, której saldo było ujemne w całym omawianym okresie, co obrazują poniższe tabele. Z przedstawionego w tabelach 2 i 3 zestawienia widać, że w skali powiatu leżajskiego, gmin wchodzących w skład powiatu oraz całego województwa podkarpackiego następuje stały odpływ ludności. Dodatkowo saldo w latach 2007-2013 jest udziałem jedynie gminy Leżajsk, a w roku 2013 było udziałem wiejskiego obszaru gminy Nowa Sarzyna. Przyczynami migracji są na ogół poszukiwanie pracy oraz wyjazdy w celu kontynuowania edukacji. W obecnych uwarunkowaniach można przypuszczać, że tendencje te będą się utrzymywać. W perspektywie kolejnych lat możliwa jest sytuacja, w której ubytki w ludności będą zastępowane imigrantami z innych krajów. Wśród nich najbardziej prawdopodobnym kierunkiem, z którego nastąpi przyływ jest Ukraina. Nie można jednak wykluczyć, że polityka imigracyjna Unii Europejskiej sprawi, że na terytorium Polski pojawiać się będą w większej liczbie uchodźcy z innych obszarów kulturowych, co może stać się kolejnym wyzwaniem w dziedzinie polityki demograficznej.

Tabela 2: Saldo migracji wewnętrznych ludności w powiecie leżajskim i jego gminach oraz innych JST województwa w latach 2007 – 2013 (źródło: GUS)

Jednostka terytorialna	saldo migracji wewnętrznych						
	ogółem						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PODKARPACKIE	-2169	-1539	-1986	-1973	-2212	-1947	-2273
PODKARPACKIE - GMINY WIEJSKIE	-205	483	514	424	493	88	350
Powiat leżajski	-196	-157	-135	-190	-97	-146	-206
Powiat leżajski - GMINY WIEJSKIE	0	0	0	0	0	-15	-14
Leżajsk - miasto	-114	-54	-56	-67	-63	-56	-108
Grodzisko Dolne - gmina	-26	-16	-31	-15	-24	10	2
Kuryłówka - gmina	-9	-23	22	-23	-2	-34	-31
Leżajsk - gmina	51	22	10	-20	46	9	15
Nowa Sarzyna – miasto i gmina	-98	-86	-80	-65	-54	-75	-84
Nowa Sarzyna - miasto	-65	-82	-73	-46	-74	-58	-120
Nowa Sarzyna - obszar wiejski	-33	-4	-7	-19	20	-17	36

Tabela 3: Saldo migracji zagranicznych ludności w powiecie leżajskim i jego gminach oraz innych JST województwa w latach 2007 – 2013 (źródło: GUS)

Jednostka terytorialna	saldo migracji zagranicznych						
	ogółem						
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
PODKARPACKIE	-984	-772	111	44	35	0	-829
PODKARPACKIE - GMINY WIEJSKIE	-348	-220	122	99	96	69	-201
Powiat leżajski	-23	2	10	-4	9	16	-61
Powiat leżajski - GMINY WIEJSKIE	0	0	0	0	0	0	-54
Leżajsk - miasto	-7	4	1	3	-7	2	-20
Grodzisko Dolne - gmina	-2	-6	-1	-7	-3	-2	2
Kuryłówka - gmina	0	-3	1	1	10	2	-3
Leżajsk - gmina	-24	0	2	-8	0	0	-53
Nowa Sarzyna – miasto i gmina	10	7	7	7	9	14	13
Nowa Sarzyna - miasto	6	2	6	1	2	4	2
Nowa Sarzyna - obszar wiejski	4	5	1	6	7	10	11

Na podstawie przedstawionych analiz demograficznych można założyć, że w perspektywie czasowej niniejszej strategii liczba ludności w powiecie może się zmniejszać. Bardziej odczuwalne zjawiska pojawią się w prognozie długookresowej +30 lat, kiedy to zmiany demograficzne dadzą o sobie znać, przede wszystkim w postaci zmiany struktury wiekowej społeczności powiatu, a co za tym idzie zmian jej potrzeb i oczekiwań, w tym potrzeb w zakresie usług publicznych świadczonych przez samorząd i jego jednostki.

Niekorzystne trendy omówione w niniejszym dziale mogą być do pewnego stopnia ograniczone poprzez zwiększenie migracji osadniczej na teren powiatu, do której zachętą może stać się odpowiednia infrastruktura techniczna, ale i społeczna np. w zakresie jakości edukacji, opieki społecznej i jakości życia.

3. Struktura organizacyjna samorządu Powiatu Leżajskiego

Powiat Leżajski to lokalna wspólnota samorządowa, która wykonuje przypisane ustawami zadania własne i zlecone z zakresu administracji publicznej. Organy Powiatu to Rada licząca 19 radnych. W skład Rady Powiatu wchodzi komisje: Budżetu i Rozwoju Gospodarczego Powiatu, Komisja Spraw Społecznych oraz Komisja Rewizyjna. Kolegialnym organem wykonawczym jest Zarząd Powiatu ze Starostą jako jego Przewodniczącym na czele

Powiat realizuje swoje zadania ustawowe poprzez szereg jednostek, wśród których znajdują się:

1. Jednostki administracji publicznej w ramach powiatowej administracji zespolonej:

- Starostwo Powiatowe w Leżajsku

Jednostka budżetowa przy pomocy której Zarząd Powiatu wykonuje zadania powiatu. Starostwo wykonuje zadania administracji publicznej min. z zakresu architektury i budownictwa, ochrony środowiska, komunikacji i transportu, geodezji i gospodarki nieruchomościami, oświaty, promocji i rozwoju powiatu, zarządzania kryzysowego i spraw obronnych, spraw obywatelskich. Kierownikiem Starostwa jest Starosta wybierany przez Radę Powiatu.

- Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku

PUP to jednostka budżetowa, przy pomocy której Zarząd Powiatu wykonuje zadania powiatu z zakresu bezrobocia i rynku pracy. Kierownikiem Powiatowego Urzędu Pracy jest Dyrektor powoływany, po przeprowadzeniu postępowania konkursowego, przez Starostę.

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku

PCPR to jednostka budżetowa, za pomocą której Zarząd Powiatu wykonuje zadania powiatu z zakresu: pomocy społecznej, pieczy zastępczej, rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz orzekania o niepełnosprawności, przeciwdziałania przemocy w rodzinie. PCPR pełni funkcję organizatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz prowadzi w imieniu Zarządu Powiatu nadzór nad funkcjonowaniem domów pomocy społecznej w Piskorowicach-Mołyniach i Brzósie Królewskiej, Domu Dziecka w Nowej Sarzynie, Środowiskowego Domu Samopomocy w Jelnej, Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie. Prowadzi także Zespół ds. orzekania o stopniu niepełnosprawności. Na czele Centrum Pomocy Rodzinie stoi Dyrektor powoływany przez Zarząd Powiatu.

2. Placówki oświatowe i wychowawcze, dla których organem prowadzącym jest Powiat Leżajski. Placówkami tymi kierują dyrektorzy powoływani przez Zarząd Powiatu po przeprowadzeniu postępowania konkursowego. Do placówek tych należą:

- Zespół Szkół Licealnych w Leżajsku: Ponadgimnazjalna placówka oświatowa w skład której wchodzi licea i technika. Głównym profilem kształcenia jest liceum ogólnokształcące,
 - Zespół Szkół Technicznych w Leżajsku: Ponadgimnazjalna placówka oświatowa w skład której wchodzi technika, licea oraz zasadnicze szkoły zawodowe. Główny profil kształcenia to technikum i zasadnicze szkoły zawodowe,
 - Zespół Szkół w Nowej Sarzynie: Ponadgimnazjalna placówka oświatowa, w skład której wchodzi: liceum ogólnokształcące i zasadnicza szkoła zawodowa,
 - Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Leżajsku, w skład którego wchodzi Przedszkole, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum Specjalne i Zasadnicza Szkoła Zawodowa. Placówka realizuje program oświatowy dla dzieci i młodzieży skierowanej do kształcenia specjalnego na podstawie orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej,
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Leżajsku, czyli placówka wykonująca specjalistyczne usługi z zakresu badań psychologiczno-pedagogicznych i logopedii dla dzieci i młodzieży szkolnej z terenu powiatu leżajskiego. Wydaje orzeczenia będące podstawą do kierowania do kształcenia specjalnego lub indywidualnego.
3. Placówki pomocy społecznej, którymi kierują dyrektorzy powoływani przez Zarząd Powiatu. Wśród nich znajdują się:
- Dom Pomocy Społecznej w Piskorowicach-Mołyniach, sprawujący stałą opiekę dla osób przewlekle chorych psychicznie,
 - Dom Pomocy Społecznej w Brzósie Królewskiej, będący placówką dla osób w podeszłym wieku oraz przewlekle somatycznie chorych.
4. Placówki opiekuńczo-wychowawcze
- Dom Dziecka w Nowej Sarzynie, będący placówką zajmującą się stałą opieką nad dziećmi pozbawionymi opieki i wychowania ze strony rodziców.
 - Środowiskowy Dom Samopomocy w Jelnej, będący placówką dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym osób psychicznie chorych i upośledzonych umysłowo,
 - Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie, świadczący pomoc ofiarom przemocy w rodzinie w postaci: czasowego pobytu, poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego i prawnego oraz rozpoznania sytuacji ofiar przemocy i opracowania planu pomocy.
5. Jednostki Ochrony Zdrowia

Ochrona zdrowia jest finansowana poza budżetem powiatu poprzez kontrakty z Narodowym Funduszem Zdrowia. Powiat jest organem tworzącym dla Samodzielnego

Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej. SP ZOZ-em kieruje Dyrektor powoływany przez Zarząd Powiatu. Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Leżajsku, obejmuje:

- Szpital Powiatowy z oddziałami specjalistycznymi na poziomie podstawowym i regionalnym min. reumatologia, kardiologia, psychiatria,
- Poradnię Specjalistyczną,
- Centrum Rehabilitacji Leczniczej,
- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy.

6. Muzeum Ziemi Leżańskiej, będące powiatową instytucją kultury.

7. Inne powiatowe jednostki organizacyjne, tj.:

- Biuro Obsługi Jednostek Samorządu Powiatowego w Leżajsku - jednostka budżetowa wykonująca obsługę finansowo-księgową i kadrową dla mniejszych powiatowych jednostek organizacyjnych,
- Zarząd Dróg Powiatowych w Leżajsku - jednostka budżetowa zarządzająca drogami powiatowymi. Zajmuje się także bieżącym utrzymaniem dróg.

8. Służby i straże powiatowe:

- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Leżajsku,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Leżajsku.

9. Służby i straże:

- Komenda Powiatowa Policji w Leżajsku,
- Powiatowy Inspektorat Weterynaryjny w Leżajsku,
- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Leżajsku.

4. Sfera społeczna i edukacja

4.1. Pomoc społeczna w powiecie

Jednym z zadań Powiatu jest realizacja polityki państwa w zakresie pomocy społecznej. Do realizacji tych zadań na szczeblu powiatowym została powołana jednostka organizacyjna w postaci Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku, która realizuje zadania wymienione w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, podzielone na zadania własne Powiatu oraz zadania z zakresu administracji rządowej wykonywane przez Powiat.

4.1.1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) w Leżajsku jest jednostką organizacyjną Powiatu Leżajskiego, realizującą zadania z zakresu:

- pomocy społecznej,
- pieczy zastępczej,
- rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych oraz orzekania o niepełnosprawności,
- przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

W skład PCPR wchodzi następujące komórki organizacyjne:

- Zespół do spraw pieczy zastępczej,
- wieloosobowe stanowisko do spraw rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych i obsługi zadań PFRON,
- koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej,
- pracownicy socjalni,
- Sekretariat projektów EFS,
- Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych.

Pieczą zastępczą

W Powiecie Leżajskim według danych na koniec 2014 roku, funkcjonowało 57 rodzin zastępczych, w tym 41 spokrewnionych z dzieckiem i 16 niezawodowych. W rodzinach tych umieszczonych było 80 dzieci, w tym 58 w spokrewnionych i 22 w niezawodowych. Łączna wysokość świadczeń wypłaconych dla rodzin zastępczych wyniosła 683 159,77 zł. Przeciętne miesięczne świadczenie wyniosło 998,77 zł.

Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych:

PCPR w Leżajsku realizuje także zadania przypisane Powiatowi z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, do których należą:

- przyznawanie dofinansowań ze środków PFRON,
- realizacja programów celowych PFRON,
- realizacja innych zadań o których mowa w ustawie o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności,
- prowadzenie bezpłatnej Wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych „Sprawnym być”.

Zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej realizowane są przez Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku.

PCPR w Leżajsku prowadzi różnego rodzaju dofinansowania dla osób niepełnosprawnych ze środków PFRON. Należą do nich:

- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych,
- sport, kultura, rekreacja i turystyka osób niepełnosprawnych.

Środki na dofinansowania pochodzą z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz Powiatu Leżajskiego (dofinansowanie działalności WTZ w Leżajsku w wys. 10% kosztów). W roku 2014 łączna wielkość środków PFRON wyniosła 1 005 859 zł, w tym 517 860 zł dla Warsztatu Terapii Zajęciowej w Leżajsku.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

W 2014 r. Zespół wydał:

- 1 181 orzeczeń o stopniu niepełnosprawności (orzeczeń pierwszorazowych było 439),
- 311 orzeczeń o niepełnosprawności (osoby do 16 roku życia),
- 142 legitymacje osobom niepełnosprawnym.

Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych "Sprawnym być"

Wypożyczalnia prowadzona jest przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku. Swoją działalność rozpoczęła w grudniu 2005 r. w ramach programu PFRON pn. „Program Ograniczania Skutków Niepełnosprawności”. Wypożyczalnia przeznaczona jest dla osób posiadających orzeczenie o niepełnosprawności wymagających korzystania z sprzętu rehabilitacyjnego w warunkach domowych.

Wypożyczający może na miejscu uzyskać informację na temat sposobu użytkowania danego sprzętu, a także skorzystać z bezpłatnej porady rehabilitanta. Dodatkowo osoby potrzebujące wsparcia psychologicznego mogą skorzystać z bezpłatnej pomocy świadczonej w Ośrodku Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Leżajsku. W 2014 roku z działalności Wypożyczalni skorzystało 298 osób, w tym: 270 osób dorosłych oraz 28 dzieci i młodzieży.

łącznie zawarto 480 umów.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej

Ośrodek udziela pomocy osobom i rodzinom w przezwyciężaniu kryzysowych sytuacji życiowych, takich jak:

- przemoc w rodzinie (psychiczna, fizyczna, ekonomiczna i seksualna)
- uzależnienia i współuzależnienia
- konflikty w rodzinie
- niewydolność wychowawcza i inne.

Ponadto w ramach Ośrodka prowadzony jest Telefon Zaufania.

Ośrodek nie dysponuje miejscami hotelowymi, jednakże ściśle współpracuje ze Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie oraz innymi ośrodkami. Pomoc udzielana przez Ośrodek jest bezpłatna. Osoby zgłaszające się do Ośrodka mają zapewnione miejsce do spokojnej, pełnej dyskrecji rozmowy. Liczba podejmowanych działań w 2014 roku wyniosła 74, a podjęto je wobec 57 osób.

Projekty PCPR

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku realizuje różnego rodzaju projekty, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej, PFRON, budżetu Państwa bądź innych źródeł. Stałymi, cyklicznie realizowanymi programami są: „Program aktywizacji społecznej w powiecie leżajskim”, „Aktywny samorząd” oraz „Program wyrównywania różnic między regionami”; a także powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

4.1.2. Pomoc społeczna w jednostkach podległych Powiatowi Leżajskiemu

Dom Pomocy Społecznej w Piskorowicach - Mołyniach został utworzony Decyzją Wojewody Rzeszowskiego w 1982 r. Położony jest we wsi Piskorowice, przysiółku Mołynie na trasie Leżajsk - Sieniawa. Dom jest jednostką budżetową Powiatu Leżajskiego

Dom przeznaczony jest dla osób przewlekłe psychicznie chorych - kobiet i mężczyzn. Obiekt dysponuje 86 miejscami: 65 miejsc w nowym budynku, oddanym do użytku w 2000 roku i zamieszkałym głównie przez kobiety, oraz 21 miejsc w zabytkowym obiekcie, zmodernizowanym w 2001 roku, zamieszkałym wyłącznie przez mężczyzn.

Oba obiekty przystosowane są dla osób niepełnosprawnych i nie posiadają barier architektonicznych. Mieszkańcy mają zapewniony pobyt w 1-, 2-, 3-, 4- osobowych pokojach z węzłami sanitarnymi i instalacją przyzywową, pełne wyżywienie oraz troskliwą całodobową opiekę w tym lekarską, pielęgnacyjną, terapeutyczną. Pensjonariusze mają do dyspozycji pokoje dzienne, pracownię terapii zajęciowej, kaplicę, bibliotekę, stołówkę, sklep, dobrze wyposażone zaplecze do rehabilitacji oraz pobliski park, gdzie mogą odpoczywać i odbywać spacerów jak również zajęcia na świeżym powietrzu. Na terenie DPS mieści się kuchnia ze stołówką, kaplica, pomieszczenia rehabilitacyjne, terapii zajęciowej, biblioteka, sklepik wielobranżowy. Placówka oferuje swoim podopiecznym:

- zajęcia w pracowni krawieckiej - jako formę terapii zajęciowej i rekreacyjnej,
- zajęcia w pracowni plastycznej jako okazja do zdobywania nowych umiejętności,
- zajęcia w pracowni wikliniarsko-ogrodniczej, będącej miejscem sadzenia i pielęgnacji kwiatów oraz tworzenia wyrobów z wikliny,
- zespół pomieszczeń rehabilitacyjnych wyposażony w specjalistyczny sprzęt do prowadzenia rehabilitacji leczniczej i usprawniającej, w tym m.in. kinezyterapii.

W 2014 r. zostało w nim umieszczonych 5 osób, na dzień 31.12.2014 roku liczba mieszkańców Domu wyniosła 86 osób (pełny stan).

Dom Pomocy Społecznej im. Józefa Żurawia w Brzozie Królewskiej położony jest w dużej malowniczej miejscowości, otoczonej lasami, stanowiącymi część dawnej Puszczy Sandomierskiej. Dom funkcjonuje od 1986 roku i przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku oraz osób przewlekłe somatycznie chorych. Dysponuje 72 miejscami w pokojach jedno, dwu i trzyosobowych. Oprócz pokoi mieszkalnych, mieszkańcy mają do dyspozycji pokoje dziennego pobytu, jadalnię, pomieszczenie do rehabilitacji, punkt biblioteczny, czytelną, pracownie terapeutyczne oraz kaplicę, w której regularnie odbywają się nabożeństwa.

Budynek pozbawiony jest barier architektonicznych co zapewnia swobodne i bezpieczne przemieszczanie się osób niepełnosprawnych. Dom funkcjonuje w sposób zapewniający właściwy zakres usług bytowych, opiekuńczych i wspomagających zgodnie ze standardami określonymi dla danego typu domu oraz w oparciu o indywidualne potrzeby mieszkańca poprzez m.in.:

- udział w terapii zajęciowej i rehabilitacji,
- zaspokajanie potrzeb religijnych i kulturalnych,
- stymulowanie nawiązywania i utrzymywania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną,
- zapewnienie bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych.

DPS zapewnia całodzienne wyżywienie dla mieszkańców z uwzględnieniem diet zleconych przez lekarza, w postaci śniadania, obiadu, podwieczorku i kolacji. Jadłospis mieszkańców Domu oparty jest na zaleceniach żywieniowych dla osób powyżej 65 roku życia z uwzględnieniem norm opracowanych przez Instytut Żywności i Żywienia w Warszawie. Przy opracowaniu jadłospisu bierze się pod uwagę gusta i prośby mieszkańców. Z okazji świąt i uroczystości okolicznościowych przygotowywane są tradycyjne posiłki. W placówce działa zespół „SENIOR”, który reprezentuje Dom na różnego typu uroczystościach, a także na przeglądach artystycznych. W 2014 roku umieszczono w Domu 12 nowych osób, na dzień 31.12.2014 r. w Domu przebywały 62 osoby.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Jelnej powstał na mocy Uchwały Rady Powiatu w Leżajsku z dnia 29 września 2006 r. Swoją działalność rozpoczął 15 listopada 2006 r. Przeznaczony jest dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnymi intelektualnie.

Otwarty jest przez 5 dni w tygodniu od poniedziałku do piątku w godz. od 8.00 do 16.00. Obecnie prowadzi 6 pracowni: kulinarną, rzemieślniczą, rehabilitacyjną, komputerową i manualną. Liczba miejsc regulaminowych wynosi 36. Działalność Domu ukierunkowana jest na podtrzymywanie i rozwijanie u osób przewlekłe psychicznie chorych i niepełnosprawnych intelektualnie – uczestników Domu, umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia i funkcjonowania w środowisku, poprzez:

- stworzenie osobom przewlekłe psychicznie chorym oraz osobom z niepełnosprawnością intelektualną życzliwego miejsca, dającego wsparcie i zrozumienie,
- podejmowanie działań prowadzących do przywrócenia osobie przewlekłe psychicznie chorej i z niepełnosprawnością intelektualną zdolności do samodzielnego radzenia sobie w życiu, udzielanie jej pomocy w tworzeniu perspektyw życiowych, dających możliwość realizacji osobistych celów,
- włączanie osób niepełnosprawnych, wycofanych z kontaktów z otoczeniem do środowiska rodzinnego, społecznego oraz przywracanie im zdolności do samopomocy, pokonywania tendencji do izolowania się, uczenia życia z chorobą, wpływania na podnoszenie jakości życia.

Ilość wydanych skierowań do placówki w 2014 roku wyniosła 5 nowych, zaś ilość uczestników według stanu na dzień 31.12.2014 wynosiła 38 osób.

Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Nowej Sarzynie jest placówką całodobową i całoroczną, przeznaczoną dla ofiar przemocy w rodzinie. Swoją działalność rozpoczął 1 lutego 2007 roku. Nadzór merytoryczny nad działalnością Ośrodka sprawuje Wojewoda Podkarpacki, natomiast bieżący – Powiat Leżajski, a w jego imieniu Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Ośrodek udziela pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej i socjalnej. Posiada 18 miejsc noclegowych. Działalność ośrodka ma charakter interwencyjny oraz terapeutyczno-wspomagający.

W ramach działań interwencyjnych Ośrodek zapewnia:

- schronienie w formie całodobowego pobytu ofiarom przemocy, bez skierowania i bez względu na dochód, na okres do trzech miesięcy z możliwością jego przedłużenia (pobyt obejmuje także zapewnienie bezpłatnego wyżywienia, niezbędnej odzieży i obuwia, jak również środków higieny osobistej),
- ochronę ofiar przemocy przed osobą ją stosującą (Ośrodek jest monitorowany),
- rozpoznanie sytuacji ofiary przemocy i opracowanie planu pomocy.

Pobyt w Ośrodku jest bezpłatny. Nie przyjmowane są osoby w stanie po spożyciu alkoholu lub nietrzeźwe. W roku 2014 w Ośrodku przebywało stacjonarnie 58 osób, 92 osobom udzielono pomocy ambulatoryjnie, przyjęto 63 zgłoszenia telefoniczne. Ponadto prowadzone były przez Ośrodek grupy wsparcia.

Dom Dziecka w Nowej Sarzynie jest placówką socjalizacyjną dla 30 dzieci pozbawionych opieki i wychowania ze strony rodziców. Placówka zapewnia zaspokojenie niezbędnych

potrzeb bytowych, rozwojowych, w tym emocjonalnych, społecznych, religijnych, a także zdrowotnych oraz w zakresie kształcenia.

Dom prowadzi profesjonalne zajęcia terapeutyczne, socjoterapeutyczne i reedukacyjne, a także rozwija zainteresowania i zdolności wychowanków poprzez: koło teatralne, plastyczne, kulinarne, sportowe i robótek ręcznych. Na terenie Domu działa Uczniowski Klub Sportowy „SCORPION”, który jest również organizatorem wypoczynku zimowego i letniego. Placówka posiada pokoje 3 i 4 osobowe, wyposażone w meble, zabawki, dobrze wyposażoną salę zabaw, gabinet terapeutyczny, pokój gościnny z aneksem kuchennym, biblioteką, stołówkę oraz aneks kuchenny dla dzieci młodszych. W 2014 r. PCPR skierował do Domu 4 dzieci, w tym 3 dzieci z Powiatu Leżajskiego i 1 z Powiatu Stalowowolskiego. Na koniec roku 2014 przebywało w nim 31 dzieci.

Na terenie powiatu leżajskiego działają także placówki opiekuńcze prowadzone przez inne podmioty, w tym:

- Warsztat Terapii Zajęciowej w Leżajsku,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Sarzynie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Laszczynach wraz z Filią w Podlesiu,
- Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Laszczynach.

4.2. Wsparcie społeczne w instytucjach gminnych

Gmina Miasto Leżajsk

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku jest jednostką organizacyjną gminy miejskiej Leżajsk. Terenem działania MOPS jest miasto Leżajsk. Ośrodek realizuje zadania mające na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. W zakresie zadań Ośrodka można wyróżnić zadania własne gminy z zakresu pomocy społecznej oraz zadania zlecone gminie z zakresu administracji rządowej. Ośrodek wykonuje ponadto inne zadania zlecone przez Burmistrza Leżajska:

- wypłatę dodatków mieszkaniowych,
- świadczeń rodzinnych,
- świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Ośrodek koordynuje realizację miejskiej strategii integracji i rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grupy szczególnego ryzyka.

Gmina Leżajsk

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną gminy Leżajsk powołaną do realizacji zadań własnych, własnych obowiązkowych i zleconych z zakresu pomocy społecznej, dodatków mieszkaniowych, z zakresu ustawy o świadczeniach rodzinnych

i ustawy o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej obejmuje swym zasięgiem 12 sołectw, podzielonych na siedem rejonów opiekuńczych:

- rejon opiekuńczy Giedlarowa,
- rejon opiekuńczy Wierzawice,
- rejon opiekuńczy Brzoza Królewska,
- rejon opiekuńczy Stare Miasto, Przychojec,
- rejon opiekuńczy Biedaczów, Gwizdów, Maleniska,
- rejon opiekuńczy Hucisko, Chałupki Dębniańskie, Rzuchów,
- rejon opiekuńczy Dębno, Piskorowice.

Miasto i Gmina Nowa Sarzyna

Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie jest jednostką budżetową działającą w sferze pomocy społecznej w oparciu o statut ośrodka, regulamin organizacyjny, ustawę o świadczeniach rodzinnych, ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów oraz ustawę o pomocy społecznej. Placówka realizuje zadania własne i zlecone, w tym następujące rodzaje świadczeń rodzinnych:

- zasiłki rodzinne i dodatki do zasiłków rodzinnych,
- świadczenia opiekuńcze,
- prowadzenie postępowań wobec dłużników alimentacyjnych i zaliczce alimentacyjnej,
- świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Sarzynie jest gminną jednostką organizacyjną pomocy społecznej dziennego pobytu, będącą ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększenia zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej. ŚDS świadczy swoje usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi i niepełnosprawnych intelektualnie z gminy Nowa Sarzyna oraz w uzasadnionych przypadkach dla potrzebujących tej formy pomocy osobom z gmin ościennych powiatu leżajskiego, na zasadzie porozumienia.

Gmina Grodzisko Dolne

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym jest jednostką gminy działającą w obszarze pomocy społecznej. Jednym z głównych zadań pełnionych przez GOPS jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienie im życia w godziwych warunkach. Wsparcie to realizuje się poprzez podejmowanie szeregu działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Laszczynach jest placówką pobytu dziennego, będącą ośrodkiem wsparcia dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi ze znacznym lub umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, a w wyjątkowych sytuacjach z lekkim stopniem niepełnosprawności intelektualnej, u których dodatkowo występuje niepełnosprawność fizyczna lub trudności adaptacyjne w środowisku rodzinnym i lokalnym. Od 2012 roku posiada filię w Zmysłówce.

Gmina Kuryłówka

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłówce jest jednostką samorządu terytorialnego realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej na rzecz mieszkańców Gminy Kuryłówka za pośrednictwem odpowiednich działów i komórek organizacyjnych, którymi są:

- Sekcja Pomocy Środowiskowej i Świadczeń,
- Sekcja Świadczeń Rodzinnych
- Sekcja Asystentury Rodziny.

Zadania te realizowane są w oparciu o ustawę o pomocy społecznej, ustawę o świadczeniach rodzinnych, ustawę o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej i ustawę Karta Dużej Rodziny.

4.3. Wsparcie społeczne w pozostałych placówkach na terenie powiatu

Do pozostałych placówek działających w obszarze wsparcia społecznego w powiecie należą:

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy (OREW) w Laszczynach rozpoczął swoją działalność w styczniu 2004 roku. Został powołany przez Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym. Inicjatorkami powstania ośrodka były matki niepełnosprawnych dzieci, pragnące zapewnić im możliwość dostępu do usług rehabilitacyjno-opiekuńczych. Powstanie ośrodka było możliwe także dzięki przychylności władz Gminy Grodzisko Dolne i powiatu leżajskiego. Ośrodek mieści się w budynku Szkoły Podstawowej w Laszczynach na parterze. Ma osobne wejście i posiada obecnie 6 sal edukacyjnych, gabinet logopedyczny i psychologiczny, salę rehabilitacyjną, dwie łazienki i kuchnię. Ośrodek jest dobrze wyposażony w sprzęt rehabilitacyjny i pomoce dydaktyczne. Obecnie przebywa w nim 45 wychowanków.

Warsztat Terapii Zajęciowej w Leżajsku

Warsztat Terapii Zajęciowej prowadzony przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej Oddział Leżajsk powstał w 2001 roku, w oparciu o ustawę o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Warsztat jest placówką pobytu dziennego. Celem działania WTZ jest realizacja zadań w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej

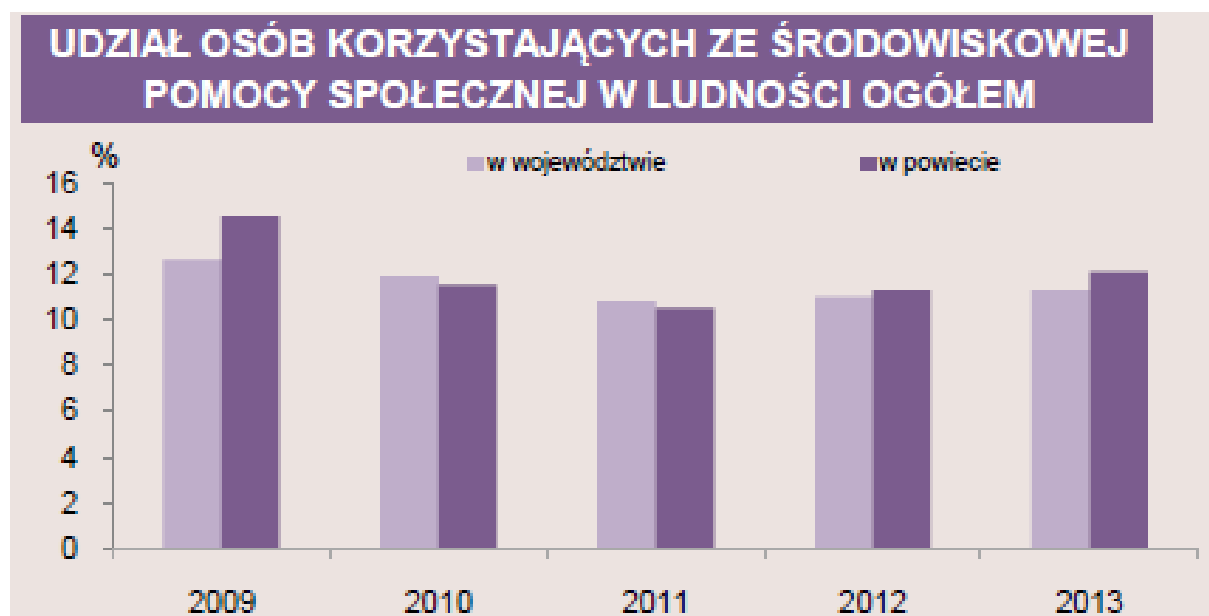
zmierzającej do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności każdego uczestnika, niezbędnych do możliwie niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia w środowisku.

Dostęp do usług w zakresie opieki społecznej świadczonej przez placówki stacjonarnej pomocy społecznej w latach 2008-2014 ilustruje poniższa tabela.

Tabela 4: Dostęp do usług placówek stacjonarnej pomocy społecznej w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

	jm.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
placówki (z filiami)	ob.	3	3	3	4	4	4	4
domy pomocy społecznej	ob.	2	2	2	2	2	2	2
miejsca (łącznie z filiami)	msc.	163	165	165	200	197	197	204
mieszkańcy (łącznie z filiami)	osoba	149	150	145	177	171	173	181

Rysunek 8: Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Powiecie Leżajskim i województwie podkarpackim w ogólnej liczbie ludności (źródło: „Portrety gmin 2014”, GUS)

W świetle spodziewanych zmian demograficznych liczba osób wymagających różnych form pomocy i wsparcia ze strony jednostek samorządowych może się w kolejnych latach zwiększać. Ważnym zadaniem będzie także podnoszenie jakości i efektywności świadczonej pomocy, redukcja przyczyn wykluczenia społecznego oraz wyuczonej bezradności.

4.4. Opieka zdrowotna

Zakład Opieki Zdrowotnej w Leżajsku powstał w 1981 roku po przeniesieniu szpitala z Nowej Sarzyny do nowego obiektu w Leżajsku. Od 1998 roku posiada status Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej (SPZOZ), którego organem założycielskim jest Powiat Leżajski. W strukturach placówki funkcjonują:

- Szpital pw. Matki Bożej Pocieszenia,
- Przychodnia Specjalistyczna,
- Zakład Opiekuńczo-Lecznicy,
- Centrum Rehabilitacji Leczniczej,
- Centralne Laboratorium,
- Zakład Diagnostyki Obrazowej,
- Poradnia Medycyny Pracy,
- Pracownia Cytologiczna,
- Gabinet Lekarza POZ.

Szpital posiada bazę w liczbie 415 łóżek na 14 oddziałach szpitalnych oraz 23 miejsca dla noworodków w Oddziale Neonatologicznym. W jego strukturze znajduje się także 64 łóżkowy Zakład Opiekuńczo-Lecznicy. Pacjenci w zależności od potrzeb mogą korzystać z następujących pracowni diagnostycznych: RTG, Tomografii komputerowej, Mammografii, USG, EKG, Endoskopii, badań serca, echokardiografii, elektroencefalografii. Oprócz leczenia szpitalnego do dyspozycji pacjentów pozostają poradnie specjalistyczne, gdzie udzielane są porady przez lekarzy specjalistów oraz Centrum Rehabilitacji Leczniczej. W Centralnym Laboratorium wykonywane są całodobowe badania laboratoryjne i bakteriologiczne. W Poradni Medycyny Pracy prowadzone są badania profilaktyczne pracowników w oparciu o podpisane umowy oraz badania indywidualne. W naszej strukturze funkcjonuje również Pracownia Cytologiczna, gdzie realizowany jest program profilaktyki raka szyjki macicy. Od 2009 roku placówka posiada akredytację Centrum Monitorowania Jakości w Ochronie Zdrowia, a od 2010 roku certyfikat „Szpital bez bólu” wydany przez Polskie Towarzystwo Badania Bólu.

W ostatnich latach Szpital zrealizował szereg projektów mających na celu modernizację obiektów oraz poszerzenie zakresu świadczonych usług, min.: „Kompleksowa informatyzacja Samodzielnego Publicznego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Leżajsku jako element Podkarpackiego Systemu Informacji Medycznej PSIM” ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego, całkowita wartość projektu wyniosła 3 181 242,41 zł; „Przebudowa i dostosowanie istniejącego Oddziału Ginekologiczno-Położniczego Szpitala Powiatowego w Leżajsku” ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego, Priorytetu V: Infrastruktura publiczna, Działania 5.2. Infrastruktura ochrony zdrowia i pomocy społecznej (lata 2009-2011), całkowity koszt przedsięwzięcia wyniósł 8 242 263,21 zł; „Modernizacja infrastruktury elektroenergetycznej w Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki zdrowotnej w Leżajsku” ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego, Priorytetu II: Infrastruktura techniczna, Działania 2.2 Infrastruktura energetyczna (lata 2012-2013), całkowita wartość projektu wyniosła 2 352 000,00 zł.

Stan dostępu do usług zdrowotnych, aptek i żłobków na terenie powiatu w latach 2008-2014 ilustruje poniższa tabela. Poniższe dane pokazują z jednej strony niewielki wzrost liczby przychodni, z drugiej zaś wahania w zakresie liczby udzielonych porad w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej w latach 2008-2014. Nieznacznie zwiększyła się także dostępność aptek w powiecie; natomiast w dalszym ciągu brak jest żłobków (istnieją jedynie oddziały oferujące około 20 miejsc).

Tabela 5: Dostęp do usług medycznych, aptek i żłobków w powiecie leżajskim w latach 2008-2014
(oprac. wł. na podst. GUS)

	jm.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Przychodnie								
ogółem	ob.	30	32	33	35	36	37	40
publiczne	ob.	1	1	1	1	1	1	1
niepubliczne	ob.	29	31	32	34	35	36	39
Praktyki lekarskie								
w miastach	-	16	17	16	17	15	15	15
na wsi	-	6	6	6	6	5	5	6
Podstawowa opieka zdrowotna - porady	-	281 469	265 980	262 773	256 035	261 077	253 727	273 697
Apteki ogólnodostępne	ob.	15	15	15	16	16	16	16
Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną	Os.	4 601	4 607	4 680	4 389	4 382	4 374	4 366
Żłobki								
ogółem	ob.	0	0	0	0	0	0	0
miejsca rzeczywiste (łącznie z oddziałami)	msc.	25	25	23	25	25	25	25
dzieci (łącznie z oddziałami)	Os.	22	25	23	24	24	21	22

Należy się spodziewać, że w obliczu starzenia się społeczności lokalnej kwestie jakości opieki zdrowotnej, już dzisiaj będące przedmiotem oczekiwań mieszkańców (o czym świadczą wyniki ankiety publicznej), jeszcze bardziej zyskają na znaczeniu w kolejnych latach.

4.5. Kultura

4.5.1. Muzeum Ziemi Leżajskiej

Jest instytucją kultury placówką podległą Powiatowi Leżajskiemu. Siedzibą muzeum jest mieszczący się w Leżajsku Dworek Starościński, zabytkowy obiekt z XVIII wieku. Muzeum, założone w 2007 roku, prowadzi trzy stałe ekspozycje, którymi są:

- ekspozycja historyczna miasta i regionu,
- ekspozycji browarnicza,
- ekspozycja etnograficzno-zabawkarska.

Ponadto placówka organizuje ekspozycje czasowe, wśród których w ostatnich latach znalazły się m.in. wystawy:

- Interaktywna wystawa „Poczuj sztukę” dofinansowana ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, adresowana w szczególności do osób niepełnosprawnych: niewidomych i niesłyszących,
- „Dwie inflacje – dwie reformy” prezentująca wybrane przykłady pieniądza państw zaborczych, używanego na ziemiach polskich tuż przed wybuchem I wojny światowej i w czasie jej trwania, tzw. pieniądza zastępczego, masowo występującego właśnie w tym okresie niedoborów niskich nominałów pieniądza państwowego,
- „Z dziejów oporu społecznego w Polsce południowo-wschodniej w latach 1956 -1990” - Wystawa powstała w związku z konferencją, która odbyła się w dniach 17–18 czerwca 2010 r. w Wojewódzkim Domu Kultury w Rzeszowie. Przedstawiała m.in. działalność ostatnich żołnierzy podziemia niepodległościowego, rolę Kościoła katolickiego w konfrontacji z systemem komunistycznym, wydarzenia Marca 1968 r., jak też działalność organizacji jak np. KPN, ROPCiO, NSZZ „Solidarność”, NZS.
- „Tradycje bibułkarskie powiatu Leżajskiego” poświęcona tradycjom bibułkarskim w Powiecie Leżajskim. Tegorocznym motywem przewodnim była Palma Wielkanocna.
- „Oczami Wroga: Leżajsk 1940 – 1941 w fotografii żołnierza Wehrmachtu” prezentująca kolekcję fotografii Leżajska z lat 1940 – 1941 pochodzącą ze zbiorów p. Tomasza Wiśniewskiego z Białegostoku,
- „W Świecie dawnych żaglowców” prezentująca konstrukcje okrętów i statków z napędem wiatrowym, zilustrowane historycznymi i współczesnymi modelami jednostek pływających, obrazami, grafikami, rycinami i rysunkami.

Ponadto na terenie muzeum odbywają się liczne imprezy kulturalne: wieczory autorskie, koncerty, wykłady i prelekcje, czy też inne wydarzenia (np. w ramach „Nocy muzeów”), jak również lekcje i zajęcia tematyczne oraz sezonowe dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Placówka w ostatnich latach realizowała także szereg projektów ukierunkowanych na poprawę jakości świadczonej oferty. Wśród nich znalazły się min.: „Zakup wyposażenia dla Muzeum Ziemi Leżajskiej”, „Zakup wyposażenia dla Muzeum

Ziemi Leżajskiej”, „Rewaloryzacja zabytkowego założenia ogrodowego przy Muzeum Ziemi Leżajskiej”, „Ocalając od zapomnienia drewnianą zabawkę”.

Pomimo realizowanych projektów w latach 2008-2014 dało się zauważyć niekorzystne zjawisko w postaci spadającej liczby zwiedzających: z 12.917 w roku 2008 do 4.611 w roku 2014, co oznacza spadek aż o 64%. Konieczność uatrakcyjnienia oferty muzeum wydaje się w tym kontekście jednym z niezbędnych działań.

Tabela 6: Placówki muzealne w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

Muzea	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
muzea łącznie z oddziałami	ob.	1	2	2	1	1	1	1
muzea łącznie z oddziałami - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	ob.	0	0	-	-	-	-	-
muzea łącznie z oddziałami - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	-	-	0	1	1	1	1
muzea łącznie z oddziałami - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: udogodnienia wewnątrz budynku	ob.	-	-	0	1	1	1	1
zwiedzający muzea i oddziały	os.	12 917	16 437	10 789	8 001	5 646	4 584	4 611

4.5.2. Korzystanie z dóbr kultury

Stosowne informacje opisujące stan czytelnictwa w powiecie mieszczą się w poniższej tabeli.

Tabela 7: Czytelnictwo w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

Placówki biblioteczne	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
biblioteki i filie ogółem	ob.	25	25	25	25	24	24	24
biblioteki i filie - przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	ob.	1	1	-	-	-	-	-
biblioteki i filie - przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	-	-	4	6	7	10	10

biblioteki i filie - przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: udogodnienia wewnątrz budynku	ob.	-	-	2	3	5	8	8
czytelnicy w ciągu roku	os.	11 754	11 680	11 318	11 237	10 486	10 264	b.d.
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	os.	171	169	161	160	149	147	b.d.
księgozbiór	wol.	284 665	283 589	285 626	280 435	271 433	271 463	273 036
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika	wol.	21,6	21,6	20,6	24,5	22,1	22,5	b.d.

Z powyższych danych wynika, że przy utrzymującej się na tym samym poziomie liczbie placówek bibliotecznych oraz poprawiającej się infrastrukturze, statystyki czytelnictwa spadają zarówno w liczbach bezwzględnych (czytelnicy w ciągu roku), jak też w stosunku do liczby ludności (czytelnicy na 1000 ludności).

W dziedzinie korzystania z oferty kinowej widoczny jest wzrost zainteresowania ze strony widzów, których liczba w porównaniu z rokiem 2008 wzrosła z 2 850 do 30 332 w roku 2014, co oznacza wzrost ponad dziesięciokrotny. Wzrosła w tym czasie liczba seansów (z 35 do 1 222), choć liczba placówek zmniejszyła się z dwóch do jednej.

Tabela 8: Placówki kinowe i liczba widzów w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

Kina	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
kina stałe	ob.	2	2	2	0	0	1	1
kina stałe - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich	ob.	0	0	-	-	-	-	-
kina stałe - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	-	-	0	0	0	1	1
kina stałe - obiekty przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich: udogodnienia wewnątrz budynku	ob.	-	-	0	0	0	1	1
seanse ogółem	-	35	44	36	0	0	357	1222
widzowie ogółem	os.	2 850	3 507	4 487	0	0	12 884	30 332
liczba ludności na 1 miejsce w kinach stałych	os.	95,86	95,98	97,50	0,00	0,00	230,19	229,79

Z przedstawionych danych wynika, że kwestia jakości oraz dostępności oferty kulturalnej na terenie powiatu powinna być przedmiotem działań zarówno samorządu powiatowego, jak też gmin oraz partnerów w postaci instytucji kulturalnych, czy organizacji pozarządowych.

4.6. Instytucje kultury w gminach

Instytucje kultury szczebla gminnego współtworzą infrastrukturę placówek kultury w powiecie, niejednokrotnie współpracując z Powiatem w realizacji zadań z obszaru upowszechniania i popularyzacji kultury wśród mieszkańców powiatu. Do najważniejszych instytucji w tym obszarze należą placówki wymienione poniżej w podziale na gminy.

Gmina Miasto Leżajsk

Miejskie Centrum Kultury, w którego skład wchodzi:

- Biblioteka Publiczna w Leżajsku,
- Dom Kultury w Leżajsku,
- Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta,
- Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej.

Ponadto, przy Centrum działa kino, a także funkcjonuje szereg cyklicznych imprez kulturalnych, wśród których są m.in.:

- Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej, odbywający się w bazylice OO. Bernardynów od 25 lat,
- Spotkanie Trzech Kultur – jedna z najważniejszych imprez na terenie województwa podkarpackiego, promująca kulturę polską, ukraińską i żydowską – charakterystyczną dla mieszkańców trzech narodowości zamieszkujących niegdyś region,

Gmina Leżajsk

Gminny Ośrodek Kultury Gminy Leżajsk z siedzibą w Giedlarowej powołany został po utworzeniu gminy w 1976 roku. Na przestrzeni lat zakres działania GOK-u zwiększył się o teren 12 miejscowości całej Gminy Leżajsk. Od lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych trwał rozwój sieci filialnej GOK. Obecnie działają jego filie w: Chałupkach Dębniańskich, Piskorowicach, Wierzawicach, Biedaczowie, Dębnie i w Brzozie Królewskiej.

Z kolei gminne placówki biblioteczne zlokalizowane są w ośmiu miejscowościach: Leżajsk, Giedlarowa, Wierzawice, Piskorowice, Biedaczów, Brzoza Królewska, Dębno i Chałupki Dębniańskie.

Miasto i Gmina Nowa Sarzyna

Ośrodek Kultury w Nowej Sarzynie będący placówką kulturalną Miasta i Gminy posiadającą swoje filie w następujących miejscowościach: Jelna, Judaszówka, Łętownia, Łętownia – Gościńiec, Wola Zarzycka, Sarzyna.

Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna w Nowej Sarzynie jest instytucją kultury posiadającą osobowość prawną, wpisaną do rejestru instytucji kultury Miasta i Gminy Nowa Sarzyna. Biblioteka służy zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa Miasta i Gminy oraz upowszechnianiu nauki i kultury. Placówka posiada następujące oddziały i filie: Oddział dla Dzieci, w Jelnej, w Łętowni, w Sarzynie, w Tarnogórze, w Woli Zarczyckiej.

Gmina Grodzisko Dolne

Ośrodek Kultury w Grodzisku Dolnym jest gminną jednostką organizacyjną działającą w obszarze kultury. Przy placówce działają liczne zespoły artystyczne i ludowe, klub seniora, a także realizowane są inne formy aktywności społecznej.

Gminna Biblioteka Publiczna w Grodzisku Dolnym jest samodzielną jednostką Instytucji Kultury, posiadającą 2 filie – w Zmysłowie oraz w Grodzisku Nowym.

Gmina Kuryłówka

Gminny Ośrodek Kultury w Kuryłówce to gminna jednostka kultury, której celem jest angażowanie w różnego rodzaju zajęcia jak największej liczby mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży, oraz podejmowanie współpracy z możliwie licznymi instytucjami z terenu gminy oraz spoza jej granic, a także promocja gminy Kuryłówka jako miejsca atrakcyjnego dla przybywających z zewnątrz turystów.

Gminna Biblioteka Publiczna w Kuryłówce posiada swoje placówki w Brzyskiej Woli, Dąbrowicy i Kulnie.

4.7. Edukacja

4.7.1. Edukacja ponadgminna

W gestii powiatu znajdują się kompetencje związane z prowadzeniem szkolnictwa ponadgimnazjalnego oraz specjalnego. Szkołami podlegającymi władzom Powiatu Leżajskiego są Zespół Szkół Technicznych w Leżajsku, Zespół Szkół Licealnych w Leżajsku oraz Zespół Szkół w Nowej Sarzynie. Władzom powiatu podlega również Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, w którego skład wchodzi oddziały Przedszkolne, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum Specjalne. Zasadnicza Szkoła Zawodowa i Szkoła Przysposabiająca do Pracy, realizują program oświatowy dla dzieci i młodzieży skierowanej do kształcenia specjalnego na podstawie orzeczeń poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Liczba uczniów szkół na przestrzeni lat 2008-2014 ulega zmniejszeniu, co potwierdza niekorzystne tendencje demograficzne zachodzące w ostatnich latach. Ilustruje to poniżej zamieszczona tabela.

Tabela 9: Liczba uczniów w poszczególnych szkołach podległych władzom powiatu leżajskiego w latach 2008-2014
(oprac. wł. na podst. danych ze Starostwa Powiatowego w Leżajsku)

L.p.	Nazwa szkoły	Liczba uczniów						
		Rok szkolny						
		2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
1.	Zespół Szkół Licealnych w Leżajsku, w tym:	1311	1308	1381	1324	1253	1104	1064
1.1.	- liceum ogólnokształcące	1131	1136	1183	1095	1009	888	858
1.2.	- licea profilowane	30	-	-	-	-	-	-
1.3.	- technika	150	172	198	229	244	216	206
2.	Zespół Szkół Technicznych w Leżajsku	1964	1836	1694	1493	1419	1420	1586
2.1.	- liceum profilowane	215	139	101	78	49	23	-
2.2.	- technikum	1067	1072	1007	956	968	1031	1123
2.3.	- ZSZ nr 1	682	625	586	459	402	366	463
3.	Zespół Szkół w Nowej Sarzynie	487	438	390	381	365	309	246
3.1.	- liceum ogólnokształcące	355	330	294	300	284	247	207
3.2.	- liceum profilowane	21	-	-	-	-	-	-
3.3.	- ZSZ	111	108	96	81	81	62	39
RAZEM:		3762	3582	3465	3198	3037	2833	2896

W okresie ostatnich pięciu lat łączna liczba młodzieży korzystająca z placówek szkolnych powiatu zmniejszyła się o 866, co oznacza spadek aż o 23 %. Pomimo spadku liczby uczniów nakłady na edukację generują znaczące wydatki w corocznych budżetach powiatu. Poniżej znajduje się szczegółowe zestawienie wydatków oświatowych w powiecie w podziale na ich przeznaczenie, a także wskazanie źródeł finansowania w postaci subwencji oświatowej, czy

środków unijnych. Zestawienie to potwierdza opisane wyżej nakłady ponoszone na różne formy wsparcia oświaty w ostatnich latach. Zwraca jednak uwagę fakt (dotyczący zresztą niemal wszystkich samorządów w Polsce) tak dużego uzależnienia finansowania oświaty od subwencji z budżetu państwa. W tym kontekście czynnikiem zewnętrznym na jaki gmina nie ma wpływu może być pogorszenie się stanu finansów kraju i w konsekwencji zmniejszenie subwencji oświatowej i obcięcie części wydatków oświatowych. Element ten został ujęty w dalszej części opracowania, w analizie SWOT.

4.7.2. Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Decyzją Kuratora Oświaty i Wychowania powołano do życia z dniem 1 września 1982 roku Szkołę Specjalną w Leżajsku. W roku 1993 szkoła zostaje przekształcona w Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy (SOSW) i przeniesiona do budynku przy ul. Mickiewicza w którym funkcjonuje do chwili obecnej. W ośrodku utworzono oddziały klas od II–VIII oraz uruchomiono internat znajdujący się w budynku przy ul. M. Skłodowskiej. W 1998 powstała pierwsza z klas dla uczniów upośledzonych w stopniu umiarkowanym i znacznym. Po reformie samorządowej od września 1999 roku organem prowadzącym ośrodek zostało Starostwo Powiatowe w Leżajsku. W tym samym roku przekształcono istniejącą szkołę w Szkołę Podstawową Specjalną (obejmującą klasy I–VI) oraz Gimnazjum Specjalne. W roku szkolnym 2001/02 urządzono pierwszą pracownię informatyczną, zainstalowano wewnętrzną sieć komputerową, obejmującą sekretariat i pracownię komputerową na 10 stanowisk. W roku szkolnym 2004/05 przeprowadzono gruntowy remont budynku szkolnego (nastąpiła wymiana pokrycia dachowego, stolarki okiennej i drzwiowej, malowanie wszystkich sal lekcyjnych i sypialni w internacie), pozyskano również pracownię internetową dla gimnazjum. Uruchomiono także Szkołę Zawodową Specjalną dla uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim z kierunkiem „kucharz małej gastronomii”. Otwarta została Szkoła Przysposabiająca do Pracy dla osób upośledzonych w stopniu umiarkowanym lub znacznym. W sezonie 2008/09 oddano do użytku boisko szkolne, w roku 2010/11 otwarta została świetlica, zaś w roku szkolnym 2012/13 w placówce zostały utworzone nowe oddziały:

- oddział przedszkolny dla dzieci w wieku od 2 do 8 lat z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
- wczesne wspomaganie rozwoju dziecka,
- klasa I–III dla uczniów z autyzmem.

W ofercie placówki znajduje się szereg zajęć integracyjnych i terapeutycznych, m.in.: Sala Doświadczenia Świata, sala integracji sensorycznej, zajęcia logopedyczne, biofeedback, terapia pedagogiczna, gimnastyka korekcyjna, dogoterapia, hipoterapia, nordic walking.

Liczbę podopiecznych oraz opiekunów zatrudnionych w placówce w latach 2008–2014 ilustruje poniższa tabela:

Tabela 10: Liczba podopiecznych i opiekunów w placówce specjalnej w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych SP)

L.p.	Oddział:	Liczba osób						
		Rok szkolny						
		2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15
1.	Liczba uczniów / podopiecznych: w tym	134	129	127	131	139	130	138
1.1.	w oddziałach przedszkolnych:	-	-	-	-	5	9	13
1.2.	w szkole podstawowej:	31	40	40	44	48	46	49
1.3.	w gimnazjum:	41	35	34	36	41	46	36
1.4.	w Zasadniczej Szkole Zawodowej:	34	25	28	25	26	19	33
1.5.	w Szkole Przysposabiającej do Pracy:	28	29	25	26	24	19	20
1.6.	w oddziałach dla dzieci z autyzmem:	-	-	-	-	3	3	4
2.	Liczba personelu	61	63	65	70	72	74	75

4.7.3. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Leżajsku

Historia Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej w Leżajsku sięga roku 1967, kiedy to powołano do istnienia Poradnię Wychowawczo – Zawodową w Leżajsku. Z dniem 13 września 1973 roku organ prowadzący przekształcił ją w Poradnię Psychologiczno – Pedagogiczną, która miała obejmować swoim zasięgiem dzieci i młodzież z terenu miasta Leżajska i Gmin: Leżajsk, Kuryłówka, Grodzisko Dolne oraz Miasta i Gminy Nowa Sarzyna. Organem prowadzącym poradnię w tym czasie było Kuratorium Oświaty w Rzeszowie, zastąpione po reformie samorządowej z roku 1999 Powiatem Leżańskim.

Celem działania poradni jest udzielanie dzieciom i młodzieży w wieku od 0 do 19 roku życia bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym pomocy logopedycznej oraz fizjoterapeutycznej, pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowaniem

i kształceniem dzieci i młodzieży oraz wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych i opiekuńczych.

Poradnia realizuje zadania przy pomocy zatrudnionych w poradni specjalistów: psychologów, pedagogów, logopedów i doradców zawodowych, którzy pracują indywidualnie i w zespołach zadaniowych. Do zadań poradni należy:

- diagnozowanie dzieci i młodzieży,
- udzielanie dzieciom i młodzieży oraz rodzicom bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- realizowanie zadań profilaktycznych oraz wspierających wychowawczą i edukacyjną funkcję przedszkola, szkoły i placówki, w tym wspieranie nauczycieli w rozwiązywaniu problemów dydaktycznych i wychowawczych,
- organizowanie i prowadzenie wspomaganie przedszkoli, szkół i placówek w zakresie realizacji zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych.

W poradni prowadzona jest specjalistyczna diagnoza i terapia dzieci z wadami wzroku i słuchu oraz innymi zaburzeniami rozwojowymi, jak również wczesne wspomaganie rozwoju dziecka w wieku 0-6 lat. Poradnia ma także uprawnienia zespołu orzekającego do wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci ze sprzężoną niepełnosprawnością, z autyzmem, zaburzeniami słuchu i wzroku.

W najbliższym czasie najistotniejsze dla Poradni będzie prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia dla nauczycieli, pedagogów, psychologów oraz logopedów z przedszkoli i szkół z terenu powiatu oraz kontynuowanie wsparcia dla przedszkoli i szkół we wdrożeniu wewnętrznego systemu pomocy psychologiczno – pedagogicznej.

Tabela 11: Wydatki powiatu leżajskiego na szkolnictwo w latach 2008 – 2014 w złotych (oprac. wł. na podstawie danych SP)

L.p.	Rozdział	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
1.	Szkoły licealne	8 892 552,70 zł	9 650 045,42 zł	10 323 778,69 zł	11 162 480,28 zł	11 318 655,14 zł	9 727 359,68 zł	8 748 235,58 zł
2.	Szkoły zawodowe	8 397 671,25 zł	8 705 483,43 zł	9 216 240,95 zł	12 570 630,95 zł	9 328 572,58 zł	10 724 704,83 zł	11 263 707,37 zł
3.	Szkoły specjalne	2 514 122,95 zł	2 757 846,72 zł	3 060 706,27 zł	3 289 592,09 zł	4 421 074,02 zł	4 536 783,73 zł	4 998 739,51 zł
4.	Poradnia psychologiczno- pedagogiczna	758 111,18 zł	802 119,60 zł	915 993,60 zł	952 265,03 zł	1 020 295,65 zł	1 034 553,37 zł	1 063 825,30 zł
5.	Ośrodki rewalidacyjno- wychowawcze	959 214,00 zł	1 203 387,00 zł	1 445 260,00 zł	1 639 380,00 zł	1 821 720,00 zł	1 909 600,00 zł	2 041 011,00 zł
6.	Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	103 302,61 zł	143 707,96 zł	149 382,24 zł	94 380,70 zł	106 491,15 zł	97 926,49 zł	77 989,55 zł
7.	Stołówki szkolne	204 300,83 zł	225 698,33 zł	230 759,14 zł	235 437,57 zł	258 131,64 zł	253 244,58 zł	261 586,29 zł
8.	Nakłady na inwestycje (wydatki majątkowe, bez środków UE)	110 737,58 zł	547 483,00 zł	777 309,00 zł	587 852,01 zł	590 700,00 zł	856 808,00 zł	434 377,00 zł
9.	Pozostała działalność	228 049,00 zł	244 291,11 zł	205 391,99 zł	198 676,42 zł	260 828,86 zł	235 995,17 zł	274 360,45 zł
10.	RAZEM	22 168 062,10 zł	24 280 062,57 zł	26 324 821,88 zł	30 730 695,05 zł	29 126 469,04 zł	29 376 975,85 zł	29 163 832,05 zł
11.	SUBWENCJA	24 042 832,00 zł	26 907 180,00 zł	27 434 232,00 zł	29 326 725,00 zł	29 171 298,00 zł	29 397 445,00 zł	28 305 908,00 zł

4.8. Aktywność społeczna mieszkańców

Na terenie powiatu swoje siedziby mają liczne organizacje pozarządowe, prowadzące działalność w różnych obszarach. Współpraca z sektorem NGO może zaowocować m.in. pogłębioną diagnozą lokalnych potrzeb, podniesienia jakości świadczonych usług publicznych poprzez realizację części z nich w różnych formułach partnerstwa, czy też wzmocnienie poczucia odpowiedzialności za dobro wspólne u mieszkańców i zwiększenie ich aktywności na niwie społecznej. Roczny program współpracy powiatu leżajskiego z organizacjami pozarządowymi na rok 2015 obejmuje priorytetowe zadania z obszarów:

- polityka społeczna i ochrona zdrowia,
- kultura, sztuka, ochrona dóbr kultury i dziedzictwa narodowego,
- kultura fizyczna, sport i turystyka,
- promocja zatrudnienia i aktywizacja zawodowa,
- bezpieczeństwo i porządek publiczny,
- ochrona i promocja zdrowia,
- promocja i wspieranie organizacji pozarządowych.

Współpraca pomiędzy powiatem leżajskim, a sektorem NGO będzie odbywać się w formach finansowych i niefinansowych. Formy finansowe obejmują:

- wspieranie, powierzanie podmiotom Programu realizacji zadań publicznych w trybie konkursu ofert na zasadach określonych w ustawie,
- zlecanie zadań w trybie pozakonkursowym na podstawie art. 19a ustawy,
- realizację inicjatyw lokalnych na zasadach określonych w ustawie.

Formy niefinansowe, to w szczególności:

- konsultacja projektów aktów prawa miejscowego w dziedzinach dotyczących działalności statutowej podmiotów Programu,
- udzielanie w miarę możliwości przez Powiat Leżajski wsparcia pozafinansowego dla podmiotów Programu w postaci: oddelegowania pracowników, wsparcia organizacyjnego oraz merytorycznego, współpracy w zakresie organizacji imprez, użyczania sprzętu, bezpłatnego udostępniania sal urzędu i sal jednostek organizacyjnych,
- tworzenie wspólnych zespołów o charakterze doradczym i konsultacyjnym,
- obejmowanie honorowym patronatem Starosty Leżajskiego przedsięwzięć realizowanych przez podmioty Programu,
- udzielanie rekomendacji podmiotom Programu i ich przedsięwzięciom,
- wspieranie lokalnych organizacji pożytku publicznego w pozyskiwaniu środków z odpisu 1% podatku,
- promocja wolontariatu na terenie powiatu m.in. działań szkolnych kół,

- wolontariatu w zakresie organizacji imprez, przeprowadzania zbiórek żywności, pomocy w opiece nad osobami niepełnosprawnymi i starszymi, organizacji zajęć dla dzieci.

W perspektywie niniejszej Strategii rozwój wsparcia sektora NGO i współpracy międzysektorowej, w szczególności ze środowiskiem organizacji pozarządowych będzie jednym z priorytetów, w szczególności z uwagi na dużą liczbę lokalnie działających podmiotów sektora NGO. Można je podzielić na organizacje działające w poniżej opisanych sferach.

- *Sfera otoczenia biznesu m.in.:* Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju LSR, Cech Rzemiosł Różnych Leżajsk, Stowarzyszenie Rozwoju Gospodarczego NSNET Nowa Sarzyna,
- *Sfera branżowo-zawodowa:* związki nauczycielskie, policyjne, gospodarstw ekologicznych, kombatanów,
- *Sfera społeczno-kulturalna i religijna a w tym:* Caritas - Oddział w Leżajsku, Fundacja Chasydzi Leżajsk – Polska, stowarzyszenia miejscowości, grup społecznych, o kierunku kulturalnym, tożsamości lokalnej
- *Sfera edukacyjna a w tym:* Gimnazjalne Stowarzyszenie RAZEM Leżajsk, Stowarzyszenie Promocja Edukacji w Leżajsku, stowarzyszenia będące organami prowadzącymi dla szkół
- *Sfera sportowo-rekreacyjna a tym:* gimnazjalne, uczniowskie i parafialne kluby sportowe, ludowe kluby sportowe, klub jeździecki, modelarski, turystyczno-krajoznawczy, powiatowe zrzeszenie zespołów sportowych w Leżajsku i powiatowy szkolny związek sportowy.

Kolejnym elementem aktywności mieszkańców jest również ich zaangażowanie w sferze społeczno-religijnej. Parafie działające na terenie powiatu angażują mieszkańców w działalność nie tylko religijną, ale i społeczno-kulturalną, często współpracując zarówno z lokalnymi stowarzyszeniami, jak też władzami lokalnymi.

Pomimo stosunkowo dużej liczby organizacji działających na terenie powiatu, problemem zdecydowanej większości z nich jest niski potencjał organizacyjny i finansowy. Ogranicza to możliwości oddziaływania wielu z wymienionych podmiotów w zakresie realizacji własnych celów statutowych. Wzmocnienie sektora NGO przyczyniłoby się do podniesienia poziomu partycypacji społecznej na terenie powiatu, przez co uległaby poprawie sfera zarządzania oraz postrzeganie samorządu powiatowego przez mieszkańców.

4.9. Bezpieczeństwo

Na terenie miasta Leżajsk zlokalizowana jest **Komenda Powiatowa Policji (KPP)** w Leżajsku. W strukturze komendy znajdują się:

- Rewir Dzielnicowych Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego KPP w Leżajsku obejmujący następujące rejony służbowe:

- nr 1 i nr 2: obszar gminy Miasto Leżajsk
- obszar wiejski gminy Leżajsk z miejscowościami Wierzawice i Dębno
- obszar wiejski gminy Leżajsk z miejscowościami Giedlarowa, Biedaczów, Gwizdów
- obszar wiejski gminy Leżajsk z miejscowościami Brzózka Królewska, Hucisko, Maleniska, Przychojec, Stare Miasto
- Zespół Dzielnicowych w Kuryłowie Wydziału Prewencji i Ruchu Drogowego KPP w Leżajsku, obejmujący następujące rejony służbowe:
 - obszar wiejski gminy Kuryłówka z miejscowościami Kuryłówka, Kulno, Brzyska Wola, Tarnawiec, Jastrzębiec
 - obszar wiejski gminy Kuryłówka i gminy Leżajsk z miejscowościami Ożanna, Słoboda, Kolonia Polska, Piskorowice, Rzuchów
- Komisariat Policji w Nowej Sarzynie z rejonami służbowymi obejmującymi:
 - Miasto Nowa Sarzyna
 - miejscowości: Sarzyna, Ruda Łańcucka, Łukowa, Jelna
 - miejscowości: Wola Zarczycka, Łętownia, Wólka Łętowska, Tarnogóra
- Posterunek Policji w Grodzisku Dolnym z rejonami służbowymi obejmującymi:
 - miejscowości: Grodzisko Dolne, Grodzisko Nowe, Chodaczów, Laszczyny, Chałupki Dębniańskie
 - miejscowości: Grodzisko Górne, Wólka Grodziska, Zmysłówka, Podlesie, Opaleniska

Zdaniem mieszkańców wyrażonym w ankiecie PAS bezpieczeństwo w powiecie należy do sfery dobrych praktyk i jego poziom jest wysoko oceniany przez ankietowanych (patrz podrozdział „Analiza problemów”).

O bezpieczeństwo pożarowe dba **Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej** zlokalizowanej w Leżajsku przy ul. Opalińskiego 6. W jej ramach funkcjonują Wydział Operacyjno-Rozpoznawczy oraz Wydział Organizacyjno-Kwatermistrzowski, a także Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza w Leżajsku. Do ich zadań należą szeroko pojęte ratownictwo, w szczególności obejmujące gaszenie pożarów, ratownictwo techniczne w przemyśle, infrastrukturze i transporcie, ratownictwo podczas powodzi i innych katastrof naturalnych oraz specjalizacja z zakresu rozpoznawania zagrożeń chemicznych. Na wyposażeniu jednostki znajdują się:

- ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy MAN TGM 18.330 4x4U (GCBA 5/35),
- ciężki samochód ratowniczo-gaśniczy Scania P-400 4x4U (GCBA 5/32),
- średni samochód z podnośnikiem hydraulicznym 25 m Volvo FL-6 (SHD 25),
- lekki samochód ratownictwa drogowego Renault Mascott 160.65 (SLBART 1/2,5),
- lekki samochód rozpoznania chemicznego Mercedes Sprinter CDI 319 4x4U (SLRRChem),
- lekki samochód do przewozu grup ratowniczych Opel Vivaro (SLBus),

- lekki samochód rozpoznawczo-ratowniczy Mitsubishi Outlander 4x4U (SLRr),
- lekki samochód kwatermistrzowski Citroen Jumper (SLKw).

Stan ochrony przeciwpożarowej wzmacnia liczna sieć Ochotniczych Straży Pożarnych działających w gminach, stosunkowo dobrze wyposażonych i posiadających odpowiednią infrastrukturę.

Bezpieczeństwo sanitarne sprawuje **Powiatowa Stacja Sanitarно-Epidemiologiczna (PSSE)** w Leżajsku. Podstawowym celem Powiatowej Stacji Sanitarно-Epidemiologicznej w Leżajsku jest tworzenie warunków sprzyjających zachowaniu zdrowia mieszkańców powiatu leżajskiego, w szczególności poprzez promowanie zasad zdrowego stylu życia, czuwanie nad bezpieczeństwem żywności i żywienia oraz zdrowotnym wody, poprzez sprawowanie zapobiegawczego i bieżącego nadzoru sanitarnego oraz prowadzenie działalności przeciwepidemicznej. Zadaniem Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest działanie w kierunku eliminacji ze środowiska bytowania człowieka czynników szkodliwych, mających wpływ na jego zdrowie, z równoczesnym podnoszeniem świadomości społeczeństwa o zagrożeniach zdrowotnych, przy zachowaniu wysokiego poziomu pod względem merytorycznym i jakościowym wykonywania zadań, w celu uzyskania maksymalnego stopnia satysfakcji społeczeństwa. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Leżajsku jest organem administracji publicznej należącym do struktur administracji zespolonej w powiecie. Obszar jego właściwości obejmuje powiat leżajski. W ramach administracji zespolonej w powiecie Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Leżajsku podlega zwierzchnictwu Starosty leżajskiego. W strukturze Państwowej Inspekcji Sanitarnej organem wyższego stopnia w stosunku do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Leżajsku jest Podkarpacki Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny. PSSE w Leżajsku jest aparatem pomocniczym Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Leżajsku. Działa w formie zakładu opieki zdrowotnej finansowanego z budżetu państwa (jednostka budżetowa), dla którego organem założycielskim jest Wojewoda Podkarpacki.

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Leżajsku jest organem inspekcji weterynaryjnej szczebla powiatowego. Inspekcja Weterynaryjna realizuje zadania z zakresu ochrony zdrowia zwierząt oraz bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego, w celu zapewnienia ochrony zdrowia publicznego. Inspekcja wykonuje swoje zadania w szczególności przez:

- zwalczanie:
 - chorób zakaźnych zwierząt,
 - chorób zwierząt, które mogą być przenoszone na człowieka ze zwierzęcia lub przez produkty pochodzenia zwierzęcego,
- monitorowanie zakażeń zwierząt,
- badanie zwierząt rzeźnych i mięsa oraz produktów pochodzenia zwierzęcego,
- przeprowadzanie kontroli weterynaryjnej w handlu i wywozie zwierząt oraz produktów w rozumieniu przepisów o kontroli weterynaryjnej w handlu,
- sprawowanie nadzoru nad:

- bezpieczeństwem produktów pochodzenia zwierzęcego, w tym nad wymaganiami weterynaryjnymi przy ich produkcji, umieszczaniu na rynku oraz sprzedaży bezpośredniej
- wprowadzaniem na rynek zwierząt i ubocznych produktów pochodzenia zwierzęcego
- wytwarzaniem, obrotem i stosowaniem środków żywienia zwierząt
- zdrowiem zwierząt przeznaczonych do rozrodu oraz jakością zdrowotną materiału biologicznego
- obrotem produktami leczniczymi weterynaryjnymi, wyrobami medycznymi przeznaczonymi dla zwierząt oraz warunkami ich wytwarzania i przechowywania
- wytwarzaniem i stosowaniem pasz leczniczych
- przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt
- przestrzeganiem zasad identyfikacji i rejestracji zwierząt oraz przemieszczaniem zwierząt
- przestrzeganiem wymagań weterynaryjnych w gospodarstwach utrzymujących zwierzęta gospodarskie.
- prowadzenie monitorowania substancji niedozwolonych, pozostałości chemicznych, biologicznych, produktów leczniczych i skażeń promieniotwórczych u zwierząt, w produktach pochodzenia zwierzęcego, w wodzie przeznaczonej do pojenia zwierząt i środkach żywienia zwierząt,
- prowadzenie wymiany informacji w ramach systemów wymiany informacji o których mowa w przepisach Unii Europejskiej.

Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Leżajsku działa jako urząd administracji państwowej o właściwości ogólnej, szczeblu powiatowego, pierwszej instancji nadzoru budowlanego. Inspektorat jest urzędem Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, wchodzącym w skład zespolonej administracji powiatowej i realizuje zadania na obszarze powiatu leżajskiego. Do zadań nadzoru budowlanego na szczeblu powiatowym należy:

- kontrola przestrzegania i stosowania przepisów Prawa budowlanego,
- badanie przyczyn powstawania katastrof budowlanych,
- współdziałanie z organami kontroli państwowej.

5. Gospodarka i rynek pracy

5.1. Gospodarka

W pejzażu gospodarczym powiatu leżajskiego największą rolę odgrywają dwa ośrodki miejskie: Leżajsk i Nowa Sarzyna. W latach powojennych miasto Leżajsk stało się istotnym ośrodkiem gospodarczym w południowo-wschodniej Polsce. W 1956 roku, w dwa lata po przeprowadzeniu elektryfikacji miasta, Leżajsk podniesiono do rangi miasta powiatowego. W roku 1955 rozpoczęto budowę pierwszego, większego zakładu przemysłowego – Wytwórni Tytoniu Przemysłowego. Wytwórnia stworzyła nowe miejsca pracy oraz przyczyniła się do aktywizacji gospodarczej regionu poprzez kontraktację upraw tytoniowych okolicznych mieszkańców. Podtrzymaniem dawnych rzemieślniczych tradycji zajęły się Spółdzielnia Artystyczna Wyrobów Tkackich oraz Spółdzielnia Przemysłu Ludowego i Artystycznego „Cepelia”. W 1962 roku oddano do eksploatacji Zakłady Silikatowe. Na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych wzniesiono w Leżajsku Fabrykę Maszyn, ZPOW „Hortex” (obecnie po prywatyzacji ZPOW „HORTINO”), Zakłady Przemysłu Dzwiniarskiego „Mewa” oraz uruchomiono Browar. Obok nich powstało szereg mniejszych przedsiębiorstw np. ZKS „Instal”, Zakłady Elektrotechniki Motoryzacyjnej „Polmo”, czy Przedsiębiorstwo „Las”. Wraz z rozwojem przemysłu rozwijała się infrastruktura społeczna i techniczna oraz różne formy budownictwa mieszkaniowego. Wybudowano osiedle mieszkaniowe wielorodzinne przy ul. Mickiewicza oraz kilka osiedli domków jednorodzinnych. Lata dziewięćdziesiąte przyniosły przemiany własnościowe skutkujące przekształcaniem niektórych przedsiębiorstw i upadkiem innych. Gospodarcza rola miasta zaczęła się zmniejszać i pojawiły się niekorzystne czynniki na rynku pracy (bezrobocie i emigracja). Jednocześnie zaczęły powstawać nowe przedsiębiorstwa, zazwyczaj o niewielkim rozmiarze.

Także Miasto i Gmina Nowa Sarzyna stanowi ważny ośrodek przemysłowy powiatu leżajskiego, który funkcjonuje tu od 1937 roku, kiedy to zapadła decyzja o realizacji inwestycji w ramach Centralnego Okręgu Przemysłowego z produkcją Zakładów Chemicznych „Organika-Sarzyna”. Ukształtowany przez potrzeby głównie rynku krajowego profil produkcji zakładów, po wprowadzeniu pewnych modyfikacji, utrzymuje się do dziś. Obok wielkiego przemysłu od lat rozwija się także chałupnictwo, które przybrało skalę przemysłową. Na ubogich ziemiach kwitną uprawy wikliny, a produkcja koszy i innych wyrobów wiklinowych daje utrzymanie wielu rodzinom. Gmina, jako zagłębie wikliniarstwa, znana jest nie tylko w kraju, ale i za granicą.

Obecnie do największych podmiotów gospodarczych w gminach powiatu należą:

Gmina Miasto Leżajsk:

- ZPOW Hortino sp. z o.o. w Leżajsku
- BMF Polska Sp. z o.o.

- Fabryka Maszyn Leżajsk Nowa Sp. z o.o.
- Grupa Silikaty Sp. z o.o., Zakład w Leżajsku.

Gmina Leżajsk:

- Grupa Żywiec S. A. Browar w Leżajsku,
- Hortino ZPOW Leżajsk Sp. z o.o.
- Firma Brzost Sp. z o.o.
- PPHU "POM" Sp. z o.o.
- Texpol – producent gwoździ, śrub, siatek, łańcuchów, materiałów ściernych oraz narzędzi budowlanych i ogrodniczych

Miasto i Gmina Nowa Sarzyna:

- Zakłady Chemiczne „Organika-Sarzyna” S.A. będące częścią grupy Ciech S.A.
- Zakład Chemiczny "Silikony Polskie" Sp. z o.o.
- Zakład Doświadczalny "Organika" Sp. z o.o.
- Zakład Mechaniczno-Remontowy "Chemrem-Organika" Sp. z o.o.
- "NS Automatyka" Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe Sp. z o.o.
- Zakład Usług Elektro-Energetycznych "El-Chem" Sp. z o.o.
- Zakład Usług Energetycznych "Wod-Rem" Sp. z o.o.
- Zakład Usługowo-Produkcyjny "Gumokor-Organika" Sp. z o.o.
- Zakład Remontowo-Budowlany "Organika" Sp. z o.o.
- Zakład Usługowo-Produkcyjny "Drewrem-Organika" Sp. z o.o.
- Zakład Projektowo-Usługowy "Organika-Projekt" Sp. z o.o.
- Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o. (ENS)
- Zakład Aktywności Zawodowej w Nowej Sarzynie
- Firma Handlowo-Usługowo-Produkcyjna APISO Kowalstwo Artystyczne
- Komunalna Biologiczna Oczyszczalnia Ścieków Sp. z o.o.

Gmina Grodzisko Dolne:

- Spółdzielnia Usług Drogowo-Rolniczych w Grodzisku Dolnym świadcząca usługi w zakresie rolnictwa, budowy i remontu dróg i mostów
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Grodzisku Dolnym
- Kowalstwo Artystyczne – Stanisław Stopyra

Gmina Kuryłówka:

- „Elinsbud” Wiesław Bagniak
- TERPIOR Zakład Produkcyjny -Gorzelnia Rolnicza w Dąbrowicy
- A.P.S. SP. z o.o. chów krów i hodowla trzody chlewnej
- Firma Drewstol Sp.j. Andrzej i Józef Wilkos w Brzyskiej Woli

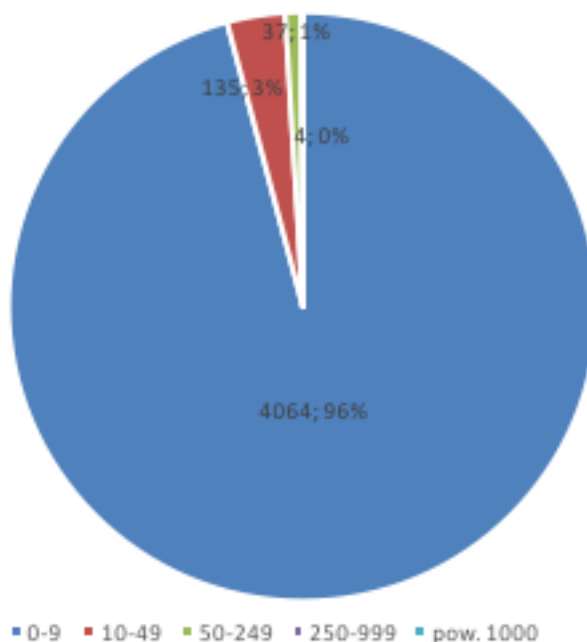
Według rejestru REGON, na koniec roku 2014 na terenie powiatu zarejestrowanych było 4240 podmiotów gospodarki narodowej, z czego zdecydowaną większość, bo 3286 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Stanowiły one 77,5% ogółu przedsiębiorców w powiecie. Gminami o największym stopniu nasycenia podmiotami gospodarczymi są Gmina Miasto Leżajsk, Gmina Leżajsk, oraz Miasto i Gmina Nowa Sarzyna.

Tabela 12: Podmioty gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w gminach powiatu leżajskiego (oprac. własne na podstawie rejestru REGON na dzień 31.12.2014)

JST	Ogółem	W tym								
		przedsiębiorstwa państwowe	spółki					spółdzielnie	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	
			razem	w tym						cywilne
				handlowe			z o.o.			
				razem	w tym					
					akcyjne					
Województwo podkarpackie	171 620	5	21 317	11 381	257	9 055	9 773	1 175	129 338	
Powiat leżajski	4 240	0	402	175	4	134	223	32	3 286	
Grodzisko Dolne	385	0	13	6	0	4	6	3	310	
Leżajsk gm. miejska	1 581	0	235	93	2	73	141	13	1 148	
Leżajsk gm. wiejska	1 008	0	53	27	0	23	26	8	847	
Kuryłówka	311	0	13	5	0	4	6	3	258	
Nowa Sarzyna	955	0	88	44	2	30	44	5	723	
Nowa Sarzyna o. miejski	370	0	54	34	2	23	20	4	234	
Nowa Sarzyna o. wiejski	585	0	34	10	0	7	24	1	489	

Podmioty gospodarcze działające na terenie powiatu to w przeważającej mierze mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające poniżej 10 pracowników – jest ich łącznie 4 064, co stanowi 96% ogólnej ich liczby; ponadto działają 153 firmy małe, nie będące firmami mikro (czyli zatrudniające od 10 do 49 pracowników), co stanowi 3% ogółu; 37 firm średnich (zatrudnienie od 50 do 249 osób), które stanowią 1% i 4 duże przedsiębiorstwa o zatrudnieniu powyżej 250 osób.

Rysunek 9: Liczba firm w powiecie leżajskim w przedziałach wielkości zatrudnienia (oprac. wł. wg stanu na 31.12.2014, dane z BDL)

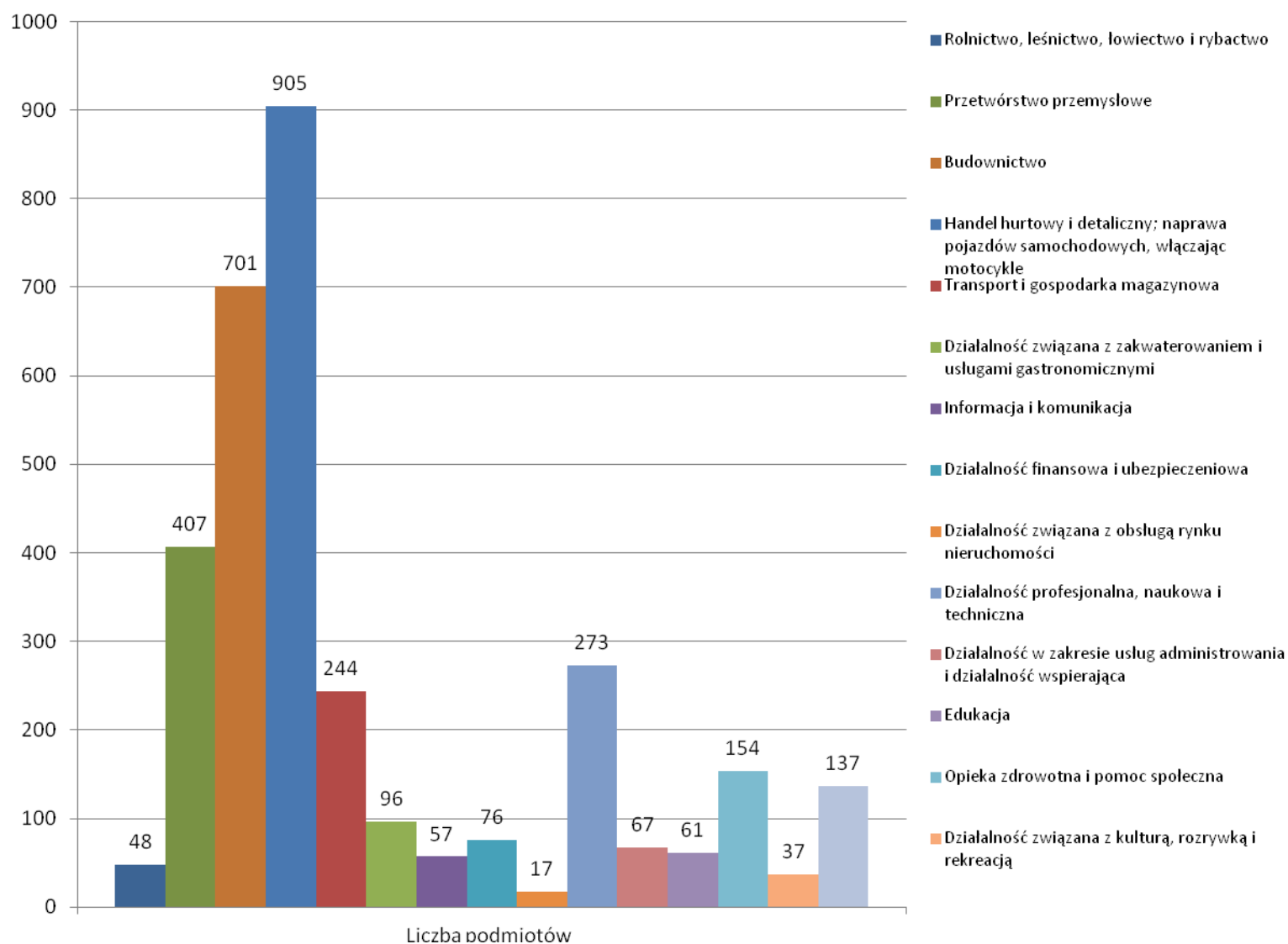

Według stanu na 31.12.2014 w rejestrze ewidencji gospodarczej gmin powiatu leżajskiego zarejestrowanych było 3 286 podmiotów gospodarczych, z przewagą małych firm handlowych i usługowych w zakresie napraw pojazdów (sekcja G klasyfikacji PKD) w liczbie 905, a także budowlanych (sekcja F – 701 podmiotów). W strukturze branżowej podmiotów zarejestrowanych na terenie powiatu na kolejnych miejscach są firmy przetwórstwa przemysłowego (sekcja C – 407 firm), prowadzące działalność profesjonalną, naukową i techniczną (sekcja M – 273 firmy), zajmujące się transportem i gospodarką magazynową (sekcja H – 244 podmioty), zajmujące się opieką zdrowotną i pomocą społeczną (sekcja Q – 154 podmiotów) oraz pozostałą działalnością usługową (sekcja S – 137 podmiotów). Zwraca uwagę relatywnie niewielkie nasycenie podmiotami działającymi w obszarze gastronomii i usług związanych z zakwaterowaniem (sekcja I – 96 podmioty).

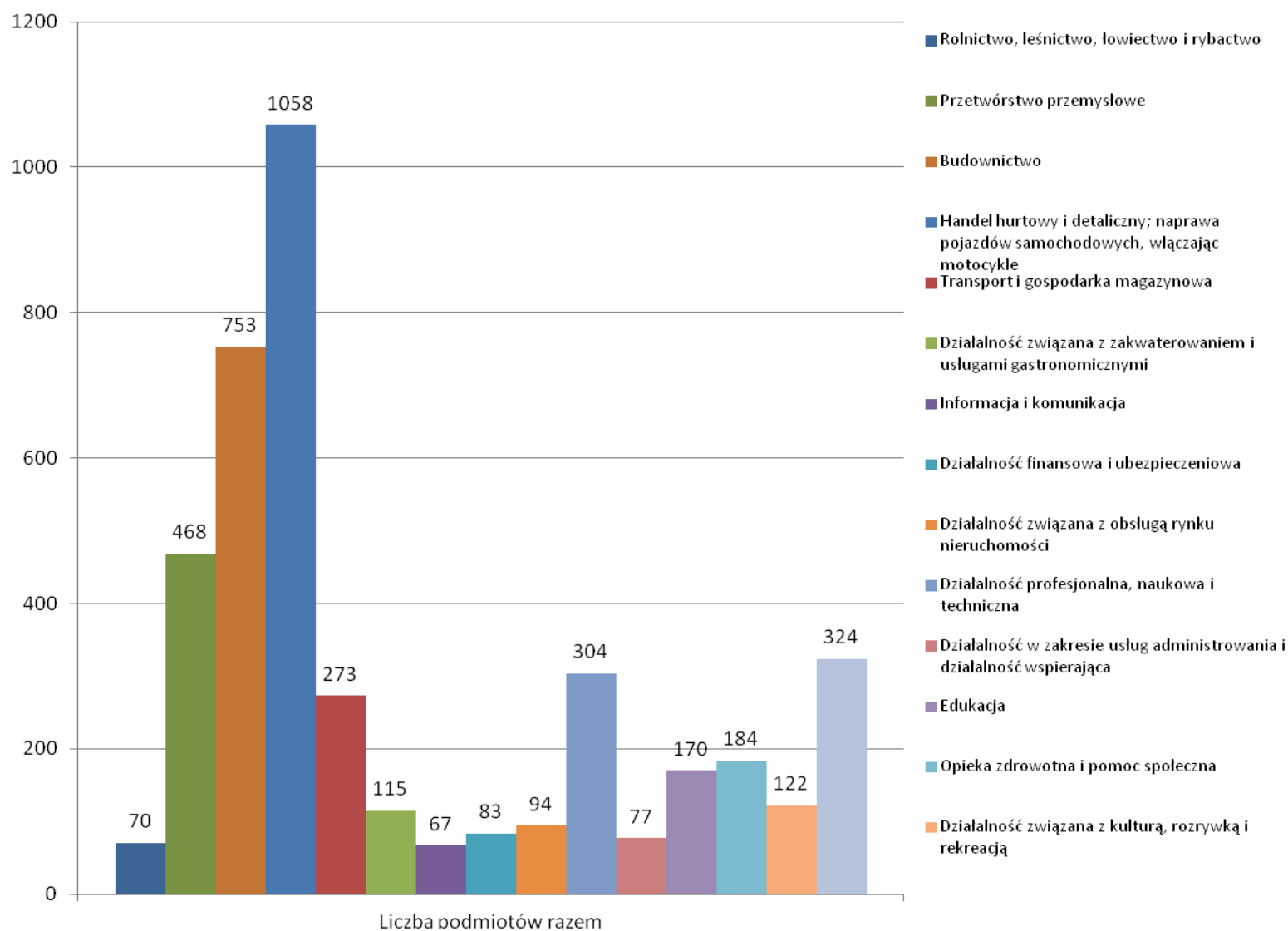
Analiza wszystkich podmiotów gospodarczych rejestru REGON działających na terenie powiatu potwierdza ten sam układ najpopularniejszych branż i sekcji PKD, którymi są kolejno podmioty: sekcji G – w liczbie 1 058, sekcji F – w liczbie 701 oraz sekcji C – w liczbie 468. Na czwartym miejscu w ogólnej liczbie firm są jednak podmioty działające w obszarze „pozostałej działalności usługowej”, czyli sekcji S, w liczbie 324.

Poniższe wykresy pokazują odpowiednio profile zarejestrowanych w rejestrach podmiotów prowadzących działalność gospodarczą (rys. 13) oraz wszystkich podmiotów rejestru REGON działających na terenie powiatu (rys. 14) w podziale na sekcje PKD.

Rysunek 10: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie powiatu leżajskiego w podziale na sekcje PKD (oprac. wł. wg stanu na 31.12.2014, dane z REGON)

Rysunek 11: Liczba podmiotów REGON działających na terenie powiatu leżajskiego w podziale na sekcje PKD (oprac. wł. wg stanu na 31.12.2014, dane z REGON)

Park przemysłowy „Stare Miasto-Park”

W 2005 roku na obrzeżach Leżajska powstał park przemysłowy (wyodrębniony obszar o preferencyjnych warunkach prowadzenia działalności gospodarczej). Park powstał z myślą o przyspieszeniu zagospodarowania terenów inwestycyjnych oraz wyzwoleniu inicjatyw gospodarczych. Zachętą dla inwestorów są zwolnienia przez 10 lat z podatku od nieruchomości, dzierżawa nieruchomości na korzystnych warunkach oraz szybka i sprawna obsługa inwestorów przez administrację gminy. Jako wyodrębniony obszar jest on w pełni uzbrojony i stanowi podstrefę Mieleckiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Park Przemysłowy zlokalizowany jest w dwóch miejscowościach:

- Stare Miasto (Strefa A o powierzchni 33 ha)
- Wierzawice (Strefa B o powierzchni 2,5 ha).

Obie strefy leżą na terenach wiejskich gminy Leżajsk i są oddalone od siebie w odległości ok. 6 km. Łączna powierzchnia terenów inwestycyjnych składa się z w pełni uzbrojonych gruntów *green-field* o powierzchni 37 hektarów oraz trzech hal przemysłowych *brown-field* o łącznej powierzchni 7000 m². Zarówno do hal jak i do gruntów podzielonych na sektory prowadzą dogodne zjazdy z drogi krajowej nr 77 jak i wojewódzkiej nr 877. Do tej pory na terenie Parku działalność rozwijają firmy z wielu różnych branż m.in.: budowlanej, informatycznej, drukarskiej, laboratoryjnej, doradczej czy obróbki metalu. Wśród nich znajdują się takie podmioty, jak:

- BMF Polska Sp. z o.o.
- CONCRETE LEŻAJSK Sp. z o.o.
- Oze 11 Sp. z o.o.
- „IGLOBUD Leżajsk” Jerzy Szostak, Bogusław Dubik Spółka Jawna
- FPUH KOBEX Stanisław Rembisz
- Centrum Konstrukcji Stalowych Sp. z o.o.
- SGS „EKO-PROJEKT” Sp. z o.o.
- „EMKA” Mirosław Kłosowski
- Agencja Celną JRA Radosław Pielecha
- „DAW-BUD”
- Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie „Region Sanu i Trzebońnicy”
- „INFOGAL” Janusz Sarzyński
- RENOMEX
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowo-Usługowe „POM” Sp. z o.o.

Rysunek 12: Mapa części terenów wchodzących w skład Parku Przemysłowego (źródło: PAliiZ)

Zadaniem Parku jest ułatwianie podejmowanie działalności zarówno dużym inwestorom, jak też średnim i małym przedsiębiorcom. Działalność ta ukierunkowana jest przede wszystkim na aktywne wspieranie rozwoju gospodarczego i przemysłowego, na przyspieszenie zagospodarowania terenów inwestycyjnych oraz wyzwolenie inicjatyw gospodarczych. Jednym z celów nadrzędnych jest przyspieszenie gospodarczego wzrostu regionu oraz zmniejszenie stopy bezrobocia, poprzez zapewnienie inwestorom preferencyjnych warunków do prowadzenia działalności. Sprzyjające warunki ekonomiczne i atrakcyjność lokalizacyjna mają szansę przyciągnąć inwestorów lokalnych, a także krajowych i zagranicznych. Współpraca władz powiatu leżajskiego oraz Parku Przemysłowego, miasta Leżajsk, gminy Leżajsk, jest niezbędnym czynnikiem mogącym przyczynić się do stymulowania lokalnego rozwoju gospodarczego. Jednym z jego elementów powinno być stworzenie Lokalnego Obszaru Inwestycyjnego, promocja gospodarcza miasta i mikroregionu, a także współpraca z instytucjami otoczenia biznesu; niewykluczone, że również współtworzonymi przez władze samorządowe.

5.2. Powiatowy Urząd Pracy

Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku jest jednostką organizacyjną powiatu wchodząca w skład powiatowej administracji zespolonej, wykonuje zadania samorządu powiatu z zakresu polityki rynku pracy określone w obowiązujących przepisach prawa.

1. Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku realizuje zadania samorządu powiatu w zakresie:
 - polityki rynku pracy,
 - rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
2. Do podstawowych zadań Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku w zakresie polityki rynku pracy w szczególności należy:

- realizacja programu promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy stanowiącego część powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych;
 - pozyskiwanie i gospodarowanie środkami finansowymi na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy;
 - udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, a także pracodawcom w pozyskaniu pracowników przez pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe;
 - inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy;
 - realizacja zadań związanych z KFS, w szczególności udzielanie pomocy pracodawcom poprzez finansowanie kształcenia ustawicznego pracowników i pracodawcy;
 - rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy;
 - przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia;
 - wydawanie decyzji o:
 - uznaniu lub odmowie uznania danej osoby za bezrobotną oraz utracie statusu bezrobotnego,
 - przyznaniu, odmowie przyznania, wstrzymaniu lub wznowieniu wypłaty oraz utracie lub pozbawieniu prawa do zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium i innych finansowanych z Funduszu Pracy świadczeń nie wynikających z zawartych umów,
 - obowiązku zwrotu nienależnie pobranego zasiłku, dodatku szkoleniowego, stypendium, innych nienależnie pobranych świadczeń lub kosztów szkolenia finansowanych z Funduszu Pracy,
 - odroczeniu terminu spłaty, rozłożeniu na raty lub umorzeniu części albo całości nienależnie pobranego świadczenia udzielonego z Funduszu Pracy oraz należności z tytułu zwrotu refundacji lub przyznanych jednorazowo środków, o których mowa w art. 46 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy;
 - opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych,
 - realizowanie projektów w zakresie promocji zatrudnienia, w tym przeciwdziałania bezrobociu, łagodzenia skutków bezrobocia i aktywizacji zawodowej bezrobotnych, wynikających z programów operacyjnych współfinansowanych z środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Pracy.
3. Do zadań PUP w zakresie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych należy wspieranie tych osób na rynku pracy poprzez:
- prowadzenie pośrednictwa pracy dla osób niepełnosprawnych,
 - prowadzenie poradnictwa zawodowego dla osób niepełnosprawnych,
 - umożliwianie osobom niepełnosprawnym korzystanie z usług i instrumentów rynku pracy, a w szczególności korzystanie ze szkoleń, staży, przygotowań zawodowych, klubów pracy.

5.3. Bezrobocie i rynek pracy

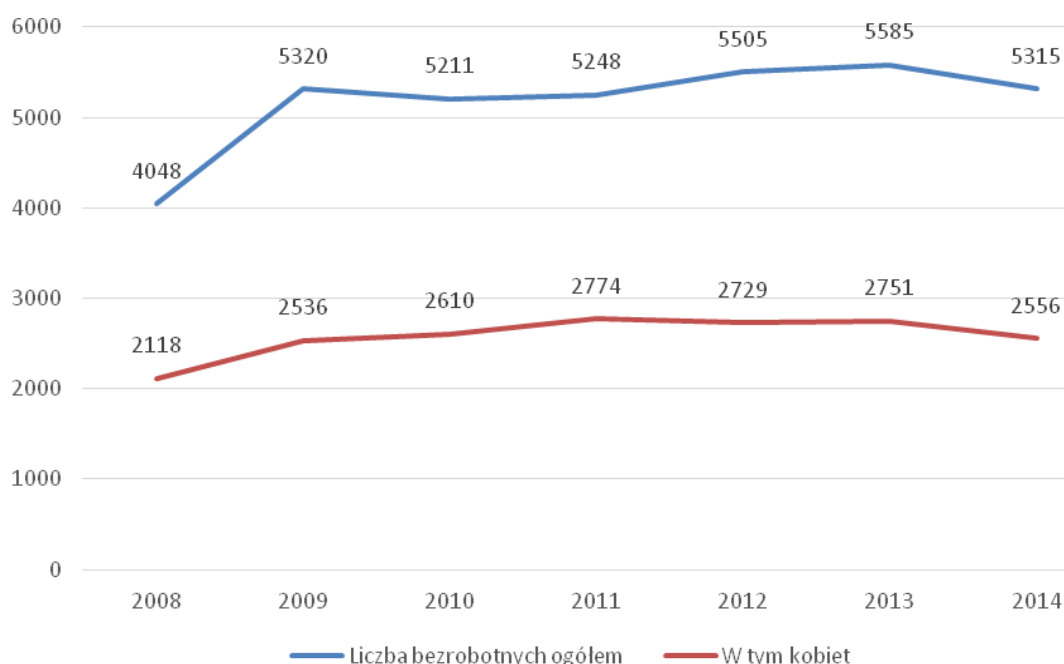
Na przestrzeni ostatnich lat liczba osób bezrobotnych w powiecie leżajskim utrzymuje się na wysokim poziomie, choć należy odnotować spadek, jaki miał miejsce w roku 2014, po nieprzerwanym wzroście w latach 2008-2013.

Tabela 13: Liczba bezrobotnych wg płci i wieku w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)

Bezrobotni w powiecie leżajskim		Lata						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba bezrobotnych ogółem		4048	5320	5211	5248	5505	5585	5315
W tym kobiet		2118	2536	2610	2774	2729	2751	2556
z ogółem z prawem do zasiłku		b.d.	b.d.	852	952	654	562	463
wiek (w latach)	18-24	1085	1619	1454	1457	1422	1358	1197
	25-34	1198	1604	1646	1747	1687	1712	1618
	35-44	833	963	944	1003	1063	1068	1031
	45-54	719	854	829	834	857	906	875
	55-59	187	239	275	305	364	411	432
	60 i więcej	26	41	63	82	112	130	162

Według stanu na 31.12.2014 liczba bezrobotnych w powiecie wynosiła 5315, z czego 2556 stanowiły kobiety (48,1%). Najwyższe bezrobocie w okresie 2008-2014 zanotowane zostało w roku 2013, a jego stan na 31.12.2012 wynosił 5585 osób.

Rysunek 13: Wykres pokazujący liczbę osób bezrobotnych w tym kobiet w powiecie leżajskim w latach 2008-2015 (oprac. wł.)

Poniższa tabela obrazuje podział bezrobotnych pod względem wykształcenia. Na koniec roku 2014 najliczniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (1777 osób) oraz policealnym i średnim zawodowym (1263 osoby). Zwraca też uwagę wysoka liczba osób z wykształceniem wyższym pozostających bez zatrudnienia (641 osób).

Tabela 14: Liczba bezrobotnych wg wykształcenia w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)

Lata:		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wykształcenie	wyższe	319	470	538	648	666	683	641
	policealne i średnie zawodowe	906	1178	1175	1269	1281	1326	1263
	średnie ogólnokształcące.	519	754	680	688	663	630	613
	zasadnicze zawodowe	1332	1745	1691	1764	1830	1882	1777
	gimnazjalne i poniżej	972	1173	1127	1059	1065	1064	1021

Gdy chodzi o staż pracy bezrobotnych to najliczniejszą grupę stanowią osoby nowo trafiające na rynek pracy (1046) oraz pracujące poniżej 5 lat (2171). Oznacza to m.in. brak stabilności zatrudnienia, szczególnie dotyczący nowozatrudnianych pracowników. Problem ten z pewnością rzutuje także na inne kwestie m.in. emigracji zarobkowej, a także do pewnego stopnia na inne problemy społeczne: niską dietność, czy też bierność i zniechęcenie związane z niemożnością utrzymania stałego miejsca pracy i zarabkowania.

Tabela 15: Liczba bezrobotnych wg stażu pracy w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)

Lata:		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Staż pracy ogółem	do 1 roku	763	875	833	906	942	1018	1023
	1 do 5 lat	787	1175	1141	1228	1226	1238	1148
	5 do 10	495	622	615	623	641	668	666
	10 do 20	472	542	550	617	611	625	618
	20 do 30	203	278	264	277	319	323	319
	30 lat i więcej	51	81	99	82	130	162	135
	bez stażu	1277	1747	1709	1695	1636	1551	1406

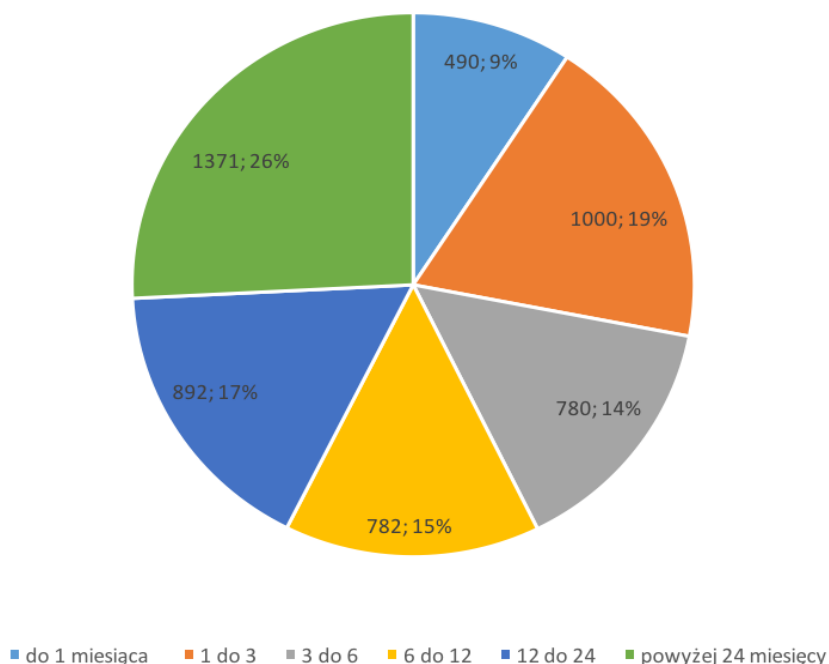
Zgodnie z definicją ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy „długotrwale bezrobotny” oznacza bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. W roku 2014 długotrwale bezrobotnych było 3269, co stanowiło 62% ich ogólnej liczby, z kolei w roku 2013 odsetek ten wynosił 60,8%, w roku 2012 – 56,8%, a w roku 2011 – 56,7%.

Tabela 16: Liczba bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)

Lata:		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Czas pozostawania bez pracy	do 1 miesiąca	402	307	536	534	451	435	490
	1 do 3	979	1169	1171	955	950	864	1000
	3 do 6	703	1071	937	894	922	940	780
	6 do 12	620	1229	882	924	836	964	782
	12 do 24	427	850	982	1157	1138	981	892
	powyżej 24 miesięcy	917	694	703	964	1208	1401	1371
Długotrwale bezrobotni		b.d.	2560	2808	3084	3276	3408	3269

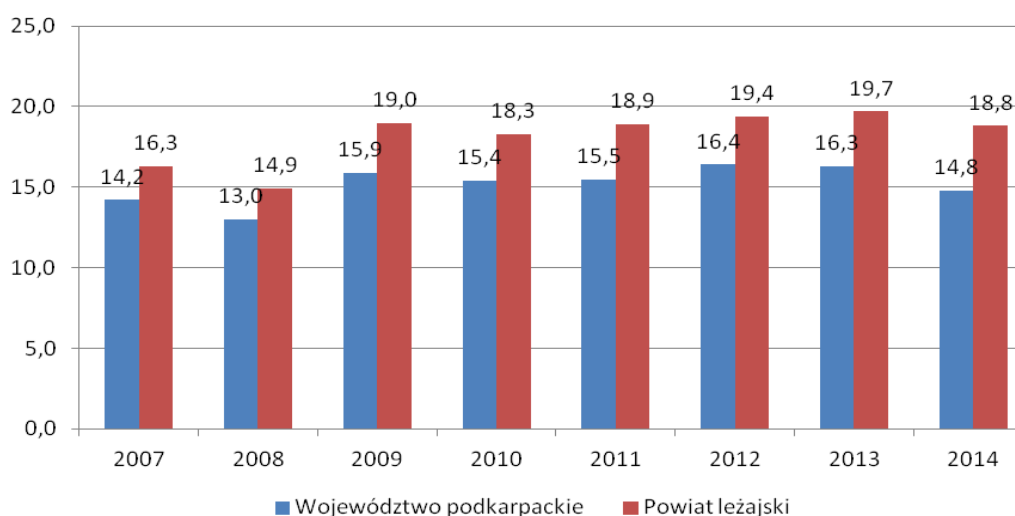
Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem jest fakt, że bezrobotni pozostający przez dłuższy czas bez pracy stanowią coraz większy odsetek całości. Wynika z niej, że aż 57% osób bezrobotnych pozostawało bez pracy przez okres dłuższy niż 6 miesięcy. Wskaźnik ten pokazuje, że zjawisko bezrobocia w przypadku wielu osób ma charakter jeśli nie trwały, to przynajmniej utrzymujący się w dłuższym czasie. Procentowy rozkład liczby osób bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy ilustruje poniższa grafika.

Rysunek 14: Procentowy udział bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w roku 2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)

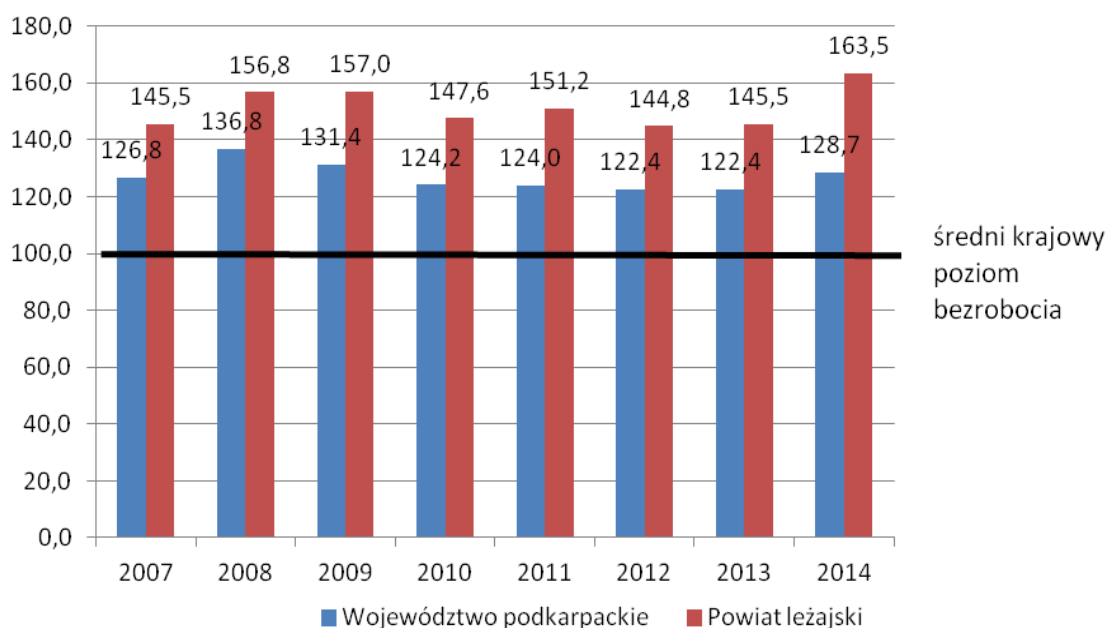
Należy wspomnieć, że wysoka stopa bezrobocia rejestrowanego utrzymuje się w całym województwie i powiecie, co ilustruje poniższy wykres:

Rysunek 15: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie leżajskim i województwie podkarpackim

Zwraca uwagę fakt, że wskaźniki dla powiatu i województwa są znacznie powyżej średniej krajowej – w roku 2014 stopa bezrobocia dla powiatu wynosiła 18,8%, dla województwa 14,8%, zaś dla Polski było to 11,5%. Z kolei udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił dla powiatu 12,6%. Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym był na poziomie 13,3% w powiecie. Relację pomiędzy lokalnym poziomem bezrobocia, a krajowym ilustruje poniższy wykres, pokazujący, że sytuacja w regionie i na lokalnym rynku pracy uległa w latach 2012-2014 pogorszeniu względem reszty kraju. Jest to o tyle niepokojące, że część mieszkańców miasta pracuje poza jego terenem.

Rysunek 16: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie leżajskim i województwie podkarpackim

Sfera gospodarki należy do najistotniejszych z punktu widzenia jakości życia mieszkańców, gdyż w sposób największy rzutuje na pozostałe sfery życia. Niezbędne jest zatem wykorzystania potencjału powiatu leżajskiego, bogatego w tradycje handlowe i przemysłowe oraz posiadającego dostępne tereny inwestycyjne. Nie bez znaczenia jest też obecność producentów rolnych oraz fakt, że w innych, nieodległych rejonach istnieje potencjał rozwojowy (np. tereny Doliny Lotniczej). Niezbędne w tym kontekście będzie podejmowanie wspólnych działań wraz z samorządami gminnymi, jak też innymi partnerami, zmierzające do zwiększenia atrakcyjności gospodarczej całego obszaru powiatu i zdolności kreowania przezeń miejsc pracy. W strategii rozwoju powiatu ważna będzie zatem współpraca instytucjonalna powiatu, gmin i innych podmiotów ze środowiskiem przedsiębiorców w tym instytucji otoczenia biznesu. Kwestie dostępności atrakcyjnych miejsc pracy będą bowiem w długim okresie rzutowały na rozwój w innych sferach (społecznej, czy kulturalnej). W długookresowej perspektywie dostępność pracy będzie też silnie skorelowana z procesami demograficznymi. Zmieni się bowiem w porównaniu do obecnej struktura zapotrzebowania na usługi, w tym usługi społeczne i opiekuńcze, na które zapotrzebowanie będzie się zwiększać. Oprócz promocji gospodarczej regionu, także rozwój podmiotów ekonomii społecznej powinien być czynnikiem dynamizującym pozytywne zmiany.

6. Infrastruktura i środowisko

Szereg inwestycji w szeroko rozumianą infrastrukturę, jakie zostały zrealizowane w gminach powiatu oraz samym powiecie na przestrzeni ostatnich lat sprawił, że w wielu dziedzinach nastąpiła wyraźna poprawa. Zwiększyła się długość sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, poprawił się stan dróg, wybudowane zostały chodniki, lampy oświetleniowe, a także oddano do użytku liczne obiekty użyteczności publicznej, w tym infrastruktury sportowej, handlowej, kulturalnej, społecznej, edukacyjnej. Poniżej przedstawiony jest stan infrastruktury w odniesieniu do poszczególnych obszarów tematycznych.

6.1. Infrastruktura transportowa

Przez teren powiatu leżajskiego przebiegają ważne drogi krajowe i wojewódzkie: droga krajowa 77, drogi wojewódzkie 875 (Mielec - Kolbuszowa - Sokołów Małopolski - Leżajsk) oraz 877 (Naklik - Leżajsk - Łańcut - Dylągówka - Szklary), a w pobliżu przebiega także autostrada A4. Długość dróg powiatowych wynosi 261 km i są to w większości drogi asfaltowe o nawierzchni ulepszonej (252 km). Przez teren powiatu przebiega także linia kolejowa Przeworsk-Lublin.

W zakresie modernizacji dróg duże znaczenia dla powiatu miał realizowany przez GDDKiA Oddział w Rzeszowie w ramach Programu Infrastruktura i Środowisko projekt: „Obwodnica Leżajska w ciągu drogi krajowej nr 77 Lipnik – Przemyśl” o długości 7,7 km, a jego wartość wyniosła ponad 110 mln zł. Wcześniej w ramach Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego na lata 2004-2006 zrealizowano projekt pt. „Rozbudowa układu komunikacyjnego w północno-wschodniej części miasta Leżajsk pod działalność SSE EURO-PARK” w zakresie infrastruktury drogowej (objął on ulice W. Śląskiego, Baczyńskiego, Klonową, Akacjową, Wierzbową, Podolszyny, Boronia) o wartości końcowej 2.932.333,39 zł i dofinansowaniu z EFRR w kwocie 2.085.619,35 zł oraz z budżetu państwa w wysokości 278.082,58 zł. Modernizowane były także drogi gminne i powiatowe. W tym zakresie zrealizowane zostały inwestycje:

- W roku 2008 remonty objęły:
 - Droga 1244R – odcinek o długości 1,440 km
 - Droga 1241R – odcinek o długości 1,033 km
 - Droga 1238R – fragment drogi i most
- W roku 2009 remonty objęły:
 - Droga 1241R – odcinki o długości 1,330 km
 - Droga 1269R – odcinki o długości 1,100 km
 - Droga 1246R – odcinki o długości 1,740 km
 - Droga 1238R – odcinki o długości 4,108 km
- W roku 2010 remonty objęły następujące drogi:
 - Droga 1238R – odcinki o długości 0,750 km
 - Droga 1268R – odcinki o długości 0,955 km
 - Droga 1246R – odcinki o długości 2,000 km

- Droga 1247R – odcinki o długości 1,362 km
- Droga 1241R – odcinki o długości 1,216 km
- Droga 1242R – odcinki o długości 1,340 km
- Odbudowa dotyczyła dróg:
 - Droga 1270R – odcinki o długości 7,701 km
 - Droga 1237R – odcinki o długości 2,982 km
 - Droga 1274R – odcinki o długości 1,031 km
 - Droga 1074R – odcinki o długości 3,005 km
- W roku 2011 remonty objęły następujące drogi:
 - Droga 1265R – odcinki o długości 3,863 km
 - Droga 1260R – odcinki o długości 0,930 km
- Odbudowa dotyczyła dróg:
 - Droga 1246R – odcinki o długości 3,686 km
 - Droga 1237R – odcinki o długości 1,280 km
 - Droga 1256R – odcinki o długości 5,347 km
- W roku 2012 remonty objęły następujące drogi:
 - Droga 1258R – odcinki o długości 4,115 km
- Odbudowa dotyczyła dróg:
 - Droga 1326R – odcinki o długości 1,309 km
 - Droga 1239R – odcinki o długości 1,175 km
 - Droga 1247R – odcinki o długości 0,940 km
 - Droga 1269R – odcinki o długości 1,320 km
- W roku 2013 przebudowa objęła następujące drogi:
 - Droga 1241R – odcinki o długości 5,987 km
 - Droga 1239R – odcinki o długości 1,363 km
 - Droga 1251R – odcinki o długości 0,978 km
- W roku 2014 przebudowa objęła następujące drogi:
 - Droga 1239R – odcinki o długości 0,830 km
 - Droga 1249R – odcinki o długości 1,942 km
 - Droga 1259R – odcinki o długości 6,669 km

Obecny stan dróg powiatowych pokazuje poniższa tabela.

Tabela 17: Sieć dróg powiatowych w powiecie leżajskim. Stan na 31.12.2014 (oprac. wł. na podstawie danych SP)

Wyszczególnienie				Rodzaj nawierzchni		
Lp	nr drogi	nazwa drogi	dł. km	ulepszona	twarda	gruntowa
1.	1074R	/Łazów/ gr. pow. - Kulno	2,864	2,864		
2.	1082R	St kol. Łętownia – Łętownia	4,486	4,486		

3.	1083R	Łętownia - gr. pow. /Krzywdy/	2,695	2,695		
4.	1084R	/Nowy Kamień/gr. pow. – Łętownia-Sarzyna	11,830	11,830		
5.	1237R	Wólka Łętowska – gr. pow. /Łowisko/	1,286	1,286		
6.	1238R	Łętownia – Hucisko – Maleniska	12,015	12,015		
7.	1239R	Majdan Łęt. – Wola Zarczycka	4,715	4,715		
8.	1240R	Od dr. Nr. 1264R Wola Zarczycka – Nowa Sarzyna	8,301	8,301		
9.	1241R	Hucisko – Ruda Łańcucka - Przychojec – Leżajsk	17,791	14,719	1,513	1,559
10.	1242R	Przychojec – Stare Miasto	2,091	2,091		
11.	1243R	Jelna – Maleniska	5,555	5,555		
12.	1244R	Kulno – Brzyska Wola	6,018	6,018		
13.	1245R	Od dr. Nr. 1246 – Brzyska Wola przez wieś	4,713	4,713		
14.	1246R	Kuryłówka – Jastrzębiec - gr. pow. /Bukowina/	17,732	17,732		
15.	1247R	Brzyska Wola – Kolonia Polska	4,936	4,936		
16.	1248R	Dąbrowica Duża – Słoboda	3,214	0,291	1,601	1,322
17.	1249R	Brzyska Wola – Dąbrowica Duża	2,599	2,599		
18.	1250R	Kuryłówka – Kolonia Polska.- gr. pow. /Cieplice/	14,415	14,415		
19.	1251R	/Majdan Sien./ gr. pow. - Kolonia Polska	1,160	1,160		
20.	1252R	/Cieplice/ gr. pow. – Mołynie – do dr. nr 1254R	2,463	1,503	0,485	0,475
21.	1253R	Dąbrowica Duża - gr. pow. /Cieplice/	2,005	2,005		
22.	1254R	Od dr. Nr 1257R – Ożanna – Piskorowice	7,271	7,271		
23.	1256R	/Sieniawa/ gr. pow. – Piskorowice – Leżajsk	10,078	10,078		
24.	1257R	Ożanna – Rzuchów	4,317	4,317		
25.	1258R	Giedlarowa – Wierzawice	4,098	4,098		
26.	1259R	/Gniewczyna/ gr. pow. – Grodzisko - Giedlarowa	14,981	14,981		

27.	1260R	Maleniska – Brzózka Królewska – gr. pow. /Żołyńia/	10,453	10,453		
28.	1261R	Od dr. nr 1260R – Wilkowyja – Giedlarowa	3,015	3,015		
29.	1262R	Hucisko –Brzózka Królewska – Biedaczów	11,904	11,904		
30.	1263R	Od Drogi nr.1260R – Podkudłacz	1,654	1,521	0,133	
31.	1264R	Wola Zarczycka – gr. pow. /Wólka Niedźwiedzka/	4,694	4,694		
32.	1265R	/Górno/ gr. pow. – Wola Zarczycka	4,455	4,455		
33.	1266R	Biedaczów – Grodzisko Górne	7,313	7,313		
34.	1267R	Wólka Grodziska – Kopanie Żołyńskie	3,305	3,305		
35.	1268R	Kopanie Żołyńskie – Grodzisko Dolne	4,068	4,068		
36.	1269R	Zmysłówka – Grodzisko Dolne	5,241	4,027	0,450	0,764
37.	1270R	/Żołyńia/ gr. pow. – Grodzisko Dolne	7,721	7,721		
38.	1271R	Grodzisko Dolne – Chałupki Dębniańskie	5,583	5,583		
39.	1272R	Dębno – Chałupki Dębniańskie	3,123	3,123		
40.	1273R	Grodzisko Nowe – Chodaczów	2,984	2,984		
41.	1274R	/Tryńcza / gr. pow. – Chodaczów- Laszczyzny	4,582	4,582		
42.	1275R	/Budy Łańcuckie/ gr. pow. - Laszczyzny	2,310	2,310		
43.	1276R	Brzyska Wola – gr. pow. /Luchów/	1,286	1,286		
44.	1277R	/Łowisko/ gr. pow. – Wola Zarczycka	1,487	1,487		
45.	1326R	Piskorowice – Chałupki Piskorowickie	2,585	1,763	0,822	
46.	1400R	m. Nowa Sarzyna ul. Kolejowa	0,100	0,100		
		razem	261,492	252,368	5,004	4,120

Infrastruktura drogowa, choć generalnie znajduje się w dobrym stanie, stale wymaga nakładów – zarówno na utrzymanie, jak i remonty dróg gminnych i powiatowych. Niezbędne będą kolejne inwestycje poprawiające jakość i drożność komunikacji, przy czym część zadań w tym zakresie spoczywać będzie na samorządach gminnych (w tym polegające na oświetlaniu dróg, budowie i remontach chodników, czy też miejsc parkingowych) oraz wojewódzkim (drogi wojewódzkie).

Położenie powiatu w bardzo bliskim sąsiedztwie ważnych szlaków komunikacyjnych jest jego niewątpliwym mocnym punktem. Leżajsk oraz Nowa Sarzyna posiadają drogi o dobrej

jakości, zarazem dzięki obwodnicy Leżajska tranzytowy ruch kołowy nie przebiega przez centrum. Obecność lotniska w Jasionce koło Rzeszowa jest także elementem większego układu komunikacyjnego. W tym kontekście komunikacyjne atuty mogą być istotne dla osób chcących się osiedlić na terenie powiatu, a zarazem dla potencjalnych przedsiębiorców mających dostęp do wydajnej infrastruktury transportowej i terenów inwestycyjnych.

6.2. Usługi komunalne

Odsetek gospodarstw domowych w powiecie korzystających z instalacji komunalnych jest generalnie wysoki, co pokazuje poniższa tabela. Najniższy jest w odniesieniu do dostępu do instalacji gazowej na terenach wiejskich, gdzie ok. 1/3 gospodarstw jest go pozbawiona.

Tabela 18: Korzystający z instalacji w powiecie leżajskim w % ogółu ludności w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Powiat leżajski	j.m.	Lata						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
W miastach								
z wodociągu	%	98,3	98,3	99,0	99,0	99,0	99,0	b.d.
z kanalizacji	%	94,9	94,9	96,4	96,4	96,4	96,5	b.d.
z gazu	%	90,3	90,3	91,6	91,6	91,6	91,7	b.d.
Na wsi								
z wodociągu	%	90,7	90,7	92,2	92,3	92,3	92,4	b.d.
z kanalizacji	%	76,6	76,7	80,4	80,5	80,7	80,9	b.d.
z gazu	%	62,1	62,3	65,2	65,5	65,7	66,0	b.d.

6.2.1. Wodociągi

W latach 2008-2014 poprawie uległa infrastruktura wodociągowa, długość sieci wzrosła o 59 km (czyli o 10,2%). Z kolei zużycie wody w latach 2008-2014 wykazuje tendencję spadkową w miastach oraz wzrostową na terenach wiejskich, co jest m.in. skutkiem poprawy infrastruktury wodociągowej na tych obszarach: w tym liczby przyłączy oraz liczby mieszkańców korzystających z sieci.

Tabela 19: Długość linii wodociągowej w powiecie leżajskim. Stan na koniec 2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Wodociągi	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	547,2	552,0	555,5	557,2	565,6	567,3	603,1
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	158,3	158,6	158,9	68,5	0,0	0,0	0,0
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	158,3	158,6	158,9	68,5	0,0	0,0	0,0
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	13375	13544	13716	14099	14196	14383	14544
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	1442,2	1446,0	1505,0	1531,0	1551,4	1520,0	1535,5
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	os.	18945	18902	19527	19440	19346	19164	b.d.
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	os.	62347	62463	63497	63726	63683	63622	b.d.
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m ³	20,9	21,0	21,4	21,8	22,1	21,7	21,9
zużycie wody w gospodarstwach domowych w miastach na 1 mieszkańca	m ³	26,7	26,3	25,8	25,3	25,7	25,0	25,3
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m ³	18,5	18,7	19,5	20,4	20,6	20,4	20,6

6.2.2. Kanalizacja

W kwestii dostępu gospodarstw do sieci kanalizacyjnej nastąpiła w okresie lat 2008-2014 znacząca poprawa, wyrażająca się wzrostem długości czynnej sieci z 290,8 km do 557,1 km, czyli o 91,6%. Zwiększyła się także liczba przyłączy: z 5032 do 8543, co oznacza wzrost o 69,8%.

Tabela 20: Długość sieci kanalizacyjnej w powiecie leżajskim. Stan na koniec roku 2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Kanalizacja	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	290,8	293,7	362,0	459,8	469,9	493,3	557,1
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	94,0	94,0	94,0	66,0	0,0	0,0	0,0
długość czynnej sieci kanalizacyjnej będącej w zarządzie bądź administracji gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	94,0	94,0	94,0	66,0	0,0	0,0	0,0
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	5032	5170	5671	7047	7610	7949	8543
ścieki odprowadzone	dam ³	1893,6	1830,6	1721	3888	3674	3206,0	3364,0
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	os.	18299	18268	18872	18797	18711	18585	b.d.
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	os.	30354	30559	32986	38287	39571	40141	b.d.

6.2.3. Mieszkalnictwo

Zasoby mieszkaniowe w powiecie utrzymują się w ostatnich latach na zbliżonym poziomie, co obrazuje poniżej zamieszczona tabela. Na przestrzeni lat 2008-2014 przeciętna powierzchnia użytkowa lokali mieszkalnych zwiększyła się z 81,8 do 84,3 m². Poprawia się także wyposażenie lokali w urządzenia techniczno-sanitarne: wodociągi, ustępy spłukiwane łazienki, centralne ogrzewanie i gaz z sieci.

Tabela 21: Zasoby mieszkaniowe w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Powiat Leżajsk	j.m.	Lata						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mieszkania	-	19277	19349	19064	19176	19268	19382	19475
Przeciętna powierzchnia użytkowa								
1 mieszkania	m ²	81,8	82,1	83,1	83,4	83,7	84,1	84,3
na 1 osobę	m ²	22,8	23,0	22,6	22,8	23,0	23,3	23,5
Mieszkania wyposażone w urządzenia techniczno-sanitarne:								
wodociąg	szt.	17978	18050	18018	18130	18225	18345	b.d.
ustęp splukiwany	szt.	15596	15670	16857	16969	17067	17189	b.d.
łazienka	szt.	15968	16041	16373	16485	16583	16701	b.d.
centralne ogrzewanie	szt.	13823	13899	14154	14266	14365	14483	b.d.
gaz z sieci	szt.	11836	12113	12158	12218	12251	12291	b.d.

Liczba nowych budynków mieszkalnych oddawanych do użytku nie jest duża, co ma m.in. związek z malejącą liczbą ludności. Zdecydowaną większość stanowią mieszkania. Ich średnia powierzchnia użytkowa jest stosunkowo wysoka i oscyluje wokół 140 m².

Tabela 22: Budynki mieszkalne i mieszkania oddawane do użytku na terenie powiatu leżajskiego w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Powiat leżajski	j.m.	Lata						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania	szt.	157	81	95	130	127	144	120
mieszkania	szt.	161	85	97	130	124	143	119
izby	szt.	953	514	551	759	728	815	680
powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	23127	12709	13417	18256	17531	19477	16508
przeciętna powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 mieszkanie	m ²	143,6	149,5	138,3	140,4	141,4	136,2	138,7

6.3. Środowisko

Najcenniejszym zasobem środowiskowym znajdującym się w granicach administracyjnych powiatu leżajskiego są lasy. Są to przeważnie lasy mieszane o cechach zespołu naturalnego z bogatą i ciekawą florą, będące częścią dawnej Puszczy Sandomierskiej. Lasy zajmują powierzchnię 18.029 ha, co stanowi 28,2% całkowitej powierzchni powiatu. Tworzą one zwarte kompleksy. Każdy z nich charakteryzuje się odmienną florą, co jest związane z różnicami w podłożu geologicznym – stąd wyodrębnione zostały określone typy lasów: las mieszany świeży, bór mieszany świeży oraz bór świeży. Ponad 200 hektarów stanowią

rezerваты przyrody, zaś ponad 25 tys. hektarów stanowią obszary chronionego krajobrazu. Liczba pomników przyrody w roku 2014 wynosiła 12.

Tabela 23: Zasoby środowiskowe w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. GUS)

Zasoby środowiskowe	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Parki narodowe	ha	0	0	0	0	0	0	0
Rezerваты przyrody	ha	206,9	206,9	206,9	206,9	206,9	206,93	206,93
Parki krajobrazowe	ha	0	0	0	0	0	0	0
Obszary chronionego krajobrazu	ha	24520	24520	24520	24520	24520	25648	25648
Pomniki przyrody	szt.	18	9	9	12	12	12	12

Dane za lata 2008-2014 pokazują, że w tym okresie zmniejszyła się emisja zarówno zanieczyszczeń pyłowych jak i gazowych o charakterze przemysłowym. Konieczna będzie redukcja zanieczyszczeń pochodzących z innych źródeł. W tym zakresie stosowne działania powinny być podejmowane na szczeblu gminnym oraz wojewódzkim. Pozytywnym zjawiskiem jest liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków miejskie i wiejskie. Ich liczba wzrosła z 30210 w roku 2008 do 45943 w roku 2014, co oznacza przyrost o 52,1%.

Tabela 24: Zanieczyszczenia środowiskowe w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. GUS)

Zanieczyszczenia środowiskowe	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza pyłowych	t/r	50	39	28	40	37	27	27
Emisja przemysłowych zanieczyszczeń powietrza gazowych	t/r	387134	387911	376155	363412	361580	351131	344808
Komunalne i przemysłowe oczyszczalnie ścieków	szt.	7	7	7	7	8	8	7
Ludność obsługiwana przez oczyszczalnie ścieków miejskie i wiejskie	os.	30.210	29.217	31.666	36.518	39.892	42.335	45.943

Kolejnym zasobem środowiskowym wymagającym racjonalnego gospodarowania jest woda. Dane zebrane w poniższej tabeli pokazują, że zużycie wody na cele przemysłowe w latach 2008-2014 uległo zmniejszeniu o 35%, z kolei uległo zwiększeniu w odniesieniu do gospodarstw domowych o 6,5%.

Tabela 25: Zużycie wody w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 na potrzeby gospodarki narodowej i ludności
(oprac. wł. na podst. GUS)

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności	j.m.	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	dm ³	3642,7	3378,6	3328,6	3048,1	2944,4	2882,7	2791,3
przemysł	dm ³	1900	1738	1620	1319	1204	1187	1078
rolnictwo i leśnictwo	dm ³	85	0	0	0	0	0	0
eksploatacja sieci wodociągowej	dm ³	1657,7	1640,6	1708,6	1729,1	1740,4	1695,7	1713,3
gospodarstwa domowe	dm ³	1442,2	1446,0	1505,0	1531,0	1551,4	1520,0	1535,5

Choć zadania z zakresu gospodarki wodnej i ściekowej nie należą do zadań własnych samorządu powiatowego, to powiat powinien włączać się w szeroko rozumianą edukację ekologiczną współpracując w tym zakresie z innymi podmiotami. Jednym z czynników ochrony wskazanych zasobów naturalnych będzie także redukcja własnych zanieczyszczeń i emisji w ramach tzw. „niskiej emisji” (oznaczającej całość emitowanych do powietrza substancji z niewysokich źródeł emisji). Konieczne będą zatem działania w zakresie wdrażania rozwiązań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej, czyli oparciu się przede wszystkim na efektywności energetycznej, wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniu technologii ograniczających emisję. Termin „gospodarka niskoemisyjna” (*low emission economy*) oznacza bowiem gospodarkę charakteryzującą się przede wszystkim oddzieleniem wzrostu emisji gazów cieplarnianych od wzrostu gospodarczego, głównie poprzez ograniczenie wykorzystania paliw kopalnych.

7. Dziedzictwo kulturowe

Najważniejsze miejsca w powiecie z punktu widzenia dziedzictwa kulturalnego zlokalizowane są na terenie Leżajska, będącego jednym z najstarszych miast Polski południowo-wschodniej i zarazem posiadającego największy potencjał kulturowo-historyczny. Pierwsza udokumentowana historycznie wzmianka o mieście pochodzi z roku 1354, kiedy Kazimierz Wielki nadał Janowi Pakosławowi ze Stróżysk miasto Rzeszów z okolicą po Dąbrowę na północy, Czudec na zachodzie i wieś Leżajsk na wschodzie. Przez cały wiek XIV Leżajsk należał do dóbr królewskich zgrupowanych w północno-wschodniej części województwa ruskiego w ówczesnym powiecie krzeszowskim. W dniu 28 grudnia 1397 roku Leżajsk otrzymał prawa miejskie z rąk Władysława Jagiełły. Jednocześnie król nadał szereg innych przywilejów, które przyczyniły się do szybkiego rozwoju miasta. Od 1424 roku Leżajsk stał się siedzibą starostwa założonego przez Spytkę z Tarnowa i Jarosława herbu Leliwa, starostę generalnego ruskiego, późniejszego wojewodę sandomierskiego.

Rozwój miasta był hamowany przez najazdy Tatarów i Wołochów poczynając od końca XV wieku. W związku z tym Jagiellonowie - Aleksander i Zygmunt I Stary - wspomagali gospodarczo miasto nadając mu kolejne przywileje i zwalniając okresowo od niektórych ciężarów. Najdotkliwszy w skutkach i decydujący o dalszych losach miasta okazał się najazd Tatarów w 1524 roku. Zostało ono wtedy zupełnie zniszczone a ludność zabrana w jasyr. Po tych wydarzeniach król Zygmunt I Stary wydał we Lwowie 23 września 1524 roku dokument, na mocy którego przeniósł Leżajsk znad Sanu na dzisiejsze miejsce, oddalone od poprzedniego o około 5 kilometrów w kierunku południowo-zachodnim nadając mu jednocześnie nową nazwę: Leżajsk Zygmuntowski. Akt ten stanowił ponowną lokację miasta na prawie magdeburskim i wraz z dogodnym położeniem na szlaku krzyżujących się dróg handlowych dał podstawę do ponownego rozwoju rzemiosła i handlu. 11 marca 1525 roku Zygmunt I Stary wydał kolejny przywilej, w którym z powodu strat poniesionych podczas najazdu tatarskiego nadał gminie miejskiej Leżajska Zygmuntowskiego plac, gdzie znajdował się spalony przez Tatarów Stary Leżajsk, wraz z pastwiskami, łąkami i stawem. Zezwolono też na wybudowanie ratusza oraz kramów i zatwierdzono wcześniej posiadany przewóz na rzece San. Z kolei radzie miejskiej nadano postrzygalnię sukna i wagę. Przeniesienie miasta na nowe miejsce przez króla Zygmunta I Starego i przywileje zagwarantowane jego mieszkańcom wpłynęły na szybki rozwój miasta. W 1578 roku miasto liczyło 1.120 mieszkańców, a na jego terenie działało około 50 warsztatów rzemieślniczych. Leżajsk dysponował prawem składowania towarów oraz spławiania ich Sanem, co przyczyniło się do rozwoju handlu zbożem, a także wytwarzanymi lokalnie futrami i sukniem. Był to okres największego rozkwitu Leżajska, przerwany dopiero najazdami Szwedów w latach 1655-56. Przemarsze i grabieże obcych wojsk zrujnowały gospodarkę miejską. W wyniku pierwszego rozbioru Polski w 1772 roku Leżajsk przeszedł pod panowanie austriackie, a ostatni Starosta Leżajski Józef Potocki uzyskawszy zgodę władz zaborczych przeniósł siedzibę starostwa do Łańcuta. Od tego okresu następował powolny upadek znaczenia miasta. Impulsem

rozwojowym stało się wybudowanie w latach 1896-1900 linii kolejowej łączącej Leżajsk z Przeworskiem i Rozwadowem.

Okres I i II wojny światowej to czas wielu zniszczeń zarówno w sferze materialnej, jak i w odniesieniu do tkanki ludnościowej. Toczona w pobliżu bitwy oraz przeprawy wojsk przyniosły pożary, zniszczenia i śmierć wielu mieszkańców. 28 maja 1943 roku dokonano pacyfikacji miasta. W jej wyniku w wąwozie podmiejskim rozstrzelanych zostało 43 mieszkańców. Obecnie zarówno nazwa ulicy jak i pomnik upamiętnia to wydarzenie. Corocznie w miejscu straceń odbywają się uroczystości patriotyczno-religijne z udziałem władz miasta i kombatanów. Oprócz bogatej historii Leżajsk jest także miastem pełnym obiektów zabytkowych, z których wiele przyciąga turystów i pielgrzymów. Lista obiektów architektonicznych stanowiących o lokalnym dziedzictwie kulturowym znajduje się poniżej.

Zabytki miasta Leżajska

Bazylika pw. Zwiastowania NMP - Klasztor OO. Bernardynów - Sanktuarium Matki Boskiej Pocieszenia

Jest to kościół pw. Zwiastowania Najświętszej Panny Marii podniesiony do godności bazyliki mniejszej, a także towarzyszący mu budynek klasztorny oraz system obwarowań z basztami i bramami. Kościół i klasztor zaczęto wznosić po sprowadzeniu do Leżajska bernardynów w 1608 roku. Obecna świątynia pochodzi z lat 1618-28 i jest fundacją Łukasza Opalińskiego - późniejszego marszałka wielkiego koronnego, starosty leżańskiego i jego żony Anny z Pileckich. Kościół konsekrowano roku 1630. Bazylika jest trójnawowa z wydłużonym i półkoliście zamkniętym prezbiterium. W przedłużeniu nawy południowej znajduje się kaplica Matki Boskiej Leżańskiej z obrazem Matki Boskiej z Dzieciątkiem uważanym za cudowny. Od zachodu znajduje się barokowy chór muzyczny. Na górze znajdują się organy zaliczane do najcenniejszych tego typu zabytków w Polsce. Tworzą je trzy niezależne instrumenty, które składają się z sekcji głównej z dwoma sekcjami bocznymi oraz trzech wyodrębnionych pozytywów i trzech wieżyczek. Budowa trwała od końca XVII wieku do połowy XVIII wieku. Połączony z prezbiterium jest barokowy gmach klasztorny, murowany, piętrowy czteroskrzydłowy z wirydarzem pośrodku i czterema pawilonami w narożach. Klasztor został zbudowany w 1637 roku i otoczony murami obronnymi, wysokimi na około 10 metrów, zbudowanymi na planie nieregularnego wieloboku z bastejami, kurtynami, trzema basztami i tyloma bramami. Kurtynowe mury systemu pilastego mają ganki dla straży i otwory strzelnicze, połączone są z bastejami i potężnymi basztami zachodnimi.

W kwietniu 2005 roku zespół klasztorny został wpisany na Listę Pomników Historii oraz uzyskał tytuł Laureata Podkarpacia w konkursie „Zabytek Zadbany A.D. 2005”. Rozporządzenie uznające zespół klasztorny za pomnik historii, stało się podstawą do podjęcia starań o wpisanie zespołu klasztornego w Leżajsku na Listę Światowego Dziedzictwa Kultury

UNESCO. Oprócz funkcji religijnej obiekt pełni też rolę placówki muzealniczej: w zespole klasztornym mieści się Muzeum Prowincji Ojców Bernardynów.

Zespół Dworu Starościńskiego – Muzeum Ziemi Leżajskiej

Kolejnym zabytkowym obiektem jest Dwór Starościński, nazywany przez historyków i mieszkańców zamkiem. Jego historia jest związana z lokacją Leżajska na nowym miejscu, której w 1524 roku dokonał Zygmunt I Stary. Król poparł ją wieloma przywilejami, a także znaczną dotacją. Największą z ówczesnie podjętych inwestycji była budowa nowej siedziby starosty z obwarowaniem drewniano-ziemnym, na specjalnym solidnym zrębie, z wielką izbą o trzech oknach ze szkła oprawnego w ołów i wielką sienią o 13 oknach. Ten pierwszy Dwór Starościński został zniszczony w 1657 roku przez wojska Jerzego II Rakoczego. Obecny wzniesiono w latach 1760-70 dla ówczesnego starosty leżajskiego Józefa Potockiego. Przez około 150 lat do początku XX wieku był jedną z siedzib Ordynacji Łańcuckiej Potockich. Cały dwór, przykryty czterospadowym dachem, składa się z parterowego budynku głównego oraz czterech również parterowych oficyn. Pod budynkiem głównym znajdują się piwnice pochodzące z lat trzydziestych XVI wieku, z czasów pierwszego zamku.

Od lat pięćdziesiątych XX wieku do 1975 roku mieściło się w nim gimnazjum miejskie, potem liceum ogólnokształcące im. Bolesława Chrobrego, wreszcie szkoła podstawowa nr 4. Po jej zlikwidowaniu przez wiele lat budynki niszczały i popadały w ruinę. Z dniem 1 stycznia 2008 roku, po generalnym remoncie, zostały oddane na potrzeby Muzeum Ziemi Leżajskiej.

Kościół Parafialny p.w. Trójcy Świętej i Wszystkich Świętych

Jednym z najstarszych obiektów w mieście jest kościół parafialny pod wezwaniem Trójcy Świętej i Wszystkich Świętych, wzniesiony w 1616 roku. Otoczona murem obronnym z otworami strzelniczymi świątynia jest jednonawowa. Prezbiterium i nawa główna tworzą jedną zwartą bryłę. Po obu stronach korpusu bryłę kościoła na granicy z prezbiterium ożywiają dwie niższe od nawy kaplice, tworzące tzw. pseudotransept. Ołtarz główny, ozdobiony bogatą snycerką i rzeźbami pochodzi z okresu wczesnego baroku, a dwa ołtarze boczne są barokowe. W pobliżu kościoła znajduje się murowana plebania zbudowana w 1614 roku, przebudowana około 1820 roku z dodaniem piętra, następnie rozbudowana w 1925 roku w kierunku północnym.

Dawna Cerkiew Parafialna grecko-katolicka p.w. Zaśnięcia Najświętszej Panny Marii

Kościół filialny pod wezwaniem Pana Jezusa Miłosiernego to dawna cerkiew pod wezwaniem Zaśnięcia Najświętszej Marii Panny zbudowana w latach 1828-32. Po spaleniu w 1874 roku rok później została odbudowana, a następnie gruntownie restaurowana w roku 1900, kiedy to otrzymała obecny wygląd i nowy wystrój wnętrza. Obecny kościół to nieduża jednonawowa budowla z węższym prezbiterium, utrzymana w typie eklektycznym o fasadzie z pozornym ryzalitem środkowym, zakończonej murem attykowym z trzema szczytami. W środkowym znajduje się wnęka z ikoną Matki Boskiej z Dzieciątkiem.

Ratusz i zespół zabytkowej zabudowy w śródmieściu

Walorem Leżajska jest również zespół zabudowy śródmiejskiej z XVIII i XIX wieku. W latach czterdziestych XVIII wieku rozpoczęło się na większą skalę wznoszenie w mieście budynków murowanych. Zabudowa murowana objęła przede wszystkim teren rynku. Na dawnym rynku stary ratusz stał pośrodku placu. Budynek ten jednak spłonął w czasie pożaru miasta w 1834 roku. Na jego miejscu wzniesiono ceglana budynek, która jednak już po kilku dekadach groziła zawaleniem. Obecny gmach na miejscu parterowego domu z XVIII wieku wznosił w latach 1869-70 budowniczy Karol Kubik. Na zapleczu ratusza wybudowano magazyn, stajnię, wozownię i strażnicę pożarniczą. Obiekt był kilkakrotnie remontowany: w 1906 (kiedy to odbudowano dach po pożarze), 1941 (gdy kładziono nowy dach) i kilkakrotnie w okresie powojennym.

W zabudowie wokół rynku wyróżniają się zachowane do dziś kamienice nr 31 i 32, wzniesione w XVIII wieku, w których zapewne po roku 1772 nadbudowano piętro i zaadaptowano na austriacki sąd i więzienie. W XIX wieku były one w posiadaniu rodziny Potockich z Łańcuta. Budynek nr 32 został w latach 1863-64 gruntownie wyremontowany. Wzniesiono go na planie zbliżonym do kwadratu z oficyną od podwórza, o układzie wewnątrz dwutraktowym z przelotową sienią na osi środkowej. W budynku zachowały się sklepienia żaglaste, a w sieni kolebkowe z lunetami. Frontowa elewacja, pięcioosiowa podzielona została pseudopilastrami w wielkim porządku, główne wejście zwieńczono trójkątnym profilowanym przyczółkiem. Między kondygnacjami zastosowano prostokątne płyciny o wyciętych narożnikach. Jednak w większości kamienice leżajskiego rynku w pierwszej połowie XIX wieku były budynkami parterowymi, a piętra nadbudowywano z reguły dopiero po pożarze w 1906 roku.

Pałac Miera

W architekturze Leżajska wyróżnia się wzniesiony po 1819 roku tzw. Pałac Miera zbudowany przez hrabiego Wojciecha Miera, poetę i tłumacza poezji francuskiej i włoskiej, zwolennika klasycyzmu, a także targowiczana, który od roku 1819 był właścicielem dóbr leżajskich. W roku 1831 pałac znalazł się w posiadaniu Potockich z Łańcuta, zaś od 1918 r. stał się siedzibą sióstr Służebniczek Najświętszej Marii Panny. Klasycystyczny pałac ustawiony jest na osi dawnego dworu starościńskiego, przy obecnej ulicy Furgalskiego 4. Budynek pałacu o zwartej, dwukondygnacyjnej bryle, nakrytej czterospadowym dachem wzniesiono na planie prostokąta jako dwutraktowy. Elewacje o wyważonych proporcjach ozdobiono dekoracją w stylu klasycyzmu. Środek pięcioosiowej elewacji frontowej zaakcentowano oprofilowanym szczytem. Narożniki fasady i ryzalitu ozdobiono poziomym boniowaniem. Pomiędzy oknami parteru i piętra zastosowano po dwie płyciny: dolne półkolistę, a górne prostokątną. W ryzalicie, ponad wejściem ujętym dwoma oknami, umieszczono podwójną półkolistą płycinę wypełnioną koroną hrabiowską i promienistymi podziałami. Między oknami na piętrze, jako element dekoracyjny zastosowano kampanulle ze wstążką. Nie jest

znany projektant pałacu, lecz był to niewątpliwie architekt obeznany z formami stylu klasycystycznego.

Dworek Podstarości, ul. Słowackiego 2

Innym zabytkiem o podobnym charakterze jest „Dworek Podstarości”. Wzmiankowany był już w 1759 roku w „Inwentarzu Starostwa Leżajskiego” jako tzw. Dworek Siestrzewitowski lub Zwoleński. Jest to obiekt drewniany, zrębowy, węglowany na jaskółczy ogon, nieoszalowany, parterowy z mieszkalnym poddaszem, podpiwniczony. Zbudowany został na planie zbliżonym do kwadratu, jako obiekt trójtraktowy z obszerną, przelotową sienią na osi środkowej. Budynek posiada wysoki, czterospadowy dach, z lukarnami i powiekami, pokryty blachą. Elewacja frontowa północna i południowa jest trójosiowa: w środku zrębów znajdują się słupowo-ramowe przeszklone ganki (z trójkątnymi szczytami oszalowanymi „w jodełkę”) z wejściami od frontu. Przy węglach umieszczono otwory okienne. Z kolei elewacje wschodnia i zachodnia są czteroosiowe, z otworami okiennymi. Dookoła budynku biegnie murowany cokół oblicowany płytkami ceramicznymi. Wewnątrz jednej z izb mieści się piec z kafli malowanych w postaci ludzkie i zwierzęta wykonany w końcu XIX wieku przez Wojciecha Krystyniackiego, garncarza leżajskiego. Obiekt był przebudowany na początku XX wieku, po czym remontowano go jeszcze w latach 1950 i 1990.

Cmentarz żydowski z XVIII wieku przy ul. Górnej

Cmentarz żydowski, czyli kirkut położony jest na południowy wschód od Rynku, na wzniesieniu porośniętym drzewami, z bramą od ulicy Studziennej. Na jego terenie zwraca uwagę ohel, czyli budowla w formie małego domku, spełniająca rolę kapliczki lub grobowca, w którym znajduje się grób sławnego cadyka Elimelecha Weisbluma, zwanego też Majlech z Leżajska i ocalała maceba z grobu jego syna. Na nekropolii znajdują się też liczne ustawione w kilku rzędach kamienne stelle nagrobkowe zwane macebami. Grób cadyka Elimelecha jest miejscem corocznych pielgrzymek wyznawców chasydyzmu z całego świata, co czyni z Leżajska miejsce unikatowe w skali globalnej.

Dawny „Narodnyj Dom” przy ul. Jarosławskiej 1

Pamiętką po społeczności ukraińskiej jest wzniesiony w 1913 roku „Narodnyj Dom”, który mieścił siedzibę ukraińskiego stowarzyszenia „Proświta”. Budynek piętrowy zbudowany na rzucie litery „L”, z zaokrąglonym narożnikiem, został ozdobiony ładną eklektyczną elewacją z neoromańskimi oknami. W elewacji południowej wyróżnia się ryzalit z podwójnym szczytem z dwoma wieżyczkami. Aktualnie jest siedzibą Biblioteki Publicznej.

Zabytki Miasta i Gminy Nowa Sarzyna

Zespół kościoła parafialnego p.w. Św. Sebastiana w Sarzynie

Kościół parafialny powstał w latach 1928-1935. W 1915 roku w Sarzynie wybuchł pożar, który strawił dużą część wioski. Drewniany kościół z 1595 roku jednak ocalał, choć w dużej

mierze zostało uszkodzone lub zniszczone jego wyposażenie. W związku z tym podjęto działania w sprawie budowy nowego kościoła. Około roku 1925, ks. Jan Uberman otrzymał dwa projekty kościoła. W dniu 23 maja 1927 wybrano projekt m.in. Arch. Wawrzyńca Dajczaka ze Lwowa. Budowę kościoła rozpoczęto 17 kwietnia 1928 roku. Kamień węgielny został położony 5 sierpnia tegoż roku i poświęcony przez biskupa przemyskiego Anatola Nowaka. Rok później prace budowlane zostały na pewien czas przerwane z powodu braku funduszy. W związku z tym projekt kościoła został znacznie zmieniony i uproszony. Budowę ostatecznie zakończono w roku 1935. Konsekracji nowej świątyni dokonał 20 października tegoż roku biskup przemyski Wojciech Tomaka. Niedługo potem stary, liczący 333 lata drewniany kościół rozebrano, a pochodzący z niego barokowy ołtarz główny (dzisiejszy ołtarz Matki Bożej) oraz chrzcielnicę z XVIII w. umieszczono w nowej świątyni.

Kościół parafialny pw. Św. Katarzyny w Łętowni

Powstał w 1719 roku na miejscu kaplicy wybudowanej w 1602 roku. Świątynia została ufundowana przez Mikołaja i Józefa Sołtyków. We wnętrzu budowli znajdują się ołtarz z 1860 roku, oraz drewniana chrzcielnica z przełomu XVIII i XIX wieku. Na terenie plebanii znajduje się piękny starodrzew. Znajdują się tam dęby szypułkowe – zrosnięte ze sobą na wysokości 1 m. mierzące 21 m wysokości i liczące 230 i 170 lat.

Kościół Parafialny pw. Przemienienia Pańskiego w Woli Zarczyckiej

Parafię uposażył w roku 1578 król Stefan Batory. Pierwotny drewniany kościół został wzniesiony przed rokiem 1598, wraz z utworzeniem parafii. Konsekrował go 6 grudnia 1611 roku biskup bakowski Walerian Lubieniecki pw. Przemienienia Pańskiego. W roku 1624 Tatarzy zrabowali kościół, lecz go nie spalili. W roku 1912 kościół ten został przeniesiony do Wólki Niedźwieckiej.

Obecny murowany, trzynawowy, neogotycki kościół wzniesiony został w latach 1907-1912, staraniem ks. Józefa Gryzieckiego, według projektu sporządzonego przez arch. Bajana. Konsekrował nową świątynię w roku 1919 biskup Karol Fischer pw. Przemienienia Pańskiego. Polichromię wykonał w latach 60-tych XX wieku art. Zygmunt Wiglusz z Krakowa. Wyposażenie neogotyckie wnętrza sprawione zostało po wybudowaniu kościoła. W kościele znajdują się organy 16 głosowe, zbudowane w roku 1932.

Zabytki Gminy Kuryłówka

Oprócz poniżej wskazanych obiektów zabytkowych na terenie gminy prowadzone są wykopaliska archeologiczne, świadczące o bogatej przeszłości historycznej związanej z terenem gminy. Ponadto na jej obszarze znajdują się:

Tarnawiec - kościół parafialny z poł. XVIII wieku.

Wybudowany w latach 1749 – 1751 jako kaplica zespołu dworskiego w Tarnawcu i później rozbudowany. W 1841 roku przedłużono jego nawę, używając do tego celu materiałów z rozbiórki pałacu. W 1903 r. dobudowano kaplice i kruchtę. Po erygowaniu parafii w 1812 roku przemianowany na kościół parafialny. Kościół poddany został gruntownej renowacji w latach 1968 – 1974. Kościół jest budowlą jednonawową, z półkoliście zamkniętym prezbiterium, posiada zakrystię i skarbczyk.

Kuryłówka - cerkiew grekokatolicka

Dawna murowana cerkiew grekokatolicka, wzniesiona w 1896 r. Świątynia zbudowana jest na planie krzyża greckiego z wyróżniającą się architekturą. Posiada centralnie umieszczoną ośmioboczną kopułę oraz osiem charakterystycznych słupów umieszczonych w narożach ramion krzyża, zwieńczonych kopulastymi hełmami. Po opuszczeniu Kuryłówki przez Ukraińców cerkiew niszczała. Dopiero w 1981 r. oddano ją na potrzeby parafian jako kościół filialny pw. św. Michała. Urządzenie wnętrza jest współczesne. Przy cerkwi znajduje się stary cmentarz grekokatolicki.

Dąbrowica - dawna cerkiew grekokatolicka

Zbudowana w 1906 r. na planie krzyża greckiego z kopułą pośrodku. Kościół otacza murowane ogrodzenie. W związku z wysiedleniem tutejszej ludności ukraińskiej, od 1948 r. cerkiew użytkowana jest jako kościół rzymskokatolicki.

Kulno - dawna cerkiew z II poł. XIX wieku

Cerkiew prawosławna pw. św. Michała, murowana, wzniesiona w 1872 r., użytkowana jako kościół. Posiada tradycyjny układ trójdzielny ale zbudowana jest w typie cerkwi rosyjskich. Składa się z prezbiterium, kwadratowej nawy z dwoma kaplicami po bokach i babińca z wieżą o dwu kondygnacjach. Nawa nakryta jest sklepieniem klasztornym, w pozostałych pomieszczeniach znajdują się płaskie stropy. Dachy nad nawą i wieżą wieńczą latarnie zakończone cebulastymi hełmami.

Brzyska Wola - dworek z XIX w. należący do rodziny Potockich

Dworek wraz z zapleczem gospodarczym zbudowany w latach 1837 – 1839. Wzniesiony jako murowano-drewniany parterowy budynek z portykiem wspartym na czterech słupach. W otoczeniu pozostałości parku z XVIII/XIX w. z 100 – 150 letnimi lipami, dębami, klonami, grabami i akacjami.

Zabytki Gminy Leżajsk:

Stare Miasto

To miejsce gdzie od około XIII wieku do 1524 roku istniał pierwszy Leżajsk, wymieniany w dokumentach z 1346, 1354, 1397 i wielu późniejszych. Po wyniszczającym najeździe tatarskim miasto przeniesiono na nowe, obecne miejsce. Zniszczoną osadę nad Sanem odbudowano lecz została już tylko wsią. Mimo upływu wieków, można jeszcze zauważyć ślady po układzie urbanistycznym dawnego miasta. Do dzisiejszych czasów przetrwały domy drewniane o konstrukcji zrębowej, niektóre malowane w białe pasy, z 2 połowy XIX wieku. W centrum wsi kościół pw. św. Andrzeja Boboli wzniesiony w latach 1914 – 1916 (dawna cerkiew pod wezwaniem św. Mikołaja). Neoklasycystyczna świątynia zbudowana jest na planie krzyż greckiego z kopułą umieszczoną centralnie na wysokim bębnie. Fronton zdobi czterokolumnowy portyk. Cerkiew posiadała powstałą w latach 1941-1942 polichromię w stylu ukraińskim, którą później zamalowano w trakcie urządzania kościoła.

W kościele tym znajduje się trzeci znany wizerunek Matki Boskiej Leżajskiej pędzla ks. Erazma Prezbitera wykonany na desce w 1624 roku i przemalowany w XVIII w. Obraz w formie ikony Madonny z Dzieciątkiem pierwotnie znajdował się w leżajskiej cerkwi grekokatolickiej pw. Zaśnięcia NMP. Po przesiedleniu Ukraińców w 1946 roku utworzono tu parafię rzymskokatolicką.

Giedlarowa- Kościół

18 stycznia 1409 roku wybudowano w Giedlarowej drewniany kościół pw. św. Michała Archanioła. Dzięki temu w Giedlarowej na mapie administracyjnej powstała nowa parafia pod Leżajskiem. Parafia znajdowała się w zarządzie księży z Zakonu Kanoników Regularnych Stróżów Bożego Grobu Jerozolimskiego z Miechowa. Kościół nie przetrwał burzliwego okresu najazdów tatarskich od XV do XVII wieku, stąd na jego miejscu w XVII w. wzniesiono murowaną świątynię. Ten kościół dotrwał do początków XX wieku, kiedy to w 1909 roku podjęto decyzję o jego rozbiórce i wybudowaniu jeszcze solidniejszej murowanej świątyni. Tak też się stało i po trzech latach budowy wzniesiono nowy murowany kościół w stylu neogotyckim, który do dzisiaj służy wiernym obrządku rzymskokatolickiego.

Dębno - dawna cerkiew

W 1862 roku wybudowano murowany kościół dzięki fundacji Alfreda Potockiego i jego żony Marii z Sanguszków Lubomirskiej. Okres zaborów zaznaczył się poprzez wysiedlenia ludności polskiej, spośród, której wiele było powstańcami. W tym czasie miała miejsce akcja osiedleńcza Rusinów. Rusini zamienili kościół na cerkiew. Po zakończeniu działań II wojny światowej cerkiew została przejęta przez kościół rzymskokatolicki.

Zabytki Gminy Grodzisko Dolne:

Obszar wchodzący w skład gminy Grodzisko Dolne ma długą i udokumentowaną historię osadnictwa. Miejscowa tradycja głosi, że miejscowość Grodzisko zostało założone przez Bolesława Chrobrego. Grodzisko Dolne wchodziło w skład dóbr przeworsko – jarosławskich. Dobra te w XVI wieku były w posiadaniu możnego rodu Leliwitów-Tarnowskich i Jarosławskich. W 1591 roku po bezpotomnej śmierci Hieronima, dziedzica Jarosławia i Przeworska, włości przejął hrabia Jan Leliwita – mąż Zofii Odrowążówny. Następnie ziemie weszły w skład posiadłości Aleksandra Konstantego Ostrogowskiego, zaś po śmierci Ostrogowskiego posiadłość przypadła jego córce Zofii, żony Stanisława Lubomirskiego, wojewody krakowskiego. W wyniku podziałów rodzinnych Grodzisko należało do linii Lubomirskich – dziedziców klucza przeworskiego. Ostatnim właścicielem z tego rodu był Marcin Lubomirski, który około 1779 roku wyzbył się Grodziska na rzecz Macieja Aleksandra Borzęckiego. W roku 1787 posiadłość należała do Michała Drohojowskiego. Następnie było w posiadaniu rodziny Kollermanów. Na przełomie XIX i XX wieku właścicielką Grodziska Dolnego była Domicela Branhidy.

Grodzisko było dużą stale rozwijającą się osadą. Pod koniec XVI wieku powstała Wólka Grodziska, zaś na początku XVIII wieku pojawia się nazwa „Miasteczko”, kiedy to około roku 1740 osada uzyskała prawa miejskie. Pod koniec XVIII wieku wyodrębniło się Grodzisko Górne, a następnie powstały przysiółki: Krzaki, Podlesie, Zagrody, Chałupki, Zarowie. W miejsce Zarowia z czasem wykształciło się Grodzisko Nowe. Podział wielkiego Grodziska usankcjonowały władze austriackie w roku 1786, kiedy to podzielono go na cztery gromady: Grodzisko Dolne, Miasto, Grodzisko Górne oraz Wólkę Grodziską. W roku 1930 włączono Miasteczko do Grodziska Dolnego. Miasteczko rozplanowano wokół rynku i było zamieszkiwane głównie przez Żydów. W czasie II wojny światowej większość populacji żydowskiej zginęła, a większość domów żydowskich została zniszczona.

Grodzisko było przez wieki ważnym ośrodkiem gospodarczym, szczególnie odkąd w roku 1613 uzyskało prawo do odbywania dwóch targów. W pół wieku później, w roku 1664 Sebastian Lubomirski zatwierdził statut cechu tkackiego, który liczył 40 członków z cechmistrzem na czele. Mieszkańcy byli znani z prężnej działalności społecznej. W schyłku XIX wieku zaczęły powstawać pierwsze koła Ochotniczych Straży Pożarnych, a w roku 1910 utworzona została orkiestra włościańska, aktywną działalność prowadzili też ludowcy. Lokalne tradycje są wciąż żywe, a pamięć historycznego dziedzictwa powinna stać się przedmiotem szczególnej ochrony. Najżywiej pielęgnowaną tradycją są coroczne zloty straży wielkanocnych – tak zwanych „Turków”. Oddziały tych straży swoją nazwę zawdzięczają niezwykle barwnemu umundurowaniu, którego elementy wzorowane były początkowo na strojach tureckich zdobywanych na wojnach. Pierwsze wzmianki o Turkach pochodzą z XVII wieku, a od tego czasu stały się nieodłącznym elementem obchodów Świąt Wielkanocnych na Podkarpaciu. Obecnie w paradach biorą udział oddziały nawet spoza obszaru gminy, zaś liczba ich uczestników dochodzi do kilku tysięcy. Lista obiektów architektonicznych stanowiących o lokalnym dziedzictwie kulturowym znajduje się poniżej.

Wykopaliska archeologiczne – grodzisko

Wśród obiektów o wartości historycznej na terenie gminy nie ma zabytku, który obecnie cieszyłby się dużym zainteresowaniem turystów. Teren gminy jest jednak obszarem o bogatej historii, której ślady znajdują się w licznych obiektach rozrzuconych po gminie. Potencjał w dziedzinie wykreowania ruchu turystycznego ma niewątpliwie teren dawnego grodziska, będącego wg archeologów (prof. Burszta) najdalej na Wschód położonym siedliskiem Kultury Magdaleńskiej (występującej około 15 tys. lat temu). Wykopaliska na jego terenie trwały w latach 1996-2002. W ich efekcie nastąpiło odsłonięcie powierzchni 2.746 m², odkrycie 243 obiektów i kilkudziesięciu tysięcy zabytków ruchomych będących śladami osadnictwa sprzed ponad kilkunastu tysięcy lat, co należy do rzadkości w skali ogólnopolskiej. Odkopano narzędzia wykonane z krzemienia: drapacze i przekłuwacze służące do obróbki skóry, rylce służące do obróbki kości i drewna, zbrojnik używany podczas polowań na zwierzynę oraz harpun z rogu renifera. Warunkiem stworzenia atrakcji turystycznej w miejscu grodziska byłoby otoczenie go opieką archeologiczną oraz jego rewitalizacja, w kierunku lokalnego archeoparku we współpracy z innymi podmiotami: zarówno samorządowymi, jak i prywatnymi.

Kościół parafialny pw. Św. Barbary

Jednonawowy, murowany kościół parafialny pw. Św. Barbary znajduje się przy głównej drodze w Grodzisku Dolnym. Pierwszy kościół wzmiankowany w 1408 roku był pod opieką benedyktynów. Kolejny drewniany spalili Tatarzy w 1626 roku. Budowę obecnej świątyni rozpoczęto około 1720 roku z inicjatywy proboszcza Sebastiana Zawadzkiego, ukończono w 1777 roku. Kościół był rozbudowywany w latach 1857-1867: przedłużono nawę ku zachodowi, rozbudowano prezbiterium ku wschodowi, po bokach którego dostawiono zakrystie. Przed 1873 rokiem dostawiono dwie kaplice transeptowe, a na początku XX wieku dobudowano kruchtę południową. Kościół cechuje fasada zachodnia trójdzielna, poprzedzona kruchtą i zwieńczona oprofilowanym szczytem z czterema rzeźbami świętych. Na jego osi w architektonicznym obramieniu znajduje się rzeźba św. Barbary. W polach bocznych umieszczone są nisze z rzeźbami św. Piotra i Pawła. Do elewacji bocznych przylegają kwadratowe kaplice, do których od wschodu przylegają zakrystie. Budynek posiada od wschodu zamknięte trójbocznie prezbiterium z łozami kolatorskimi na piętrze. W kalenicy dachu mieści się wieżyczka na sygnaturkę. Wnętrze obiektu pochodzi z przełomu XIX i XX wieku. Znajdują się w nim m.in.:

- ołtarz główny drewniany, wykonany w latach 1897-1900 przez miejscowego rzemieślnika Józefa Malacha,
- obrazy: Święta Rodzina i św. Barbara namalowane przez Władysława Bąkowskiego z Leżajska,
- pięć ołtarzy bocznych, z których jeden w prezbiterium w 1881 roku wykonał Karol Sokalski z Łańcuta,
- ambona z 1902 roku,

- polichromia figuralna wykonana przed 1900 rokiem przez Władysława Bąkowskiego.

Obok kościoła znajduje się dzwonnica z 1892 roku i kapliczki ufundowane w latach dwudziestych dwudziestego wieku.

Cmentarz żydowski

Znaczący wkład w rozwój ekonomiczny Grodziska Dolnego wniosła mniejszość żydowska, która w XIX wieku liczyła około 1.200 osób. Było to drugie po Leżajsku skupisko Żydów w tym regionie, posiadali tutaj synagogę i kahał. W czasie II wojny światowej Niemcy wywłaszczyli ludność żydowską. Znaczna część uciekła do Rosji, kilkanaście osób przechowało miejscowa ludność, a pozostałych (125 osób) rozstrzelano i pochowano na miejscowym kirkucie. W 2006 roku dla upamiętnienia tego wydarzenia odsłonięto obelisk z tablicą w języku hebrajskim.

Kapliczki przydrożne

Charakterystyczną cechą krajobrazu Grodziska i okolic są pochodzące z XIX i XX wieku liczne zabytkowe kapliczki i krzyże o bardzo interesującej architekturze. Jest ich łącznie ponad pięćdziesiąt. W poszczególnych częściach gminy ufundowano kilkadziesiąt kapliczek, figur i krzyży przydrożnych. W Grodzisku Dolnym obok domu nr 242, stoi murowana kapliczka z figurą Chrystusa Króla ufundowana przez Andrzeja i Annę Czerwonków w 1895 roku. W pobliżu kościoła parafialnego wzniesiono kapliczkę w kształcie sterczyny gotyckiej. W Grodzisku Górnym okazale prezentuje się kapliczka ufundowana w 1895 roku, usytuowana przy głównej drodze biegnącej w stronę Biedaczowa. Jest to kapliczka murowana, wykonana z cegły, otynkowana, założona na planie kwadratu, zamknięta trójbocznie, poprzedzona podcieniem. Wewnątrz znajduje się polichromia ludowa przedstawiająca świętych: Katarzynę, Jana Chrzciciela Antoniego i Klarę. W Wólce Grodziskiej wzniesiono podobną kapliczkę ozdobioną ludową polichromią. Z kolei w Grodzisku Dolnym wzniesiono czterokondygnacyjną kapliczkę pw. św. Antoniego.

Drewniane domy

Na terenie gminy zachowało się wiele drewnianych budynków mieszkalnych konstrukcji zrębowej pochodzących z przełomu XIX i XX wieku. Charakteryzują się one ozdobnymi gankami wewnętrznymi. Posiadają ozdobną stolarkę drzwiową i okienną. Poza tym w gminie można spotkać zagrody z rynkiem, w których budynek mieszkalny i gospodarczy stoją względem siebie równolegle, a od ulicy są ogrodzone przepierzeniem z desek.

Pomimo posiadania atrakcyjnego dziedzictwa kulturowego, a w tym architektonicznego; a także atrakcyjnych terenów przyrodniczych powiat leżajski nie wykorzystuje w pełni swojego potencjału, o czym świadczy zmniejszająca się liczba odwiedzających i pozostających na noc gości. Ma to m.in. związek z brakiem bogatej infrastruktury turystycznej: noclegowo-hotelarskiej i gastronomicznej, jak również z brakiem zintegrowanej oferty turystycznej adresowanej do różnych grup odbiorców.

Tabela 26: Wybrane turystyczne obiekty noclegowe w powiecie leżajskim w latach 2008-2014
(oprac. wł. na podst. danych GUS)

Powiat leżajski	j.m.	Lata						
		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
obiekty	ob.	1	1	1	1	1	1	1
miejsca noclegowe	msc.	34	34	36	36	36	36	36
korzystający z noclegów	osoba	3.285	3.331	3.251	3.250	3.175	3.295	2.359
udzielone noclegi	-	7.521	5.548	4.742	4.577	5.079	5.167	3.870

Niezbędne są zatem działania w zakresie budowania zintegrowanej oferty turystycznej, także w porozumieniu z pobliskimi ośrodkami o dużym potencjale w tym zakresie (np. Łańcut) oraz promowania walorów miasta w nowoczesny sposób – m.in. poprzez targi branżowe, ale i media społecznościowe.

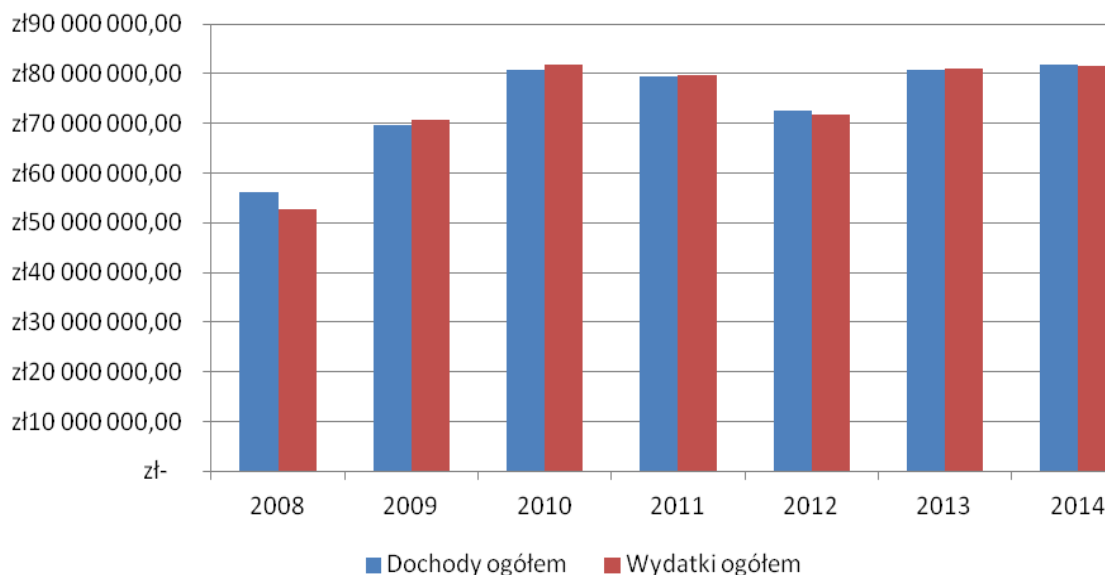
8. Finanse powiatu

Dla zapewnienie możliwości realizacji zadań powiatu niezbędne jest posiadanie stabilnych źródeł finansowania. Na dochody budżetu powiatu składają się przede wszystkim:

- udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa w wysokości określonej ustawą,
- subwencje z budżetu państwa na zadania realizowane przez powiat,
- dotacje celowe z budżetu państwa na zadania realizowane przez powiat, powiatowe służby, inspekcje i straże,
- dochody powiatowych jednostek budżetowych oraz wpłaty innych powiatowych jednostek organizacyjnych,
- dochody z majątku powiatu,
- odsetki za nieterminowe przekazywanie udziałów, dotacji i subwencji.

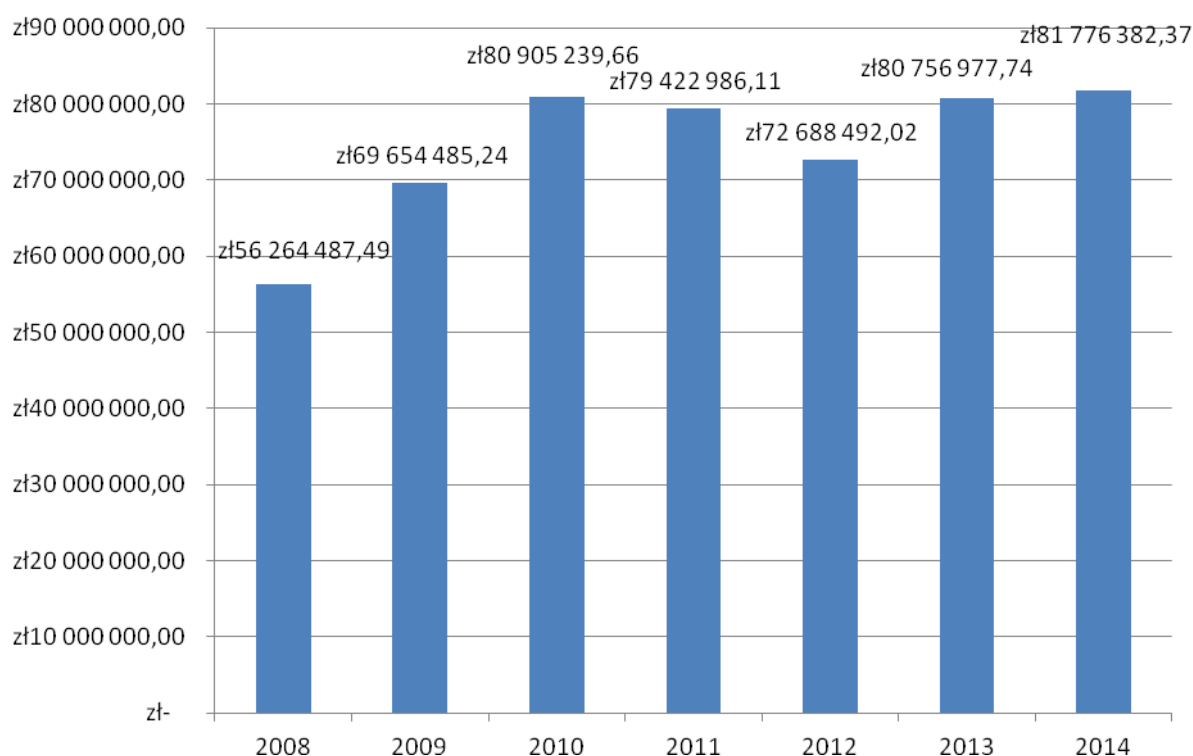
Poniżej znajdują się informacje na temat dochodów i wydatków budżetu powiatu leżajskiego w ujęciu zagregowanym, obejmujące okres lat 2008-2014.

Rysunek 17: Dochody i wydatki budżetu powiatu leżajskiego w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

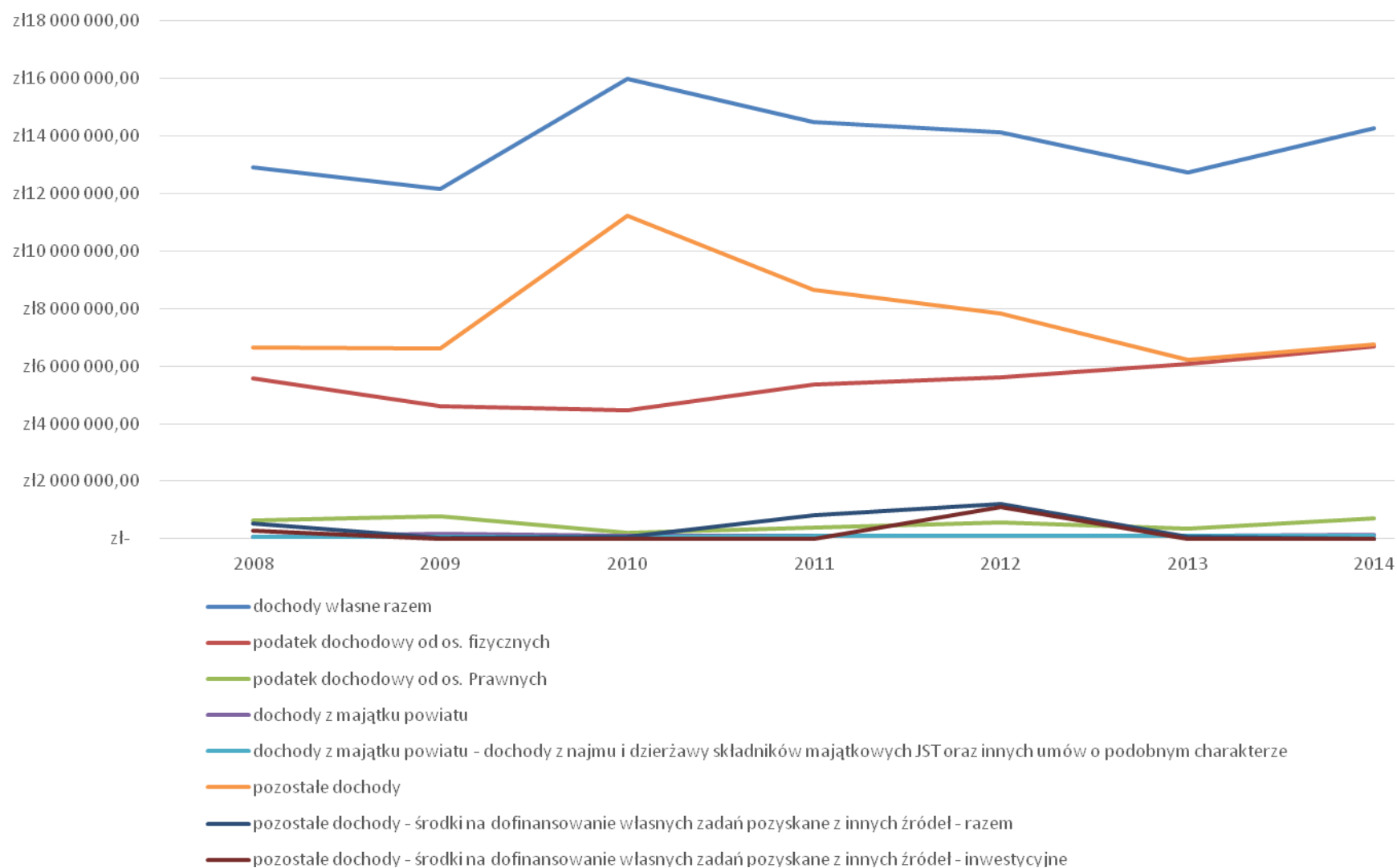
Powyższy wykres pokazuje relację dochodów i wydatków budżetu w latach 2008-2014. Między rokiem 2008 a 2010 budżet powiatu rósł z kwoty ok. 56 milionów do 80 milionów. W latach 2010-2014 poziom dochodów i wydatków ustabilizował się oscylując wokół poziomu 80 milionów złotych, z wyjątkiem roku 2012, kiedy dochody wyniosły 72,7 milionów, a wydatki 71,7 milionów zł. Precyzyjne dane liczbowe na temat poziomu dochodów ogółem podaje poniższy rysunek.

Rysunek 18: Dochody budżetu powiatu leżajskiego w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych z GUS)

Z kolei krzywa wydatków ogółem za lata 2008-2014 jest wyraźnie skorelowana z krzywą wydatków majątkowych i inwestycyjnych w tym okresie: wahania nakładów w tej dziedzinie powodowały odpowiednią zmianę łącznych wydatków, gdyż w zakresie wydatków bieżących utrzymywała się stała i niezakłócona tendencja wzrostowa, co pokazuje zamieszczony poniżej wykres.

Rysunek 19: Dochody własne budżetu powiatu leżajskiego w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych z GUS)

Rysunek 20: Wydatki budżetu powiatu leżajskiego **ogółem**, w tym **inwestycyjne** i **bieżące** w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z GUS)

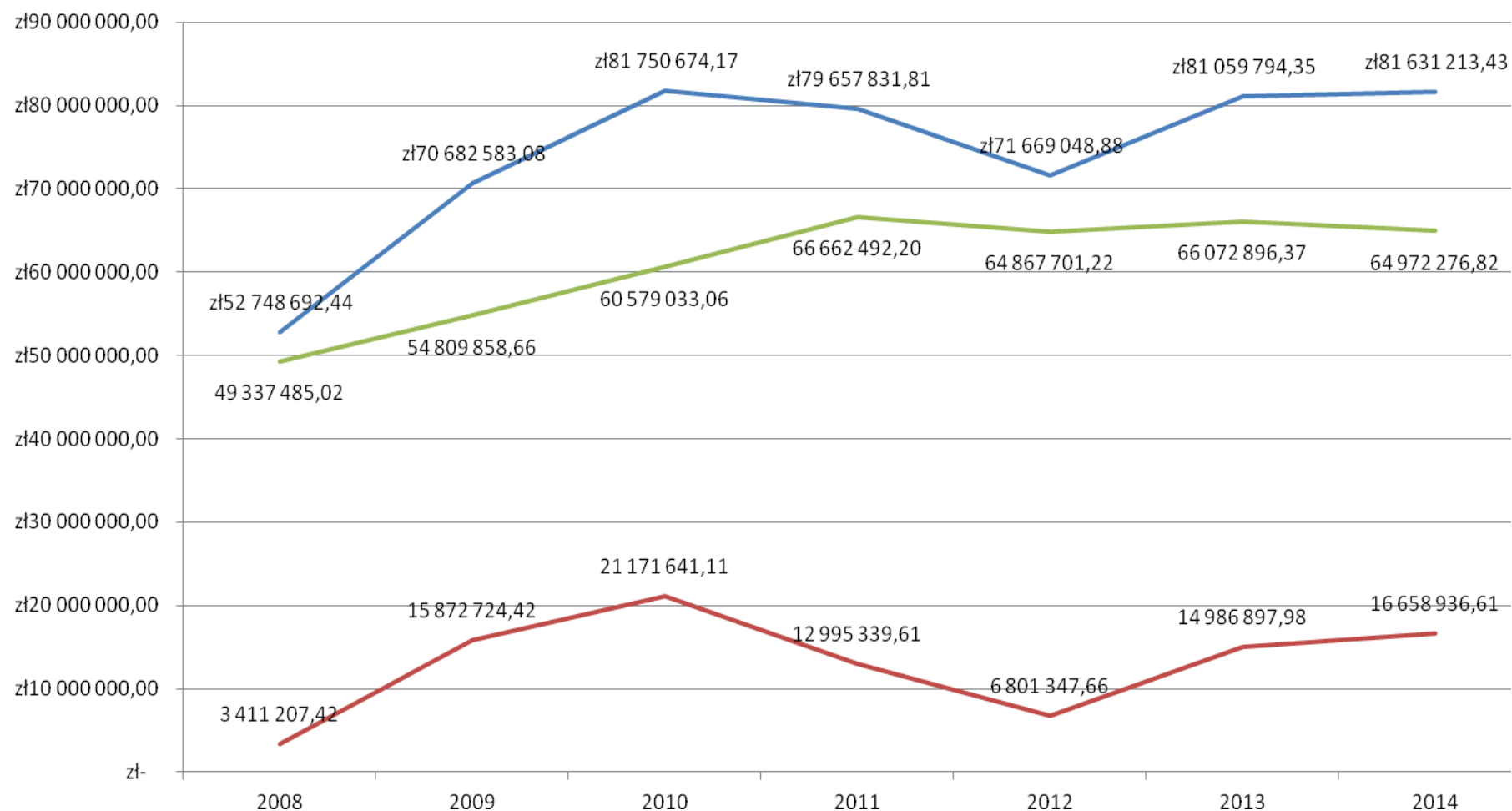

Tabela 27: Wydatki budżetu powiatu leżajskiego w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)

Powiat Leżajski	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	zł	zł	zł	zł	zł	zł	zł
wydatki ogółem	52 748 692,44	70 682 583,08	81 750 674,17	79 657 831,81	71 669 048,88	81 059 794,35	81 631 213,43
wydatki majątkowe ogółem	3 411 207,42	15 872 724,42	21 171 641,11	12 995 339,61	6 801 347,66	14 986 897,98	16 658 936,61
wydatki majątkowe inwestycyjne	3 411 207,42	15 872 724,42	21 171 641,11	12 995 339,61	6 801 347,66	14 986 897,98	16 658 936,61
wydatki bieżące ogółem	49 337 485,02	54 809 858,66	60 579 033,06	66 662 492,20	64 867 701,22	66 072 896,37	64 972 276,82
wydatki bieżące na wynagrodzenia	28 889 180,71	31 978 225,75	34 135 233,39	36 444 683,26	37 091 988,69	37 814 226,88	37 988 083,73
wydatki bieżące wynagrodzenia osobowe	26 303 774,30	28 661 821,84	30 918 884,54	32 694 036,87	33 351 668,41	34 081 492,44	34 427 745,33
wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	5 658 191,47	4 641 797,03	5 024 156,73	5 271 965,86	5 923 142,80	6 129 436,45	6 330 209,15
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	45 469 293,16	50 511 619,69	55 442 308,24	61 694 811,35	59 546 864,20	60 143 335,64	58 953 699,81
dotacje	2 425 546,16	2 650 598,47	3 025 992,77	3 247 307,40	3 260 643,11	3 330 750,70	3 274 072,65
wydatki na obsługę długu (obsługa długu publicznego bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń)	164 334,90	204 288,74	110 393,78	143 554,65	175 666,38	92 290,93	73 764,35
odsetki, dyskonto i inne rozliczenia dot. skarbowych pap. wartościowych, kredytów i pożyczek oraz innych instr. finansowych zw. z obsł. długu krajowego	5 950,50	36 540,38	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
świadczenia na rzecz osób fizycznych	1 277 451,40	1 436 744,08	1 719 423,46	1 563 713,18	1 884 527,53	2 495 519,10	2 656 508,70

II. Część programująco – strategiczna

1. Analiza problemów

Jednym z elementów analizy problemów dokonanych na potrzeby niniejszej strategii jest analiza SWOT w odniesieniu do kluczowych obszarów. Analiza została dokonana w oparciu o szereg narzędzi, w tym:

- ankietę publiczną dystrybuowaną wśród mieszkańców miasta oraz lokalnych przedsiębiorców w okresie maj - lipiec 2015,
- wykorzystaniem materiałów ze spotkań w formule debat z przedstawicielami Urzędu Miejskiego w Leżajsku, mieszkańcami, przedsiębiorcami oraz środowiskiem organizacji pozarządowych,
- spotkania robocze z Zespołem Strategicznym

1.1. Diagnoza w oparciu o ankietę publiczną

Jednym z elementów analizy problemów dokonanych na potrzeby niniejszej strategii jest analiza SWOT w odniesieniu do kluczowych obszarów. Analiza została dokonana w oparciu o szereg narzędzi wśród których znalazły się:

- ankietę publiczną dystrybuowaną wśród mieszkańców powiatu i gmin w latach 2012-2014 w ramach projektu „Program Aktywności Samorządowej PAS”,
- spotkania robocze z Zespołem Strategicznym.

Diagnoza w oparciu o ankietę publiczną

W badaniu „Program Aktywności Samorządowej PAS” zastosowano metodę badań ankietowych, w której wykorzystano dwa kwestionariusze ankiet dla dwóch grup respondentów: mieszkańców i urzędników. Każdy kwestionariusz zawierał zestaw pytań dotyczących 15 obszarów jakości życia/zarządzania, do których należą:

- Wolny rynek
- Praca
- Bezpieczeństwo
- Zdrowie
- Kultura
- Środowisko
- Demokracja
- Edukacja
- Transport i komunikacja
- Dostęp do usług i sieci handlowej
- Dostęp do infrastruktury sportowej
- Wsparcie społeczne
- Dobrobyt
- Mieszkalnictwo

- Jakość administracji

W badaniu zastosowano celowy dobór osób do próby, uwzględniający różne kryteria w zależności od grupy respondentów. W przypadku ankiety „jakość życia” do badania wybrano mieszkańców, w taki sposób aby próba badawcza była zróżnicowana pod względem: wieku, płci, wykształcenia i rodzaju wykonywanego zawodu. W ankiecie „jakość zarządzania” wzięli udział pracownicy administracji powiatowej zajmujący różne stanowiska w hierarchii organizacyjnej danej jednostki.

Tabela 28: Rekomendowane kanały dystrybucji ankiet badawczych (źródło: Projekt PAS)

Lp.	Kanał dystrybucji	Rekomendowany odsetek badanych za pośrednictwem danego kanału dystrybucji				
		Gmina wiejska	Gmina wiejsko-miejska / miejska	Miasto na prawach powiatu	Powiat	Województwo
1	Klienci biura obsługi mieszkańców/interesantów	12%	12%	10%	10%	10%
2	Rodzice i uczniowie powyżej 15 roku życia w placówkach oświatowych (szkoły podstawowe, gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne), studenci szkół wyższych	12%	12%	10%	10%	5%
3	Pacjenci w placówkach służby zdrowia (w szczególności podległe samorządom SP ZOZ)	12%	12%	10%	10%	10%
4	Goście w placówkach kulturalnych (domy kultury, teatry, kina) i obiektach turystycznych	12%	12%	5%	5%	15%
5	Odwiedzający placówki opieki społecznej (OPS, OPR i in.)	5%	5%	5%	5%	5%
6	Klienci instytucji rynku pracy (Urzędy Pracy)	-	-	10%	10%	10%
7	Osoby korzystające z instytucji transportu publicznego (MPK, przewozy regionalne itp.)	15%	15%	15%	15%	15%
8	Mieszkańcy osiedli za pośrednictwem administracja osiedli	-	5%	10%	10%	-
9	Osoby przypadkowo napotkane na ulicach i w miejscach publicznych	12%	5%	5%	5%	10%
10	Klienci placówek handlowych (sklepy i targowiska)	15%	12%	10%	10%	5%
11	Ankieta internetowa	5%	10%	10%	10%	15%

Kwestionariusz ankiety składał się z kilkudziesięciu pytań w formie zdań twierdzących, które dotyczyły jakości życia mieszkańców danej miejscowości. Do każdego pytania należało się odnieść czy jest ono prawdziwe czy nieprawdziwe oraz czy aspekt, którego dotyczy jest ważny czy nieważny z punktu widzenia respondenta. Takie podejście pozwoliło zidentyfikować, które obszary dotyczące jakości życia w gminie wymagają poprawy. Udało się też dokonać priorytetyzacji obszarów i ustalenia, które z nich są najważniejsze dla mieszkańców i wymagają poprawy w pierwszej kolejności.

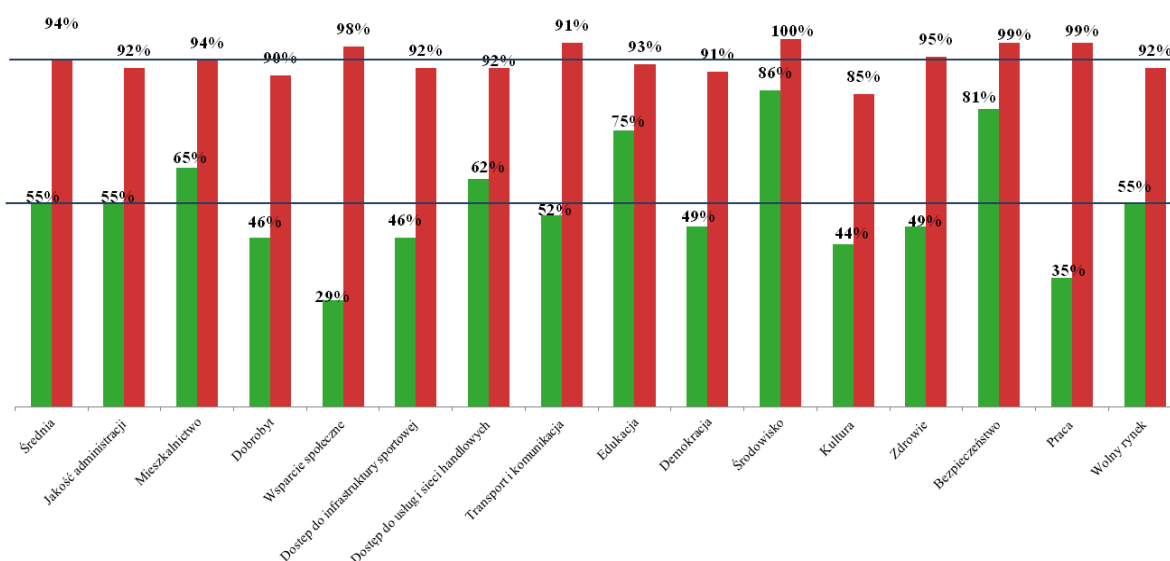
Interpretacja wyników badania dokonana na potrzeby badania została oparta o analizę średnich wyników uzyskanych dla każdego z obszarów jakości życia. Na tej podstawie wyodrębniono trzy grupy obszarów:

- **Obszary priorytetowe** – obszary, w których jakość badanych zagadnień jest najniższa, a ich ważność znajduje się na najwyższym poziomie. Wymagają one interwencji w pierwszej kolejności.
- **Obszary o zaniżonej jakości** – obszary, których jakość została oceniona na niskim poziomie, jednak nie są one zbyt ważne dla respondentów, w związku z tym interwencja może być odwleczona w czasie.
- **Obszary „dobrych praktyk”** – obszary, które zostały ocenione wysoko, zarówno pod względem jakości jak i ważności. Mogą one stanowić punkt odniesienia w procesie planowania i osiągania zakładanych celów dla innych obszarów.

Wykorzystanie odrębnych kolorów (takich jak oznaczono powyżej), dla każdej z wymienionych grup obszarów, ma służyć lepszemu zobrazowaniu wyników badania.

Zarówno na wykresach, jak i w tabelach, zostały w ten sposób oznaczone obszary spełniające kryteria przynależności do powyższych grup. W tabelach dodatkowo podano wartości procentowe średnich wyników dla każdego z obszarów w układzie ważność/jakość.

Rysunek 21: Podsumowanie wyników ankiety „jakość życia” w roku 2014 w powiecie leżajskim (źródło: strona internetowa projektu PAS)

Na podstawie przeanalizowanych ankiet można stwierdzić, że według mieszkańców powiatu leżajskiego:

Do **obszarów priorytetowych** należą:

- Praca
- Wsparcie społeczne
- Mieszkalnictwo

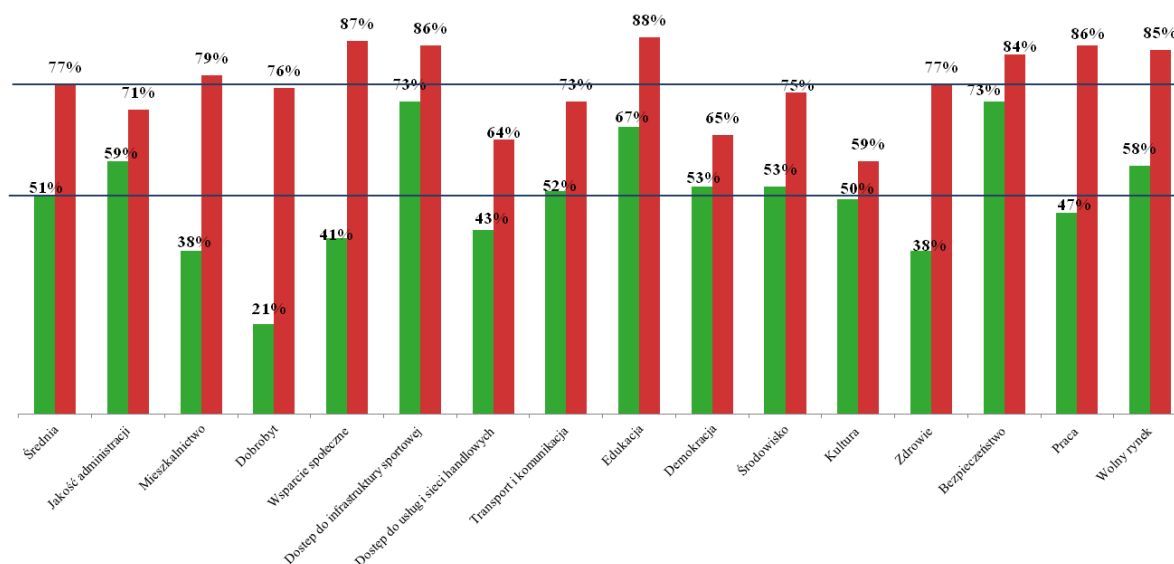
Do **obszarów zanizonej** jakości należą:

- Dobrobyt
- Zdrowie
- Dostęp do usług i sieci handlowych
- Kultura

Do **obszarów „dobrych praktyk”** należą:

- Bezpieczeństwo
- Edukacja
- Środowisko
- Transport i komunikacja
- Jakość administracji

Rysunek 22: Podsumowanie wyników ankiety „jakość zarządzania” w roku 2014 w powiecie leżajskim (źródło: strona internetowa projektu PAS)

Z kolei na podstawie ankiet od pracowników Starostwa Powiatowego w Leżajsku można stwierdzić, że:

Do **obszarów priorytetowych** należy:

- Praca
- Mieszkalnictwo

- Wsparcie społeczne

Do obszarów zaniżonej jakości należą:

- Dobrobyt
- Zdrowie
- Dostęp do usług i sieci handlowych
- Kultura

Do obszarów „dobrych praktyk” należą:

- Bezpieczeństwo
- Dostęp do infrastruktury sportowej
- Edukacja
- Wolny rynek

Porównanie ocen dokonanych przez obydwie grupy pozwala wskazać na obszary, jakie postrzegane są w sposób zbliżony, przez co można uznać, że ich waga i jakość jest miarodajna.

Tabela 29: Zestawienie wyników ankiet „jakość życia” i „jakość zarządzania” w powiecie leżajskim w roku 2014 (źródło: strona internetowa projektu PAS)

OBSZARY JAKOŚCI ŻYCIA/ZARZĄDZANIA	JAKOŚĆ ŻYCIA			JAKOŚĆ ZARZĄDZANIA		
	obszary priorytetowe	niska jakość	dobre praktyki	obszary priorytetowe	niska jakość	dobre praktyki
WOLNY RYNEK						58/85
PRACA	35/99			47/86		
BEZPIECZEŃSTWO			81/99			73/84
ZDROWIE	49/95				38/77	
KULTURA		44/85			50/59	
ŚRODOWISKO			86/100			
DEMOKRACJA		49/91				
EDUKACJA						67/88
TRANSPORT I KOMUNIKACJA	52/99					
DOSTĘP DO USŁUG I SIECI HANDLOWEJ					43/64	
DOSTĘP DO INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ		46/92				73/86
WSPARCIE SPOŁECZNE	29/98			41/87		
DOBROBYT		46/90			21/76	
MIESZKALNICTWO				38/79		
JAKOŚĆ ADMINISTRACJI						

Przedstawione oceny zostały następnie porównane w ujęciu czasowym za lata 2012-2014, co pozwoliło na uzyskanie bardziej trwałego obrazu postrzegania obszarów jakości życia.

Tabela 30: Porównanie wyników ankiety „jakość życia” w powiecie leżajskim przeprowadzonej w latach 2012, 2013, 2014 (źródło: strona internetowa projektu PAS)

OBSZARY JAKOŚCI ŻYCIA/ZARZĄDZANIA	wyniki ankiety "jakość życia"								
	2012 r.			2013 r.			2014 r.		
	obszary priorytetowe	niska jakość	dobrze praktyki	obszary priorytetowe	niska jakość	dobrze praktyki	obszary priorytetowe	niska jakość	dobrze praktyki
WOLNY RYNEK		53/85			46/86				
PRACA	38/91			39/87			35/99		
BEZPIECZEŃSTWO			76/90			81/94			81/99
ZDROWIE	57/87						49/95		
KULTURA		54/73			55/82			44/85	
ŚRODOWISKO			76/97			77/96			86/100
DEMOKRACJA				56/90				49/91	
EDUKACJA			73/83			77/88			
TRANSPORT I KOMUNIKACJA					51/97		52/99		
DOSTĘP DO USŁUG I SIECI HANDLOWEJ									
DOSTĘP DO INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ					49/83			46/92	
WSPARCIE SPOŁECZNE	59/95			89/40			29/98		
DOBROBYT		47/84						46/90	
MIESZKALNICTWO						63/90			
JAKOŚĆ ADMINISTRACJI				53/95					

Tabela 31: Porównanie wyników ankiety „jakość zarządzania” w powiecie leżajskim przeprowadzonej w latach 2012, 2013, 2014 (źródło: strona internetowa projektu PAS)

OBSZARY JAKOŚCI ŻYCIA/ZARZĄDZANIA	wyniki ankiety "jakość zarządzania"								
	2012 r.			2013 r.			2014 r.		
	obszary priorytetowe	niska jakość	dobrze praktyki	obszary priorytetowe	niska jakość	dobrze praktyki	obszary priorytetowe	niska jakość	dobrze praktyki
WOLNY RYNEK			64/82			52/90			58/85
PRACA	46/80			40/91			47/86		
BEZPIECZEŃSTWO			66/73						73/84
ZDROWIE				36/82				38/77	
KULTURA								50/59	
ŚRODOWISKO			62/75			54/88			
DEMOKRACJA					42/72				
EDUKACJA			55/74			54/98			67/88
TRANSPORT I KOMUNIKACJA									
DOSTĘP DO USŁUG I SIECI HANDLOWEJ					42/72			43/64	
DOSTĘP DO INFRASTRUKTURY SPORTOWEJ			64/72			77/91			73/86
WSPARCIE SPOŁECZNE	43/74			37/93			41/87		
DOBROBYT		19/66			18/81			21/76	
MIESZKALNICTWO		34/67			34/81		38/79		
JAKOŚĆ ADMINISTRACJI									

Zagadnienia zarysowane przez mieszkańców z terenu powiatu stały się podstawą do dalszej analizy oraz podjęcia działań ukierunkowanych na poprawę jakości funkcjonowania poszczególnych obszarów. Bardziej szczegółowe kwestie zgłaszane przez interesariuszy miały miejsce w trakcie spotkań warsztatowych i roboczych, a także konsultacyjnych. Zostały one uwzględnione w poniższej analizie SWOT.

1.2. Analiza SWOT

Przedstawiona poniżej analiza odnosi się do mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń w kluczowych obszarach opisanych w części pierwszej strategii oraz uwzględnionych w poprzednim podrozdziale poświęconym analizie problemów, dokonanej przez samych interesariuszy – mieszkańców miasta, przedsiębiorców, przedstawicieli organizacji pozarządowych. W powiązaniu z analizą ekspercką sformułowana została poniższa tabela stanowiąca podsumowanie kwestii uznanych za istotne w czterech kluczowych obszarach strategii, tj. sferze gospodarczej, sferze aktywności społecznej, infrastruktury i jakość życia oraz dziedzictwa kulturowego.

Tabela 32: Analiza SWOT powiatu leżajskiego (Sfera gospodarcza)

Sfera gospodarcza

Silne strony	Słabości
• Obecność znaczących zakładów przemysłowych, głównie na terenie miasta Leżajsk gminy Leżajsk oraz Miasta i Gminy Nowa Sarzyna • Obecność Parku Przemysłowego na terenie gminy Leżajsk • Silne tradycje przemysłowe (Nowa Sarzyna jako część Centralnego Okręgu Przemysłowego) • Dogodność komunikacyjna (nowa obwodnica, niedalekie sąsiedztwo autostrady, linia kolejowa) • Ważny ośrodek edukacji technicznej na szczeblu średnim (Zespół Szkół Technicznych) • Leżajsk i Nowa Sarzyna jest ważnym ośrodkiem dającym zatrudnienie także okolicznym mieszkańcom • Wysokie nasycenie przedsiębiorczością (duży odsetek podmiotów z rejestru REGON) • Poprawiona infrastruktura targowisk • Relatywnie niższe koszty siły roboczej w porównaniu do większości terenu Polski	• Niewykorzystanie potencjału tranzytowego miasta w kontekście planowanego Lokalnego Obszaru Inwestycyjnego • Upadek wielu przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich dwóch dekad • Brak dużego zakładu wokół którego funkcjonują mniejsi kooperanci i dostawcy • Wysoki koszt wynajmu lokali pod działalność gospodarczą w centrum • Brak lokalnej marki gospodarczej • Brak Centrum Obsługi Inwestora • Brak kompleksowej oferty gospodarczej • Mała dynamika działań promocyjnych w sferze gospodarczej • Brak systematycznej współpracy ze środowiskiem lokalnego biznesu z miastem • Brak analizy potencjału rozwojowego poszczególnych branż na terenie miasta i najbliższej okolicy • Niski poziom współpracy lokalnych przedsiębiorców • Niski poziom innowacyjności lokalnych firm • Wysoka stopa bezrobocia (powyżej średniej wojewódzkiej) • Duży odsetek długotrwale bezrobotnych

	• Obecne postawy wyuczonej bierności • Skromna liczba spółdzielni socjalnych • Brak korzyści ekonomicznych z ruchu pielgrzymkowego
Szanse	Zagrożenia
• Rozwój Parku Przemysłowego w gminie Leżajsk • Współpraca z okolicznymi samorządami w zakresie tworzenia i promowania Lokalnego Obszaru Inwestycyjnego • Rozwój współpracy z firmami Doliny Lotniczej • Stworzenie systemu zachęt podatkowych związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej i zatrudnianiem • Współpraca z Instytucjami Otoczenia Biznesu, izbami rolniczymi, grupami producenckimi oraz innymi samorządami w zakresie wspólnych działań • Możliwość współpracy z lokalnymi ośrodkami edukacyjnymi pod kątem kreowania kompetencji niezbędnych w nowoczesnej gospodarce • Szanse dla rozwoju branży magazynowo-logistycznej w perspektywie rozwoju Lokalnego Obszaru Inwestycyjnego • Możliwość rozwoju w dziedzinie usług turystycznych, gastronomicznych i hotelowych • Możliwość rozwijanie i promowania produktów regionalnych, gospodarstw ekologicznych i grup producenckich we współpracy międzysektorowej • Możliwość wykorzystywania programów unijnych dla finansowania przedsięwzięć z zakresu gospodarki i wsparcia rynku pracy	• Dalszy upadek przemysłu, zamykanie kolejnych zakładów • Emigracja dotycząca w dużym stopniu ludzi młodych i z kwalifikacjami • Bliska perspektywa zakończenia możliwości finansowania przedsięwzięć ze środków unijnych • Rozproszenie działań promocyjnych pomiędzy różnymi samorządami • Brak instytucjonalnej współpracy pomiędzy samorządami i IOB • Brak stałej współpracy z największymi podmiotami gospodarczymi

Tabela 33: Analiza SWOT powiatu leżajskiego (Sfera aktywności społecznej i edukacji)

Sfera aktywności społecznej i edukacji

Silne strony	Słabości
• Silne więzi lokalne • Duża liczba organizacji pozarządowych działających w powiecie • Zróżnicowanie tematyczne w sektorze NGO • Stosunkowo dobry wskaźnik czytelnictwa • Obecność placówek kulturalnych i edukacyjnych zapewniających różnorodną ofertę w dziedzinie aktywności społecznej • Wypracowane standardy współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi • Liczne zrealizowane projekty w zakresie	• Ujemne saldo migracji • Starzenie się społeczeństwa • Niski poziom aktywności na niwie społecznej • Niektóre obszary działań społecznych nie są objęte zainteresowaniem organizacji pozarządowych • Istnienie obszarów wykluczenia społecznego • Postawy wyuczonej bezradności • Słabość instytucjonalna większości organizacji pozarządowych (zaangażowanie ma często charakter doraźny, hobbistyczny)

aktywizacji społecznej oraz współpracy samorządu z innymi podmiotami • Zadowalający poziom szkolnictwa	• Brak stabilnych podstaw finansowania działalności wielu NGO • Brak ośrodka wspierającego działalność organizacji pozarządowych • Niewystarczająca oferta dla osób starszych i młodzieży w zakresie sposobów spędzania czasu
Szanse	Zagrożenia
• Rozwój sfery usług społecznych w partnerstwie z organizacjami pozarządowymi • Skorzystanie z wypracowanych rozwiązań w zakresie współpracy samorządu i NGO • Wsparcie inicjatyw lokalnych przez samorząd powiatu • Duża wola zmian ze strony władz lokalnych • Rozwój partnerstw lokalnych i projektowych • Dostępność projektów służących aktywizacji społecznej i wiążących się z nimi źródeł finansowania • Rozwój sfery usług społecznych jako szansa na nowe miejsca pracy i wyższą jakość usług • Możliwość wykorzystania funduszy zewnętrznych • Edukacja oparta na badaniu predyspozycji uczniów • Potencjał rozwojowy w nowoczesnych dziedzinach	• Pogłębiająca się bierność i marazm wśród wielu mieszkańców • Brak środków finansowych do rozwoju sektora pozarządowego • Nieufność wobec nowych inicjatyw zgłaszanych przez władze • Partykularyzm zamiast współpracy pomiędzy organizacjami • Niestabilna sytuacja budżetowa • Niepełne możliwości w zakresie kształcenia i rozwijania zainteresowań • Możliwe obniżenie poziomu kształcenia • Malejąca liczba uczniów • Coraz wyższe koszty edukacji • Pogorszenie dostępu do usług specjalistycznych w zakresie rehabilitacji i opieki nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi w związku ze zmianami demograficznymi

Tabela 34: Analiza SWOT powiatu leżajskiego (Infrastruktura)

Infrastruktura

Silne strony	Słabości
• Dostępność infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (boiska wielofunkcyjne, place zabaw, baseny) • Dobry stan dróg dojazdowych i bliskość autostrady A4 oraz drogi krajowej S-19 • Stosunkowo dobry stan techniczny budynków szkolnych i wyposażenie w pomoce naukowe • Dostęp do podstawowej i specjalistycznej opieki lekarskiej	• Zagrożenie wykluczeniem społecznym dotyczące dużego odsetka mieszkańców • Wysoki udział osób utrzymujących się z niezarobkowych źródeł utrzymania • Utrudniony dostęp do niektórych specjalności lekarskich • Degradacja transportu kolejowego • Niski poziom atrakcyjności przestrzeni publicznej dla potrzeb mieszkańców i turystów • Bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych • Ograniczony dostęp do internetu szerokopasmowego

	• Duża liczba kotłowni węglowych • Brak planu rozwoju gospodarki niskoemisyjnej
Szanse	Zagrożenia
• Możliwość wykorzystania funduszy zewnętrznych np. w dziedzinie OZE • Wykorzystanie potencjału w dziedzinie nowych technologii (e-usługi) • Likwidacja obszarów wykluczenia cyfrowego • Rozbudowa sieci drogowej i kolejowej jako szansa na rozwój gospodarczy	• Sytuacja finansowa niesprzyjająca inwestycjom • Niedostosowanie rozwoju infrastruktury technicznej do przyszłych potrzeb społecznych związanych ze zmianami demograficznymi

Tabela 35: Analiza SWOT powiatu leżajskiego (dziedzictwo kulturowe, turystyka i środowisko)

Dziedzictwo kulturowe, turystyka i środowisko

Silne strony	Słabości
• Obecność wielu zabytków w tym m.in. klasztor OO. Bernardynów • Grób cadyka Elimelecha • Liczne placówki kulturalne • Historyczne tradycje piwowarskie • Bogate tradycje uroczystości lokalnych (odpusty w klasztorze OO. Bernardynów, pielgrzymki, wydarzenia artystyczne) • Liczne zespoły artystyczne i folklorystyczne • Dostępność do obiektów rekreacyjnych (pływalnia, ścieżki rowerowe) • Sąsiedztwo lasów i terenów atrakcyjnych przyrodniczo • Zasoby naturalne w postaci dobrej jakości wody • Lasy, parki krajobrazowe • Zalewy jako tereny rekreacji (m.in. Brzoza Królewska, Czyste, Ożanna)	• Niewystarczające zaplecze w postaci bazy noclegowej i gospodarstw agroturystycznych • Brak rozpoznawalnych produktów lokalnych • Małe zróżnicowanie oferty gastronomicznej uwzględniającej lokalne dziedzictwo kulinarne • Niewystarczająca promocja lokalnych atrakcji • Niewystarczająco rozpoznany potencjalny rynek odbiorców • Brak kompleksowej oferty opartej na zabytkach, wydarzeniach artystycznych i atrakcjach turystycznych • Obiekty zabytkowe wymagające rewitalizacji remontów • Postępujące procesy degradacji środowiska
Szanse	Zagrożenia
• Rozwój rynku turystycznego w Polsce i postrzeganie całego kraju jako atrakcyjnego turystycznie • Możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na przedsięwzięcia z dziedziny turystyki i ochrony dziedzictwa lokalnego • Budowanie niszowej oferty turystycznej w oparciu posiadane zasoby (np. wielokulturowość) • Bliskość innych ośrodków atrakcyjnych turystycznie (np. Łańcut) i możliwość	• Brak współpracy z innymi samorządami w dziedzinie promocji turystycznej • Konkurencja zamiast współpracy (zarówno między samorządami, jak i między lokalnymi przedsiębiorcami) • Źle adresowana oferta turystyczna, nie poprzedzona analizą rynku • Brak środków na promocję i rozwój turystyki w dalszej perspektywie czasowej

budowania wraz z nimi wspólnej oferty turystycznej • Współpraca z placówkami gminnymi i ponadlokalnymi w zakresie wspólnych działań historyczno-edukacyjnych oraz promocyjnych • Emigranci z Ziemi Leżajskiej jako potencjalni ambasadorowie marki lokalnej	
---	--

2. Misja i wizja

Misją powiatu leżajskiego jest innowacyjne wykorzystanie zasobów lokalnych w celu zrównoważonego rozwoju sfer społecznej, gospodarczej, kulturowej i przyrodniczej zapewniającego mieszkańcom odpowiednią jakość pracy, edukacji i rozwoju osobistego, z poszanowaniem lokalnego dziedzictwa.

Wizja rozwoju powiatu leżajskiego obejmuje realizację długofalowych działań, w efekcie których:

- Poprawi się jakość i dostępność do rynku pracy dla mieszkańców,
- Zwiększy się nasycenie podmiotami gospodarczymi, co poprawi konkurencyjność regionu i jego innowacyjność,
- Poprawie ulegnie jakość infrastruktury społecznej i technicznej funkcjonującej na terenie powiatu,
- Zwiększy się zaangażowanie mieszkańców w sprawy publiczne,
- Będzie efektywnie działać sieć organizacji pozarządowych,
- Oferta edukacyjna oraz kulturalna będzie ciekawa i różnorodna, a także dostosowana do potrzeb,
- Zmniejsza się obszar biedy i wykluczenia społecznego,
- Lokalne dziedzictwo kulturowe będzie pielęgnowane stając się podstawą do promocji regionu, także w wymiarze turystycznym,
- Środowisko przyrodnicze będzie chronione dzięki inwestycjom zmniejszającym szkodliwe emisje oraz dzięki poprawie świadomości ekologicznej mieszkańców,
- Poprawi się jakość działania administracji samorządowej, m.in. poprzez rozwój e-usług powiązany z upowszechnieniem dostępu do szerokopasmowego Internetu,
- Lokalne samorządy będą prowadziły stałą współpracę na rzecz rozwoju.

Podjęte działania pomogą ograniczyć występowanie negatywnych czynników niezależnych w pełni od działań władz powiatu (jak np. liczba urodzeń, migracje) i podniosą jakość życia na terenie powiatu, przez co stanie się on atrakcyjniejszym miejscem do zamieszkania i inwestowania. Poprawi się jego rozpoznawalność w skali krajowej, a z czasem i międzynarodowej, wzmocnieniu ulegnie jego wizerunek jako miejsca, gdzie nowoczesne rozwiązania współgrają z szacunkiem dla tradycji i dorobku przeszłych pokoleń.

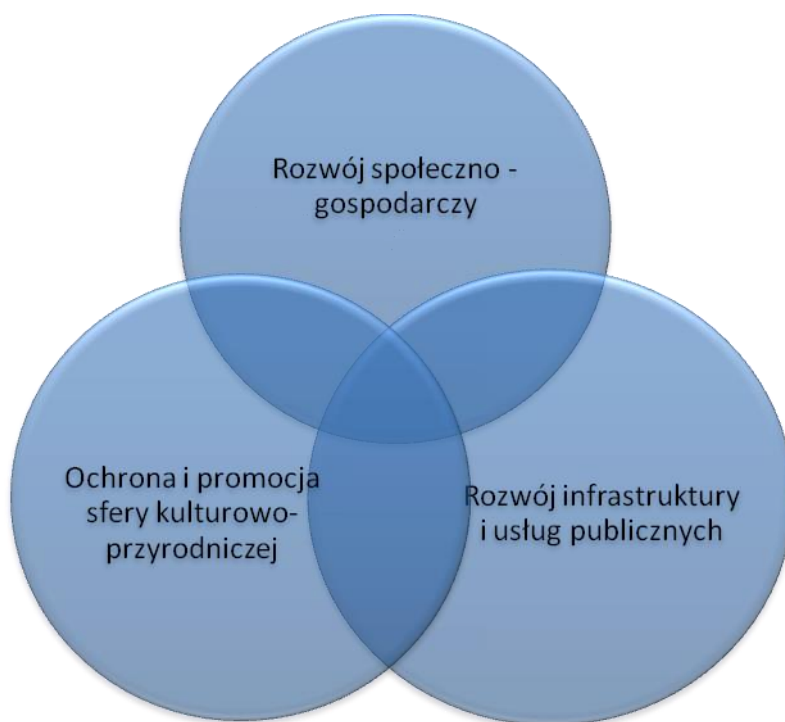
Wizja ta zostanie zrealizowana poprzez szereg działań operacyjnych mieszczących się w celach głównych i szczegółowych, jakie zostały usystematyzowane w poniższym podrozdziale traktującym o celach strategicznych.

3. Cele strategiczne

W oparciu o dokonaną analizę problemów oraz przedstawioną wizję rozwoju powiatu leżajskiego wyodrębnione zostały na potrzeby strategii cztery obszary priorytetowe:

- Rozwój gospodarczy
- Wsparcie dla aktywności społecznej
- Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego
- Poprawa jakości życia poprzez wszechstronny rozwój infrastruktury lokalnej

Rysunek 23: Kluczowe obszary w Strategii Rozwoju Powiatu Leżajskiego (oprac. wł.)

W drodze analizy problemów i wyzwań opisanych we wcześniejszej części strategii (część analityczno-opisowa oraz analiza SWOT) przy uwzględnieniu oczekiwań mieszkańców wyrażonych w ankiecie publicznej sformułowane zostały dla poszczególnych obszarów następujące cele operacyjne i cele szczegółowe.

Obszar 1: Sfera społeczno-ekonomiczna

Cel główny 1.1: Integracja społeczno-zawodowa mieszkańców powiatu

- Cel 1.1.a: Rozwój potencjału przedsiębiorców, pracowników i bezrobotnych [w partnerstwie z gminami oraz Instytucjami Otoczenia Biznesu i organizacjami pozarządowymi]

- Cel 1.1.b: Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej [w partnerstwie z gminami]
- Cel 1.1.c: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i bierności zawodowej we współpracy międzysektorowej

Cel główny 1.2: Aktywizacja społeczna mieszkańców powiatu

- Cel 1.2.a: Aktywizacja osób starszych na terenie powiatu [w partnerstwie z gminami]
- Cel 1.2.b: Rozwijanie twórczej aktywności młodzieży na terenie powiatu [w partnerstwie z gminami]
- Cel 1.2.c: Tworzenie infrastruktury wsparcia dla sektora NGO [w partnerstwie z gminami]
- Cel 1.2.d: Podejmowanie wspólnych przedsięwzięć z organizacjami pozarządowymi

Cel główny 1.3: Poprawa konkurencyjności działalności gospodarczej prowadzonej na terenie powiatu

- Cel 1.3.a: Instytucjonalizacja współpracy powiatu z przedsiębiorcami i rolnikami [w partnerstwie z gminami]
- Cel 1.3.b: Podniesienie jakości zarządzania poprzez wsparcie szkoleniowo-doradcze dla przedsiębiorców z terenu powiatu [w partnerstwie z gminami]
- Cel 1.3.c: Utworzenie i promowanie lokalnego obszaru inwestycyjnego [w partnerstwie z gminami]

Obszar 2: Sfera infrastruktury i usług publicznych

Cel główny 2.1: Rozwój infrastruktury technicznej w powiecie

- Cel 2.1.a: Modernizacja głównych sieci dróg powiatowych
- Cel 2.1.b: Organizacja sieci komunikacji publicznej zapewniająca dostęp do szkół ponadgimnazjalnych i instytucji
- Cel 2.1.c: Dbłość o infrastrukturę obiektów powiatowych
- Cel 2.1.d: Dbłość o infrastrukturę placówek edukacyjnych
- Cel 2.1.e: Rozwój e-usług w administracji i zapewnienie dostępu do internetu szerokopasmowego dla mieszkańców

Cel główny 2.2: Poprawa jakości oferty edukacyjnej

- Cel 2.2.a: Podnoszenie jakości kształcenia na szczeblu ponadgimnazjalnym
- Cel 2.2.b: Wspieranie współpracy szkół ponadgimnazjalnych ze szkołami wyższymi i przedsiębiorcami
- Cel 2.2.c: Kierunkowanie ścieżki zawodowej młodzieży z uwzględnieniem ich predyspozycji oraz aktualnych i przewidywanych potrzeb rynku pracy

Cel główny 2.3: Poprawa jakości usług publicznych w zakresie wsparcia społecznego i opieki zdrowotnej

- Cel 2.3.a: Usprawnienie pomocy świadczonej w celu rozwiązywaniu problemów rodzin
- Cel 2.3.b: Poprawa jakości wsparcia dla osób niepełnosprawnych i wymagających stałej opieki
- Cel 2.3.c: Lepsza pomoc osobom niepełnosprawnym i z zaburzeniami psychicznymi
- Cel 2.3.d: Poprawa dostępu do usług medycznych i rehabilitacyjnych świadczonych na terenie powiatu

Obszar 3: Sfera kulturowo-przyrodnicza

Cel główny 3.1: Ochrona i promocja dóbr kultury

- Cel 3.1.a: Upowszechnianie lokalnego dziedzictwa kulturowego we współpracy z instytucjami i twórcami kultury
- Cel 3.1.b: Rozwijanie działalności Muzeum Ziemi Leżajskiej z wykorzystaniem lokalnych zasobów kulturowych
- Cel 3.1.c: Ochrona lokalnych zabytków i pomników przyrody

Cel główny 3.2: Rozwój turystyki i rekreacji na terenie powiatu

- Cel 3.2.a: Stworzenie regionalnej marki turystycznej [we współpracy z gminami]
- Cel 3.2.b: Promocja marki regionalnej i regionalnej oferty turystyczno-rekreacyjnej [we współpracy z gminami]
- Cel 3.2.c: Wspieranie rozwoju obiektów agroturystycznych i rekreacyjnych [we współpracy z gminami]
- Cel 3.2.d: Promowanie produktów lokalnych [we współpracy z gminami]

Cel główny 3.3. Dbłość o jakość środowiska

- Cel 3.3.a: Wsparcie działań z zakresu rozwoju OZE
- Cel 3.3.b: Ograniczenie emisji dwutlenku węgla
- Cel 3.3.c: Promowanie postaw pro-ekologicznych

Podjęte działania przełożą się nie tylko na lepszą jakość usług publicznych, ale w pierwszym rzędzie staną się bodźcem stymulującym rozwój rynku pracy, a co za tym idzie zamożność mieszkańców. Można stwierdzić, że centrum zainteresowania strategii, łączącym wszystkie kluczowe obszary, są kwestie poprawy dostępności do rynku pracy.

Zestawienie celów głównych oraz będących ich rozwinięciem celów szczegółowych znajduje się poniżej i zawiera ich uzasadnienie, informację o zgodności z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, a także wskazanie potencjalnych partnerów w realizacji zadań, źródeł

finansowania oraz proponowanych wskaźników monitorowania efektywności. Należy zaznaczyć, że zidentyfikowane w różnych obszarach cele główne, jak i cele szczegółowe są względem siebie komplementarne, dzięki czemu zaplanowane w ich ramach działania będą tworzyć wspólną całość.

Obszar 1: Sfera społeczno-ekonomiczna

Cel główny 1.1: Integracja społeczno-zawodowa mieszkańców powiatu

Uzasadnienie celu: Dokonana diagnoza sytuacji w powiecie oraz poszczególnych gminach ukazuje wiele negatywnych zjawisk, w tym między innymi: zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym, wyuczoną bezradność, niekorzystną strukturę bezrobocia, dużą liczbę osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej, jak również potencjalnie rosnącą skalę zjawiska niepełnosprawności przy niskim wskaźniku zatrudnienia osób niepełnosprawnych. Niezbędne są zatem działania na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej oraz integracji społecznej osób i rodzin wykluczonych lub zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Relatywnie niski poziom rozwoju gospodarczego powiatu na tle reszty kraju, niski poziom konkurencyjności, a w konsekwencji niepokojąca skala zagrożenia ubóstwem, rodzą także konieczność podejmowania działań na rzecz wspierania podmiotów gospodarczych, w tym podmiotów ekonomii społecznej, pełniących zarówno rolę aktywizującą, jak też tworzących nowe miejsca pracy. Efektem realizacji celu będzie zmniejszanie się uzależnienia od pomocy społecznej, dziedziczenia biedy i niekorzystnych postaw społecznych, poprawa dostępu do rynku pracy, a w konsekwencji mniejsza liczba osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Podjęte działania mają też zapewnić lepszy dostęp do deficytowych usług doradczych i zwiększyć zdolności konkurencyjne przedsiębiorców z terenu powiatu.

Zgodność celu: ze Strategią Rozwoju Kraju 2020, obszar strategiczny III – Spójność społeczna i terytorialna, cel III.1. Integracja społeczna, III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych; z osią priorytetową VII RPO WP – Regionalny rynek pracy, Działanie 7.3 – Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, Działanie 7.5 – Rozwój kompetencji pracowników sektora MŚP; z osią priorytetową VIII RPO WP – Integracja Społeczna, działanie 8.1 – aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym i działanie 8.2 – Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie, Działanie 8.5 – Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie; ze Strategią Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 – w zakresie Celu strategicznego 3: Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP.

Cele szczegółowe:

Cel 1.1.a: Rozwój potencjału przedsiębiorców, pracowników i bezrobotnych [w partnerstwie z gminami oraz Instytucjami Otoczenia Biznesu i organizacjami pozarządowymi]

Partnerzy: Instytucje otoczenia biznesu, organizacje pozarządowe

Wskaźniki: łączna liczba udzielonych porad, liczba przedsiębiorców korzystających ze szkoleń i doradztwa, liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych w mieście, liczba nowych produktów i usług wprowadzonych na rynek przez lokalnych przedsiębiorców

Środki na realizację: budżet miasta, środki od podmiotów prywatnych, środki z funduszy unijnych

Cel 1.1.b: Wspieranie rozwoju podmiotów ekonomii społecznej [w partnerstwie z gminami]

Partnerzy: gminy, PUP, mieszkańcy miasta, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu, samorząd województwa

Wskaźniki: liczba powstałych spółdzielni socjalnych, liczba członków spółdzielni socjalnych, liczba zatrudnionych w spółdzielniach socjalnych, wysokość obrotów spółdzielni socjalnych w roku obrachunkowym

Środki na realizację: budżet powiatu, środki z funduszy krajowych i unijnych, fundusze prywatne, wolontariat

Cel 1.1.c: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i bierności zawodowej we współpracy międzysektorowej

Partnerzy: PCPR, PUP, organizacje pozarządowe, GOPS-y i MOPS, przedsiębiorcy

Wskaźniki: wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych; liczba beneficjentów projektu, którzy znaleźli zatrudnienie; liczba beneficjentów projektu, którzy znaleźli zatrudnienie na okres powyżej 3 miesięcy; liczba beneficjentów projektu, którzy założyli własną działalność gospodarczą

Środki na realizację: budżet powiatu, fundusze PUP, środki z funduszy krajowych i unijnych, fundusze prywatne

Cel główny 1.2: Aktywizacja społeczna mieszkańców powiatu

Uzasadnienie celu: Pomimo faktu, że na terenie powiatu działa duża liczba organizacji pozarządowych, to jednak ich aktywność wciąż ma charakter ograniczony, a większość przypadków jedynie incydentalny. Główną przeszkodą jest niski poziom rozwoju organizacyjnego większości lokalnych NGO, a także brak stałych źródeł ich finansowania. W efekcie współpraca między władzami samorządowymi a sektorem pozarządowym nie przynosi możliwych do uzyskania efektów. Jednym z głównych celów aktywizacji społecznej jest zatem stworzenie warunków do współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań publicznych, na etapie diagnozowania lokalnych problemów i wyzwań, jak też w zakresie wspierania tworzenia infrastruktury współpracy międzysektorowej. Cel

zostanie osiągnięty poprzez szereg instrumentów prawnych i finansowych (np. w postaci promocji partnerstw projektowych, pożyczek na wkład własny, instytucji w postaci Centrum Aktywności Pozarządowej itp.) prowadzonych we współpracy z gminami i sektorem NGO. Są to instrumenty służące lepszemu dopasowaniu działań samorządu do potrzeb i oczekiwań mieszkańców. W efekcie na terenie powiatu poprawi się jakość świadczonych usług publicznych, a mieszkańcy aktywnie włączą się we współdecydowanie o kluczowych sprawach.

Zgodność celu: z I obszarem strategicznym Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Sprawne i efektywne państwo, Cel 1.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela, 1.3.2. Rozwój kapitału społecznego; z celem 1 – Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020, 1.3.1 Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego.

Cele szczegółowe:

Cel 1.2.a: Aktywizacja osób starszych na terenie powiatu [w partnerstwie z gminami]

Partnerzy: Kluby Seniora, Uniwersytety Trzeciego Wieku, inne organizacje pozarządowe, mieszkańcy miasta, placówki kulturalne powiatu i gmin

Wskaźniki: liczba powstałych klubów seniora, liczba seniorów działających w klubach seniora, liczba inicjatyw zgłaszanych przez seniorów do władz miasta, liczba ciał konsultacyjno-doradczych w sprawach seniorów, liczba słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku

Środki na realizację: budżet powiatu, środki z programu ASOS, środki z programów Senior Plus i Wigor, środki z funduszy unijnych

Cel 1.2.b: Rozwijanie twórczej aktywności młodzieży na terenie powiatu [w partnerstwie z gminami]

Partnerzy: szkoły, kluby sportowe, Muzeum Ziemi Leżajskiej i inne placówki kulturalne, organizacje pozarządowe

Wskaźniki: liczba imprez adresowanych do dzieci i młodzieży, liczba uczestników takich imprez, liczba działających kół zainteresowań i kół tematycznych, liczba uczestników takich zajęć, liczba zorganizowanych konkursów tematycznych, liczba uczestników konkursów tematycznych

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki z MEN, środki unijne, środki od sponsorów

Cel 1.2.c: Tworzenie infrastruktury wsparcia dla sektora NGO [w partnerstwie z gminami]

Partnerzy: gminy, Rada Działalności Pożytku Publicznego, organizacje pozarządowe, inne samorządy

Wskaźniki: liczba Centrów Aktywności Obywatelskiej, liczba powstałych organizacji pozarządowych, liczba udzielonych porad organizacjom pozarządowym

Środki na realizację: budżety zaangażowanych samorządów, środki z funduszy unijnych, środki pochodzące od organizacji pozarządowych

Cel 1.2.d: Podejmowanie wspólnych przedsięwzięć z organizacjami pozarządowymi

Partnerzy: organizacje pozarządowe, mieszkańcy

Wskaźniki: liczba partnerstw projektowych, wartość projektów zrealizowanych w formule partnerstw projektowych, liczba beneficjentów działań zrealizowanych w wyniku partnerstw

Środki na realizację: budżet powiatu, środki z funduszy RPO WP, środki z programu LEADER i in.

Cel główny 1.3: Poprawa konkurencyjności działalności gospodarczej prowadzonej na terenie powiatu

Uzasadnienie celu: Jednym z problemów, z jakimi boryka się lokalna gospodarka jest niski poziom jej konkurencyjności. Mieszkańcy dostrzegają przede wszystkim słabości w obszarze „praca”, zdiagnozowanych w ankiecie publicznej oraz konieczność podjęcia działań stymulujących rozwój przedsiębiorczości. Aktywność samorządu powiatu oraz gmin jest w tym zakresie niezbędna, przy czym dla uzyskania należytych efektów konieczna jest współpraca z instytucjami otoczenia biznesu. Pozwoli to na zwiększenie zasięgu pozytywnego oddziaływania i utworzenie Lokalnego Obszaru Inwestycyjnego, oferującego oprócz terenów także korzystne warunki w zakresie ulg podatkowych oraz systemu wsparcia ze strony IOB. W efekcie realizacji celu zwiększy się aktywność ekonomiczna mieszkańców, liczba zakładanych podmiotów gospodarczych, gospodarstw rolniczych i grup producenckich produkujących z myślą o rynku, a także liczba nowych produktów i usług wprowadzanych na rynek, przez co znacząco poprawi się konkurencyjność lokalnej gospodarki.

Zgodność celu: ze Strategią Rozwoju Kraju 2020 w obszarze II – Konkurencyjna gospodarka, cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki, II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej; z celem 1 – Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020, zadanie 1.3.4 Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu; z osią priorytetową VII RPO WP – Regionalny Rynek Pracy, w obszarze działań 7.1 – Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na

rynku pracy, 7.3 – Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości, 7.5 – Rozwój kompetencji pracowników sektora MŚP.

Cele szczegółowe:

Cel 1.3.a: Instytucjonalizacja współpracy powiatu z przedsiębiorcami i rolnikami [w partnerstwie z gminami]

Partnerzy: przedsiębiorcy, Park Przemysłowy, ciała zrzeszające przedsiębiorców, instytucje otoczenia biznesu, izby rolnicze, ośrodki doradztwa rolniczego, organizacje pozarządowe, powiat leżajski, inne gminy

Wskaźniki: liczba związków przedsiębiorców na terenie powiatu, liczba członków takich związków, liczba wspólnych przedsięwzięć powiatu, gmin i przedsiębiorców / rolników (targów, imprez promocyjnych, wyjazdów studyjnych, konferencji), liczba lokalnych przedsiębiorców / rolników zaangażowanych we współpracę, liczba partnerstw publiczno-prywatnych w powiecie

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki od podmiotów prywatnych, środki z funduszy unijnych, fundusze PAIIIZ

Cel 1.3.b: Podniesienie jakości zarządzania poprzez wsparcie szkoleniowo-doradcze dla przedsiębiorców / rolników z terenu powiatu [w partnerstwie z gminami]

Partnerzy: Powiatowy Urząd Pracy, instytucje otoczenia biznesu, ośrodki doradztwa rolniczego, organizacje pozarządowe

Wskaźniki: łączna liczba udzielonych porad, liczba przedsiębiorców / rolników korzystających z szkoleń i doradztwa, liczba nowopowstałych podmiotów gospodarczych w powiecie, liczba nowych produktów i usług wprowadzonych na rynek przez lokalnych przedsiębiorców

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki od podmiotów prywatnych, środki z funduszy unijnych

Cel 1.3.c: Utworzenie i promowanie lokalnego obszaru inwestycyjnego [w partnerstwie z gminami]

Partnerzy: samorządy gmin z terenu powiatu, instytucje otoczenia biznesu, przedsiębiorcy

Wskaźniki: powierzchnia terenów inwestycyjnych na terenie obszaru, liczba podmiotów działających na utworzonych terenach, liczba miejsc pracy utworzonych na terenach inwestycyjnych, liczba podmiotów z terenu gminy jakie działają na utworzonym obszarze, liczba osób zatrudnionych na utworzonym obszarze

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego, środki z funduszy unijnych i krajowych

Obszar 2: Sfera infrastruktury i usług publicznych

Cel główny 2.1: Rozwój infrastruktury technicznej w powiecie

Uzasadnienie celu: Jednym z warunków koniecznych dla poprawy komfortu życia mieszkańców oraz do rozwoju gospodarczego powiatu jest sprawna i nowoczesna infrastruktura techniczna. Składa się na nią szereg elementów, wśród których wskazać należy sieć drogową, czy też infrastrukturę budowlaną. W celu poprawy dostępności i spójności transportowej konieczne jest podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości sieci drogowej. Działania te przyczynią się do podniesienia sprawności i bezpieczeństwa w transporcie drogowym, co przełoży się na bezpieczeństwo ruchu oraz ochronę środowiska naturalnego. Poprawa warunków ruchu na drogach wpłynie korzystnie na szybkość przemieszczania się na terenie powiatu, co ułatwi mieszkańcom dostęp do wielu usług. Sprawniejsze połączenia transportowe będą stanowiły również zachętę dla inwestorów. Podniesienie standardów połączeń drogowych przyczyni się więc do zwiększenia mobilności mieszkańców oraz wzrostu atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej powiatu i Lokalnego Obszaru Inwestycyjnego. Elementem dbałości o jakość infrastruktury drogowej będzie również realizacja na wysokim poziomie nowych zadań powiatu z zakresu organizacji sieci komunikacji publicznej zapewniającej dobry dostęp do szkół ponadgimnazjalnych i instytucji. Ważna będzie także dbałość o infrastrukturę obiektów powiatowych oraz placówek edukacyjnych, tak by przyczyniała się do podnoszenia jakości świadczonych usług publicznych oraz edukacyjnych. Z kolei w odniesieniu do infrastruktury teleinformatycznej zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług związanych z technologiami teleinformatycznymi jest jednym z wyzwań rozwojowych. Odpowiednia infrastruktura w tym zakresie jest niezbędna, aby zapewnić mieszkańcom dostęp do rozwijającego się rynku e-usług, w tym także usług elektronicznych świadczonych przez administrację samorządową, usług z zakresu e-learningu, czy usług kulturalnych lub w zakresie ochrony zdrowia. W ten sposób zlikwidowane zostaną obszary wykluczenia cyfrowego. Poprawa w zakresie infrastruktury teleinformatycznej przyczyni się także do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości w obszarze technologii i usług ICT.

Zgodność celu: z celem 2 Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych, 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe; z osią priorytetową V RPO WP – Infrastruktura komunikacyjna; ze Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020, Cel strategiczny 7: Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej; oraz zgodność ze Strategią Rozwoju Kraju 2020: Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko: II.6.1. Racjonalne gospodarowanie

zasobami, II.6.4. Poprawa stanu środowiska; z osią priorytetową IV RPW WP – Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego; z celem II.5 Strategii Rozwoju Kraju - Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych, II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych; z osią priorytetową II RPO WP – Cyfrowe Podkarpackie.

Cele szczegółowe:

Cel 2.1.a: Modernizacja głównych sieci dróg powiatowych

Partnerzy: Powiatowy i Wojewódzki Zarząd Dróg, inne samorządy, firmy budowlane

Wskaźniki: długość zbudowanych dróg powiatowych, długość wyremontowanych dróg powiatowych, liczba punktów oświetlenia, długość zbudowanych chodników, długość wyremontowanych chodników, liczba wypadków, liczba wypadków z udziałem pieszych, liczba wypadków z udziałem dzieci

Środki na realizację: budżet powiatu, środki unijne, fundusz drogowy

Cel 2.1.b: Organizacja sieci komunikacji publicznej zapewniająca dostęp do szkół ponadgimnazjalnych i instytucji

Partnerzy: szkoły, inne samorządy (szczególnie wojewódzkiego i gminnego), firmy transportowe

Wskaźniki: liczba połączeń komunikacyjnych zapewniających dostęp do szkół ponadgimnazjalnych i instytucji; liczba pasażerów korzystających z połączeń

Środki na realizację: budżet powiatu, budżet UM WP, środki unijne

Cel 2.1.c: Dbłość o infrastrukturę obiektów powiatowych

Partnerzy: instytucje i jednostki powiatowe, firmy budowlane, administracja urzędów lokalnych

Wskaźniki: liczba wyremontowanych obiektów powiatowych, liczba obiektów powiatowych poddanych termomodernizacji, oszczędności energetyczne związane z remontami obiektów powiatowych

Środki na realizację: budżet powiatu, środki z RPO WP, środki unijne

Cel 2.1.d: Dbłość o infrastrukturę placówek edukacyjnych

Partnerzy: szkoły ponadgimnazjalne, szkoły specjalne, firmy budowlane

Wskaźniki: liczba wyremontowanych placówek edukacyjnych, liczba placówek edukacyjnych poddanych termomodernizacji, oszczędności energetyczne związane z remontami placówek edukacyjnych, liczba nowo wyposażonych klasopracowni, liczba stanowisk komputerowych

Środki na realizację: budżet powiatu, środki z RPO WP, środki z Ministerstwa Edukacji, środki unijne

Cel 2.1.e: Rozwój e-usług w administracji i zapewnienie dostępu do internetu szerokopasmowego dla mieszkańców

Partnerzy: inne samorządy, firmy, mieszkańcy

Wskaźniki: liczba e-usług świadczona przez jednostki powiatowe, liczba spraw załatwiana w powiecie i jego jednostkach przez internet, liczba podmiotów zarejestrowanych w systemie ePUAP

Środki na realizację: budżet powiatu, budżet UM WP, środki z RPO WP, środki unijne

Cel główny 2.2: Poprawa jakości oferty edukacyjnej

Uzasadnienie celu: Pomimo relatywnie dobrej powiatowej infrastruktury edukacyjnej, w gospodarce opartej na wiedzy wyzwaniem jest wyrównywanie szans edukacyjnych oraz podnoszenie poziomu wykształcenia dzieci i młodzieży z terenu powiatu, tak by móc budować optymalną ścieżkę rozwoju osobistego i zawodowego w oparciu o indywidualne predyspozycje. Przygotowanie szkół, w tym placówek systemu oświaty, do prowadzenia procesu indywidualizacji pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz wsparcie w postaci rozpoznania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów oraz ich możliwości psychofizycznych, jak też zapewnienie warunków kształcenia odpowiednio do rozpoznanych potrzeb i możliwości jest celem jaki stawia sobie powiat. Efektem realizacji celu będzie wzmocnienie już istniejących w tym zakresie potencjałów oraz stworzenie obszarów innowacyjnego i zindywidualizowanego nauczania, z uwzględnieniem obecnych i przyszłych potrzeb rynku pracy.

Zgodność celu: ze strategią Europa 2020, priorytetem rozwoju inteligentnego opartego na wiedzy i innowacji; ze Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020 i jej celem strategicznym 2 – Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy; PO WER na lata 2014-2020, oś II - Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji i oś IV - Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa; z osią priorytetową II – Cyfrowe Podkarpackie oraz IX RPO WP – Jakość edukacji i kompetencji w regionie, 9.2 – Poprawa jakości kształcenia ogólnego, działanie 9.5 – Podnoszenie kompetencji osób dorosłych w formach pozaszkolnych.

Cele szczegółowe:

Cel 2.2.a: Podnoszenie jakości kształcenia na szczeblu ponadgimnazjalnym

Partnerzy: szkoły ponadgimnazjalne, organizacje pozarządowe, związki nauczycielskie, rodzice uczniów, przedsiębiorcy

Wskaźniki: liczba godzin pozalekcyjnych, liczba uczniów uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne, odsetek uczniów uczęszczających na zajęcia pozalekcyjne, liczba stypendiów dla uczniów osiągających dobre wyniki w nauce, liczba laureatów konkursów przedmiotowych, średnia ocena egzaminu maturalnego

Środki na realizację: środki budżetu powiatu, dotacje, subwencja oświatowa, środki unijne, środki od partnerów prywatnych

Cel 2.2.b: Wspieranie współpracy szkół ponadgimnazjalnych ze szkołami wyższymi i przedsiębiorcami

Partnerzy: szkoły ponadgimnazjalne, uczelnie wyższe, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy i ich związki

Wskaźniki: zdawalność matury, odsetek uczniów dostających się na studia na partnerskiej uczelni; liczba staży dla uczniów; liczba praktyk studenckich, liczba zorganizowanych praktyk zawodowych, liczba osób – uczestników praktyk, jakie założyły własną działalność gospodarczą; liczba osób – uczestników staży, jakie uzyskały zatrudnienie w przedsiębiorstwach partnerskich

Środki na realizację: środki budżetu powiatu, dotacje, subwencja oświatowa, środki unijne, środki pozyskiwane od partnerów i sponsorów

Cel 2.2.c: Kierunkowanie ścieżki zawodowej młodzieży z uwzględnieniem ich predyspozycji oraz aktualnych i przewidywanych potrzeb rynku pracy

Partnerzy: szkoły, poradnia psychologiczno-pedagogiczna, PCPR, Kuratorium Oświaty, MEN, organizacje pozarządowe,

Wskaźniki: liczba zdiagnozowanych dzieci i młodzieży, liczba udzielonych porad, liczba specjalistów diagnostów

Środki na realizację: środki z budżetu powiatu, dotacje, subwencja oświatowa, środki unijne

Cel główny 2.3: Poprawa jakości usług publicznych w zakresie wsparcia społecznego i opieki zdrowotnej

Uzasadnienie celu: Wśród zadań realizowanych przez Powiat ważne miejsce zajmuje kwestia ochrony zdrowia mieszkańców oraz wsparcia społecznego. Skala niektórych zjawisk społecznych (starzenie społeczeństwa, złe nawyki żywieniowe u dzieci i młodzieży, niska

aktywność ruchowa i in.) każe zintensyfikować działania w obszarach szczególnie narażonych na występowanie niekorzystnych tendencji. Starzejące się społeczeństwo i wzrost liczby osób wymagających opieki, w tym osób niepełnosprawnych to zjawiska, jakie występują nie tylko na terenie powiatu, ale też w skali całego regionu i kraju. Ważnym zadaniem w tym kontekście, oprócz dbałości o profilaktykę zdrowotną, jest również wsparcie rodzin w rozwiązywaniu problemów, a także zapewnienie godziwych warunków życia i opieki dla osób wymagających szczególnej ochrony, tj. upośledzonych intelektualnie oraz z zaburzeniami psychicznymi, jak również w stosunku do osób niepełnosprawnych i wymagających stałej opieki. Z kolei w ochronie zdrowia ważnym zadaniem będzie podejmowanie działań uzupełniających dostępną na rynku ofertę w tym zakresie, jak również zapewnienie dostępu do usług w zakresie opieki nad osobami starszymi niepełnosprawnymi. Efektem realizacji zakładanego celu będzie poprawa jakości usług w zakresie ochrony zdrowia i życia mieszkańców, przez co wydłuży się średnia długość życia, a powiat stanie się miejscem bardziej przyjaznym dla osób w nim zamieszkujących.

Zgodność celu: z I obszarem strategicznym Strategii Rozwoju Kraju 2020 – Sprawne i efektywne państwo, Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela, I.3.2. Rozwój kapitału społecznego, cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych, III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych; z osią priorytetową VII RPO WP – Regionalny Rynek Pracy, działanie 7.6 – Programy profilaktyczne i zdrowotne w regionie, oraz osią VIII – Integracja Społeczna, działanie 8.3 – Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych.

Cele szczegółowe:

Cel 2.3.a: Usprawnienie pomocy świadczonej w celu rozwiązywaniu problemów rodzin

Partnerzy: PCPR, Dom Dziecka, inne samorządy, organizacje pozarządowe, wolontariusze

Wskaźniki: liczba porad udzielonych rodzinom, liczba rodzin sprawujących pieczę zastępczą, liczba podopiecznych w ramach pieczy zastępczej, w tym spokrewnionych i niespokrewnionych; liczba osób wychodzących z ubóstwa; liczba usamodzielnionych osób wychodzących z domów dziecka

Środki na realizację: środki własne, środki z RPO WP, środki z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, środki z innych funduszy unijnych, fundusze od sponsorów

Cel 2.3.b: Poprawa jakości wsparcia dla osób niepełnosprawnych i wymagających stałej opieki

Partnerzy: DPS-y, ŚDS, PCPR, WTZ, inne samorządy, organizacje pozarządowe, wolontariusze

Wskaźniki: liczba placówek wsparcia dziennego dla osób niepełnosprawnych i wymagających stałej opieki, liczba powstałych miejsc opieki dziennej, liczba całodobowych placówek wsparcia dla osób niepełnosprawnych i wymagających stałej opieki; liczba beneficjentów w placówkach opieki; liczba zajęć oferowanych w domach opieki; liczba pracowników socjalnych i specjalistów zatrudnionych w placówkach opieki

Środki na realizację: środki własne, środki z RPO WP, środki z PFRON, środki z innych funduszy unijnych

Cel 2.3.c: Lepsza pomoc osobom upośledzonym i z zaburzeniami psychicznymi

Partnerzy: ŚDS-y, DPS-y, PCPR, OREW, inne samorządy, organizacje pozarządowe, wolontariusze

Wskaźniki: liczba placówek wsparcia dziennego dla osób upośledzonych i z zaburzeniami psychicznymi, liczba powstałych miejsc opieki dziennej, liczba całodobowych placówek wsparcia dla osób upośledzonych i z zaburzeniami psychicznymi; liczba beneficjentów w placówkach opieki; liczba zajęć oferowanych w domach opieki; liczba pracowników socjalnych i specjalistów zatrudnionych w placówkach opieki

Środki na realizację: środki własne, środki z RPO WP, środki z PFRON, środki z innych funduszy unijnych

Cel 2.3.d: Poprawa dostępu do usług medycznych i rehabilitacyjnych świadczonych na terenie powiatu

Partnerzy: SP ZOZ, szpitale wojewódzkie, przychodnie prywatne, gminy, organizacje pozarządowe

Wskaźniki: średnia długość życia w powiecie, liczba pacjentów korzystających z opieki specjalistycznej w powiecie, liczba pacjentów korzystających z usług rehabilitacyjnych w powiecie, liczba działań w zakresie profilaktyki zdrowotnej, liczba osób uczestniczących w badaniach profilaktycznych, odsetek osób uczestniczących w badaniach profilaktycznych

Środki na realizację: budżet powiatu, środki NFZ, środki z budżetu województwa, środki unijne, fundusze prywatne, środki od sponsorów

Obszar 3: Sfera kulturowo-przyrodnicza

Cel główny 3.1: Ochrona i promocja dóbr kultury

Uzasadnienie celu: Jednym z największych walorów Powiatu jest jego bogata i zróżnicowana tradycja historyczna i dziedzictwo kulturowe, na które składa się wielowiekowa historia

regionu, jego zabytki, zwyczaje i pamięć o społecznościach, które zamieszkiwały jego teren (oprócz Polaków, także Żydzi, Ukraińcy i Niemcy). Istnieje także ryzyko, że z czasem część lokalnego dziedzictwa popadnie w zapomnienie, co zubożyłoby znacząco wizerunek Ziemi Leżajskiej. Ochrona tej pamięci, a także jej upowszechnienie przyczynią się do wzmocnienia lokalnej marki i wzrostu zainteresowania miejscową ofertą, co w konsekwencji pozwoli na stworzenie nowych miejsc pracy w branży turystycznej i innych dziedzinach z nią związanych, przez co podniesie się jakość życia mieszkańców.

Zgodność celu: z Marketingową Strategią Polski w sektorze turystyki na lata 2012-2020, cel operacyjny nr 1: Zaspokajanie potrzeb informacyjnych w zakresie turystyki; cel operacyjny nr 2: Marketingowe wspieranie rozwoju produktu turystycznego, a w szczególności z poddziałaniem: 2.2.1. Marketing wewnętrzny; ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego w zakresie priorytetu „Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa”; z osią priorytetową IV RPO WP – Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Cele szczegółowe:

Cel 3.1.a: Upowszechnianie lokalnego dziedzictwa kulturowego we współpracy z instytucjami i twórcami kultury

Partnerzy: Muzeum Ziemi Leżajskiej, Klasztor O.O. Bernardynów, powiatowe i gminne instytucje kultury, organizacje pozarządowe, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Wskaźniki: liczba umów / porozumień ws. współpracy, liczba przedsięwzięć zrealizowanych w formie partnerstwa, liczba zrealizowanych projektów z zakresie upowszechniania lokalnego dziedzictwa kulturowego, liczba odbiorców zrealizowanych projektów kulturalnych

Środki na realizację: budżet powiatu, środki z MKiDN, środki unijne, środki z RPO WP, środki od partnerów, granty krajowe i międzynarodowe

Cel 3.1.b: Rozwijanie działalności Muzeum Ziemi Leżajskiej z wykorzystaniem lokalnych zasobów kulturowych

Partnerzy: inne instytucje kultury, organizacje pozarządowe działające w sferze kultury, parafie, Klasztor O.O. Bernardynów, związki wyznaniowe, mieszkańcy

Wskaźniki: liczba wystaw stałych i cyklicznych w Muzeum Ziemi Leżajskiej, liczba odwiedzających muzeum, w tym liczba przyjezdnych, liczba imprez organizowanych przez MZL, ocena jakości oferty kulturalnej placówki dokonana przez odwiedzających

Środki na realizację: budżet powiatu środki z MKiDN, środki unijne w tym środki z RPO WP, środki od partnerów, granty krajowe i międzynarodowe

Cel 3.1.c: Ochrona lokalnych zabytków i pomników przyrody

Partnerzy: właściciele obiektów zabytkowych, instytucje kultury, organizacje turystyczne, organizacje pozarządowe działające w sferze kultury, LGD, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Środowiska

Wskaźniki: liczba zabytków kultury, liczba pomników przyrody, liczba zabytków wpisanych na listę dziedzictwa narodowego, liczba turystów odwiedzających

Środki na realizację: budżet powiatu, środki z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska, środki z MKiDN, środki z MŚ, środki unijne w tym środki z RPO WP

Cel główny 3.2: Rozwój turystyki i rekreacji na terenie powiatu

Uzasadnienie celu: Jednym z kluczowych zasobów Ziemi Leżajskiej i powiatu jest jego bogata tradycja historyczna i dziedzictwo kulturowe. Diagnoza obecnej sytuacji pokazuje, że zasoby te nie w pełni są wykorzystywane dla tworzenia dochodu i nowych miejsc pracy. Wśród najważniejszych elementów dziedzictwa historycznego są klasztor O.O. Bernardynów; grób cadyka Elimelecha, jako cel pielgrzymek chasydów; jak też elementy tradycji gospodarczej (browar), z których znane jest miasto Leżajsk; także na terenie Ziemi Grodziskiej występują zabytkowe obiekty i lokalne, specyficzne tradycje (np. Turki). Obszar powiatu to także tereny krajobrazu chronionego, czy też obszary o potencjale rekreacyjnym (m.in. zalewy, ścieżki rowerowe, trasy *nordic walking*). Obecnie nie są one jednak w wystarczającym stopniu wypromowane, ani też wykorzystane marketingowo i gospodarczo. Świadczą o tym m.in. dane o liczbie udzielonych noclegów, opisane w części diagnostycznej. Przeszkodą jest z jednej strony brak strategii rozwoju lokalnej marki, z drugiej zaś brak współpracy pomiędzy różnymi podmiotami, mającymi wpływ na sposób wykorzystania dóbr kulturowych, w tym także z innymi ośrodkami o walorach turystycznych. Cel w postaci upowszechnienia lokalnych tradycji może być osiągnięty jedynie w warunkach profesjonalnej współpracy interesariuszy (w tym lokalnych instytucji i organizacji pozarządowych zajmujących się pielęgnowaniem dziedzictwa historycznego) oraz połączenia oferty ośrodków powiatu z ofertą innych miejscowości regionu (np. Łańcuta). Realizacja zakładanych celów przełoży się na wzrost zainteresowania ofertą dostępną w powiecie, wykreuje nowe miejsca pracy w sektorze usługowym oraz będzie komplementarna z innymi celami głównymi strategii.

Zgodność celu: z Marketingową Strategią Polski w sektorze turystyki na lata 2012-2020, cel operacyjny nr 2: Marketingowe wspieranie rozwoju produktu turystycznego, a w szczególności z poddziałaniami: 2.1.1. Promocja produktów, 2.1.2. Wspieranie rozwoju produktów turystyki wypoczynkowej, 2.2.1. Marketing wewnętrzny oraz z celem operacyjnym nr 3: Zwiększenie dotarcia z przekazem informacyjno-promocyjnym

o atrakcyjności turystycznej Polski, a w szczególności z poddziałaniem: 3.1.1. Kampanie i zadania promocyjne w turystyce wypoczynkowej; z Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020, celem nr 1: Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów: 1.3.6 Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego; ze Strategią Rozwoju Województwa Podkarpackiego w zakresie priorytetu „Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa”; z osią priorytetową IV RPO WP – Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Cele szczegółowe:

Cel 3.2.a: Stworzenie regionalnej marki turystycznej [we współpracy z gminami]

Partnerzy: gminy, CITiK, firmy konsultingowe, specjaliści od marketingu, MCK w Leżajsku, GOK w gminach powiatu, POT, ROT

Wskaźniki: posiadanie spójnego systemu identyfikacji wizualnej, liczba publikacji / witryn internetowych promujących ofertę regionu, rozpoznawalność marki lokalnej, liczba podmiotów lokalnych korzystających ze wspólnej identyfikacji wizualnej, liczba turystów odwiedzających region / powiat

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki unijne

Cel 3.2.b: Promocja marki regionalnej i regionalnej oferty turystyczno-rekreacyjnej [we współpracy z gminami]

Partnerzy: Muzeum Ziemi Leżańskiej, Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej w Leżajsku, Polska Organizacja Turystyczna, Regionalne Organizacje Turystyczne, Lokalna Organizacja Turystyczna, PALiZ, agencje reklamowe, przedsiębiorcy z branży turystycznej i hotelarsko-gastronomicznej

Wskaźniki: liczba publikacji poświęconych promocji regionu i jego ośrodków, liczba portali internetowych z informacjami o regionie, liczba imprez wystawowych promujących region, liczba odbiorców działań promocyjnych, liczba relacji medialnych z imprez (w podziale na media lokalne, regionalne, krajowe)

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, miasta, środki unijne, środki z programów RPO WP, środki z Ministerstwa Sportu i Turystyki

Cel 3.2.c: Wspieranie rozwoju obiektów agroturystycznych i rekreacyjnych [we współpracy z gminami]

Partnerzy: przedsiębiorcy z branży hotelarsko-gastronomicznej, gospodarstwa agroturystyczne

Wskaźniki: liczba obiektów hotelowych, liczba miejsc hotelowych, liczba gości w skali roku, liczba udzielonych noclegów w skali roku

Środki na realizację: środki z budżetu powiatu, budżety gmin, środki z RPO WP, środki z Ministerstwa Sportu i Turystyki

Cel 3.2.d: Promowanie produktów lokalnych [we współpracy z gminami]

Partnerzy: lokalni producenci i rzemieślnicy, specjaliści od marketingu, CITiK, media, mieszkańcy, inne samorządy (gminne i wojewódzki)

Wskaźniki: liczba zarejestrowanych produktów regionalnych, liczba sprzedanych produktów regionalnych, wartość sprzedaży produktów regionalnych w okresie obrachunkowym, liczba imprez oferujących produkty lokalne

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki z budżetu krajowego i unijnego, środki od partnerów projektowych

Cel główny 3.3. Dbłość o jakość środowiska

Uzasadnienie celu: Jednym z wyzwań, przed jakim stają samorządy lokalne jest konieczność redukcji własnych zanieczyszczeń i tzw. „niskiej emisji”, oznaczającej całość emitowanych do powietrza substancji z niewysokich źródeł emisji. Niezbędne zatem będą działania w zakresie wdrażania rozwiązań z zakresu gospodarki niskoemisyjnej, czyli oparcia się przede wszystkim na efektywności energetycznej, wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniu technologii ograniczających emisję. Termin „gospodarka niskoemisyjna” oznacza gospodarkę charakteryzującą się przede wszystkim oddzieleniem wzrostu emisji gazów cieplarnianych od wzrostu gospodarczego, głównie poprzez ograniczenie wykorzystania paliw kopalnych. Temu przedsięwzięciu powinien towarzyszyć szereg innych działań zmierzających do poprawy świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym m.in. w zakresie selekcji i zbiórki odpadów. W efekcie zrealizowanych działań nastąpi ograniczenie emisji szkodliwych czynników do środowiska oraz zwiększy się oszczędność zużycia energii, w szczególności pochodzącej z kopalń. Poprawie ulegną wskaźniki recyklingu oraz jakość środowiska i przestrzeni publicznej.

Zgodność celu: z priorytetem strategii Europa 2020 rozwoju zrównoważonego – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej; z obszarem strategicznym II „Konkurencyjna gospodarka” Strategii Rozwoju Kraju 2020, cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko, II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami, II.6.4. Poprawa stanu środowiska; z celem 1 „Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów” Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego

2010-2020, cel szczegółowy 1.3.5 Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne; z osiami priorytetowymi III – Czysta energia i IV – Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego RPO WL.

Cele szczegółowe:

Cel 3.3.a: Wsparcie działań z zakresu rozwoju OZE

Partnerzy: inne samorządy, przedsiębiorstwa z branży energetycznej, mieszkańcy, przedsiębiorcy, klastry OZE

Wskaźniki: liczba zbudowanych instalacji z dziedziny OZE, liczba obiektów powiatowych korzystających z energii wytwarzanej przez OZE, liczba gospodarstw korzystających z energii wytwarzanej przez OZE, oszczędność energii związana z wykorzystaniem OZE, udział energii z OZE w ogólnym bilansie energetycznym powiatu

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki unijne, środki z WFOŚiGW

Cel 3.3.b: Ograniczenie emisji dwutlenku węgla

Partnerzy: inne samorządy, przedsiębiorstwa z branży energetycznej, mieszkańcy, przedsiębiorcy

Wskaźniki: zmniejszenie emisji CO₂ i innych gazów cieplarnianych, zmniejszenie zużycia węgla, zwiększanie udziału energii ze źródeł odnawialnych

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki unijne, środki z WFOŚiGW

Cel 3.3.c: Promowanie postaw pro-ekologicznych

Partnerzy: media lokalne, placówki edukacyjne, straże pożarne, PSZOKi, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, firmy transportowe, zakłady komunalne

Wskaźniki: liczba dzikich wysypisk (zmniejszona), liczba przypadków wypalania traw i niedozwolonego palenia odpadów (zmniejszona), liczba punktów recyklingu i odbioru śmieci elektronicznych, liczba kampanii pro-ekologicznych, zasięg kampanii pro-ekologicznych

Środki na realizację: budżet powiatu, budżety gmin, środki unijne, środki z WFOŚiGW

Zaproponowany powyżej katalog celów nie ma formuły zamkniętej. Przedstawione cele mogą być modyfikowane i uzupełniane o kolejne. Służą temu m.in. przewidziane w niniejszej strategii narzędzia monitoringu *on-going*, umożliwiające dostosowywanie i optymalizację działań operacyjnych pod kątem maksymalnej efektywności w osiąganiu

celów głównych strategii. Szczegółowa operacjonalizacja zadań będzie zatem wynikiem konkretnych decyzji władz powiatu, jednostek organizacyjnych oraz partnerów zewnętrznych, określających sposób realizacji zapisów strategii.

4. Powiązanie z innymi dokumentami

Zaprezentowana strategia jest zgodna z następującymi zapisami dokumentów strategicznych różnego szczebla, wśród których znajdują się m.in.:

Europa 2020

U podstaw tego dokumentu, będącego podstawą dla polityki spójności UE, leżą trzy następujące priorytety:

- rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Do wszystkich wskazanych powyżej priorytetów odnoszą się cele ujęte w niniejszej strategii.

Strategia Rozwoju Kraju 2020

W zakresie dokumentu krajowego, określającego kierunki rozwoju Polski do roku 2020, jakim jest Strategia Rozwoju Kraju 2020 niniejszy dokument jest zgodny z następującymi celami:

W zakresie obszaru strategicznego I – Sprawne i efektywne państwo:

- Cel I.1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem.
- Cel I.3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela.
 - I.3.2. Rozwój kapitału społecznego.

W zakresie obszaru strategicznego II – Konkurencyjna gospodarka:

- Cel II.2. Wzrost wydajności gospodarki.
 - II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej.
- Cel II.3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki.
 - II.3.2. Podwyższenie stopnia komercjalizacji badań.
 - II.3.4. Zwiększenie wykorzystania rozwiązań innowacyjnych.
- Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.

- II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.
- II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.
- Cel II.5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych.
 - II.5.2. Upowszechnienie wykorzystania technologii cyfrowych.
- Cel II.6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko.
 - II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami.
 - II.6.4. Poprawa stanu środowiska.

W obszarze strategicznym III – Spójność społeczna i terytorialna:

- Cel III.1. Integracja społeczna.
 - III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.
 - III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020 jest zgodna z Krajowym Programem Rozwoju Ekonomii Społecznej, według którego ekonomia społeczna powinna w roku 2020 stanowić ważny czynnik wzrostu zatrudnienia, spójności społecznej oraz rozwoju kapitału społecznego, a w tym czasie podmioty ekonomii społecznej staną się ważnym elementem aktywizacji osób w trudnej sytuacji na rynku pracy oraz dostarczycielem usług użyteczności publicznej działającym we wspólnotach samorządowych. Celami operacyjnymi KPRES są:

- Wzmocnienie roli podmiotów ekonomii społecznej we wspólnotach samorządowych,
- Powstanie i utrzymanie 35 tysięcy miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych,
- Poprawienie mechanizmów zarządzania i koordynacji w obszarze polityki wspierania ekonomii społecznej,
- Wzrost kompetencji w obszarze ekonomii społecznej w społeczeństwie.

Zapisy niniejszej Strategii w części poświęconej wsparciu działań w obszarze ekonomii społecznej są zgodne z przywołanymi celami.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej znajduje się zapis stwierdzający, że „rozwój powinien bazować przede wszystkim na endogenicznych zasobach regionu w zgodzie z obowiązującymi standardami i normami, w tym ochrony środowiska; jakość kapitału ludzkiego ma decydujący wpływ na sukces strategii”. Niniejszy dokument wypełnia te przesłanki, a ponadto pozostaje w zgodzie z następującymi celami strategicznymi:

- Cel strategiczny 1: Oddziaływanie na poprawę jakości kapitału ludzkiego,
- Cel strategiczny 2: Budowanie społeczeństwa informacyjnego opartego na wiedzy,

- Cel strategiczny 3: Wspieranie gospodarki, wspieranie funkcjonowania MSP,
- Cel strategiczny 7: Konserwacja i wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego oraz ochrona różnorodności biologicznej.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020

Zapisy Strategii Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020 wypełniają też cele Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 jakimi są:

- Cel 1: Wzmocnienie wzrostu konkurencyjności rozwoju regionów.
 - 1.3.1 Rozwój kapitału intelektualnego, w tym kapitału ludzkiego i społecznego.
 - 1.3.4 Wspieranie rozwoju Instytucji Otoczenia Biznesu.
 - 1.3.5 Dywersyfikacja źródeł i efektywne wykorzystanie energii oraz reagowanie na zagrożenia naturalne.
 - 1.3.6 Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego.
- Cel 2: Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych.
 - 2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe.

Marketingowa Strategia Polski w sektorze turystyki na lata 2012-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020 w zakresie celów w obszarze 4 „Ochrona i promocja dziedzictwa kulturowego” jest zgodna z celami określonymi w Marketingowej Strategii Polski na lata 2012-2020 opracowanej przez Polską Organizację Turystyczną, a w szczególności z jej celami nadrzędnymi, jakimi są:

- Cel operacyjny nr 1: Zaspokajanie potrzeb informacyjnych w zakresie turystyki
- Cel operacyjny nr 2: Marketingowe wspieranie rozwoju produktu turystycznego, a w szczególności poddziałania:
 - 2.1.1. Promocja produktów
 - 2.1.2. Wspieranie rozwoju produktów turystyki wypoczynkowej
 - 2.2.1. Marketing wewnętrzny
- Cel operacyjny nr 3: Zwiększenie dotarcia z przekazem informacyjno-promocyjnym o atrakcyjności turystycznej Polski, a w szczególności z poddziałaniami:
 - 3.1.1. Kampanie i zadania promocyjne w turystyce wypoczynkowej
 - 3.2.3. Internetowy marketing bezpośredni z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi (CRM).

Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020

W zakresie celów mających za zadanie wsparcie rynku pracy i edukacji oraz innowacji społecznych, strategia niniejsza jest zgodna z celami następujących osi priorytetowych PO WER na lata 2014-2020:

- Oś I: Osoby młode na rynku pracy,
- Oś II: Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji,
- Oś IV: Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa.

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2006-2020

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2006-2020 opiera realizację celu nadrzędnego, jakim jest „efektywne wykorzystanie zasobów wewnętrznych i zewnętrznych dla zrównoważonego i inteligentnego rozwoju społeczno-gospodarczego drogą do poprawy jakości życia mieszkańców” na czterech priorytetach, w jakie wpisuje się niniejszy dokument, tj.:

- Rozwijanie przewag regionu w oparciu o kreatywne specjalizacje jako przejaw budowania konkurencyjności krajowej i międzynarodowej,
- Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego jako czynników innowacyjności regionu oraz poprawy poziomu życia mieszkańców,
- Podniesienie dostępności oraz poprawa spójności funkcjonalno-przestrzennej jako element budowania potencjału rozwojowego regionu,
- Racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów z poszanowaniem środowiska naturalnego sposobem na zapewnienie bezpieczeństwa i dobrych warunków życia mieszkańców oraz rozwoju gospodarczego województwa.

Powyższe priorytety zostały uwzględnione w niniejszym dokumencie.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020

Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020 odnosi się też do celów priorytetowych wskazanych w Regionalnym Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, a w szczególności:

- W osi priorytetowej I – Konkurencyjna I Innowacyjna Gospodarka
- W osi priorytetowej II – Cyfrowe Podkarpackie
- W osi priorytetowej III – Czysta energia
- W osi priorytetowej IV – Ochrona środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego
- W osi priorytetowej V – Infrastruktura komunikacyjna
- W osi priorytetowej VI – Spójność przestrzenna i społeczna
- W osi priorytetowej VII – Regionalny rynek pracy
 - Działanie 7.1 – Poprawa sytuacji osób bezrobotnych na rynku pracy
 - Działanie 7.3 – Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości
 - Działanie 7.4 – Rozwój opieki żłobkowej w regionie

- Działanie 7.5 – Rozwój kompetencji pracowników sektora MŚP
- Działanie 7.6 – Programy profilaktyczne i zdrowotne w regionie
- W osi priorytetowej VIII – Integracja społeczna, a w szczególności:
 - Działanie 8.1 – Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym
 - Działanie 8.2 – Aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym prowadzona przez ośrodki pomocy społecznej/powiatowe centra pomocy rodzinie
 - Działanie 8.3 – Zwiększenie dostępu do usług społecznych i zdrowotnych
 - Działanie 8.4 – Poprawa dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej
 - Działanie 8.5 – Wspieranie rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie
- W osi priorytetowej IX – Jakość edukacji i kompetencji w regionie
 - Działanie 9.1 – Rozwój edukacji przedszkolnej
 - Działanie 9.2 – Poprawa jakości kształcenia ogólnego
 - Działanie 9.3 – Podnoszenie kompetencji osób dorosłych w obszarze TIK i języków obcych
 - Działanie 9.4 – Poprawa jakości kształcenia zawodowego
 - Działanie 9.5 – Podnoszenie kompetencji osób dorosłych w formach pozaszkolnych

Strategia kreacji i promocji marki województwa podkarpackiego z planem wdrożenia strategii w latach 2010–2015

Niniejszy dokument jest zgodny ze „Strategią kreacji i promocji marki województwa podkarpackiego z planem wdrożenia strategii w latach 2010–2015”, a w szczególności z jej celami w zakresie promocji turystyki:

- 2.2.1. Wypromowanie województwa podkarpackiego jako regionu, w którym można nabrać dystansu do siebie i świata, odnaleźć siebie
- 2.2.2. Wypromowanie różnych form turystyki: aktywna, górską, lotniczą, przemysłową, biznesową, wodną, zdrowotną, wypoczynkową, pielgrzymkową, kulturową
- 2.2.3. Wypromowanie województwa podkarpackiego jako turystycznego produktu całorocznego, w kontekście wiosny, lata, jesieni i zimy (przełamanie sezonowości)
- 2.2.4. Wypromowanie oferty turystycznej województwa podkarpackiego w formie pakietów: propozycje dla singli, rodzin, leniuchów, aktywnych itp.

Kultury:

- 2.3.1. Wypromowanie województwa podkarpackiego jako regionu łączącego różne kultury i grupy etniczne: Bojkowie, Łemkowie, Ukraińcy, Polacy itd.
- 2.3.2. Wypromowanie województwa podkarpackiego jako regionu łączącego trzy kraje: Polskę, Słowację i Ukrainę i korzystającego z ich wpływów kulturowych

Jakości życia:

- 2.4.3. Wypromowanie województwa podkarpackiego w kontekście życia w czystym i zdrowym otoczeniu

Gospodarki:

- 2.1.2. Wypromować województwo, które stawia na ideę łączenia świata biznesu ze światem nauki (programy edukacyjne)
- 2.1.3. Wypromowanie najbardziej innowacyjnych i nowoczesnych firm z regionu związanych z różnymi gałęziami gospodarki: przemysł lotniczy, informatyka, rolnictwo ekologiczne itp.

Realizacja celów zakładanych w Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020, będzie zatem możliwa poprzez działania, które przynajmniej w części będą współfinansowane ze środków dostępnych w ramach realizacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Podkarpackiego na lata 2014-2020, a także innych programów operacyjnych adresowanych do jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego; w tym opartych na powyżej przedstawionych dokumentach strategicznych.

III. Wdrażanie, monitoring i ewaluacja strategii

1. Wdrażanie strategii

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020 jest stworzenie i wdrożenie skutecznego systemu monitorowania i oceny Strategii. Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, która pozwala na wychwycenie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń. Ewaluacja natomiast ma za zadanie sprawdzenie, czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów. Zakres monitoringu i ewaluacji niniejszej Strategii wyznaczają określone w niej cele priorytetowe i cele szczegółowe oraz przedsięwzięcia zaplanowane dla ich osiągnięcia, czyli działania operacyjne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. Zakres finansowy dotyczyć będzie monitorowania poprawności oraz efektywności wydawanych środków, natomiast zakres rzeczowy związany będzie z efektywnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu Strategii.

Za wdrożenie Strategii oraz realizację działań podjętych na jej podstawie odpowiedzialny jest Zarząd Powiatu Leżajskiego. W celu skuteczniejszego wdrażania Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020, zawierającej zadania będące w kompetencjach wielu podmiotów, wymagana jest ścisła koordynacja i współpraca pomiędzy zainteresowanymi stronami. Dla zwiększenia efektywności działań władz samorządowych w zakresie wdrażania dokumentu, może zostać powołany Zespół ds. Koordynacji Wdrażania Strategii. W jego składzie powinni znajdować się Sekretarz Powiatu Leżajskiego, kierownicy jednostek organizacyjnych działających w powiecie oraz przedstawiciele środowisk mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych powołani przez Starostę. Podstawowymi zadaniami Zespołu ds. Koordynacji Wdrażania Strategii powinny być:

- współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
- harmonizacja realizacji działań zapisanych w Strategii i innych dokumentach planistycznych oraz strategicznych,
- monitorowanie możliwości finansowania zaplanowanych działań ze środków Powiatu oraz funduszy zewnętrznych,
- pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii.

Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom powiatu, jak również wszystkim interesariuszom za pośrednictwem strony internetowej Starostwa Powiatowego w Leżajsku, a także podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych, czy przedsiębiorcami. Środowiska te mogą również uczestniczyć aktywnie w procesie monitorowania Strategii, za pośrednictwem dostępnych narzędzi partycypacyjnych funkcjonujących na terenie powiatu.

Dokumentem służącym wdrażaniu Strategii może być Wieloletni Plan Inwestycyjny. WPI wskazywać może na konkretne zadania inwestycyjne, które mają zostać zrealizowane do 2020 roku. Zadania niewykonane w pierwszych latach przyjętego horyzontu czasowego są przesuwane na lata następne, chyba że z perspektywy minionego czasu ich wykonanie okaże się nieracjonalne. Zarówno Wieloletni Plan Inwestycyjny, jak i sama Strategia w okresie obowiązywania może ulegać zmianie, gdy pojawią się ku temu uzasadnione przesłanki.

Z finansowego punktu widzenia do realizacji Strategii zostaną wykorzystane m.in.:

- środki własne Powiatu Leżajskiego,
- środki pochodzące z bezzwrotnych i zwrotnych źródeł finansowania (krajowych i zagranicznych),
- środki z programów pomocowych (krajowych i zagranicznych),
- środki prywatnych podmiotów (np. w ramach umów partnerstwa publiczno-prywatnego).

2. Ewaluacja i monitoring

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia stopnia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu kryteriach, jakimi są:

- Skuteczność – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- Efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- Użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- Trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru,
- Trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja działań zawartych w Strategii Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020 zostanie podzielona na następujące części:

- *ex-ante* (przed realizacją Strategii) – stanowiąca wstępny element diagnozy służący podejmowaniu spójnych decyzji (ocena ta została przeprowadzona przed opracowaniem niniejszej Strategii),
- *on-going* (na bieżąco w trakcie okresu realizacji) – jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja elementów Strategii wymagających korekt,
- *ex-post* (na zakończenie realizacji Strategii) – w celu oceny zgodności i efektywności działań zrealizowanych w ramach Strategii z założeniami i celami w niej przyjętymi.

Taka konstrukcja systemu monitoringu oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji pozwoli na wyeliminowanie lub przynajmniej znaczące ograniczenie ryzyka dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikających ze zmieniających się warunków funkcjonowania

podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych celów szczegółowych, które będą wpisywać się w wyznaczone cele strategiczne i operacyjne.

Za prowadzenie monitorowania i ewaluacji odpowiedzialny będzie Zespół ds. Ewaluacji i Monitoringu, który zostanie powołany przez Starostę na etapie wdrażania Strategii. Zespół ten będzie się zbierał nie rzadziej niż co rok, a do jego zadań należeć będą:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów priorytetowych,
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań zaplanowanych dla realizacji celów szczegółowych,
- ewaluacja *on-going* kluczowych obszarów strategii,
- ewaluacja końcowa Strategii, po zakończeniu okresu na jaki została zaplanowana (*ex-post*),
- sformułowanie wniosków i zaleceń odnośnie wprowadzenia usprawnień w kwestii wdrażania Strategii,
- opracowanie sprawozdań z posiedzeń.

Przewodniczący Zespołu ds. Ewaluacji i Monitoringu zobowiązany będzie przedstawić Radzie Powiatu sprawozdanie sporządzone przez Zespół. Rada Powiatu będzie dokonywać analizy postępów w realizacji Strategii, a jej zadania w tym zakresie polegać będą na:

- przyjmowaniu sprawozdań z realizacji Strategii, w szczególności w zakresie osiągnięcia celów i rezultatów,
- analizowaniu i zatwierdzaniu wniosków o zmianę treści Strategii,
- aktualizacji Strategii w razie potrzeby,
- określaniu zadań zaplanowanych do realizacji celów strategicznych przy przyjmowaniu budżetu powiatu leżajskiego oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami, a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań. Do oceny stopnia realizacji zakładanych celów potrzebne będą zatem konkretne dane statystyczne dotyczące aktualnej sytuacji Powiatu, ujęte w konkretne wartości wskaźników. Przykładowe wskaźniki przypisane celom szczegółowym zostały wskazane w części programująco-strategicznej niniejszej Strategii, w podrozdziale zatytułowanym „Cele strategiczne”. Dzięki nim możliwe będzie określenie poziomu wyjściowego oraz stopnia realizacji zakładanych celów. Wyniki realizacji planowanych zadań, zapisane w postaci wskaźników lub informacji statystycznych będą odgrywać dużą rolę w przypadku planowanych zmian i aktualizacji dokumentu. Analiza wskaźników w trybie ewaluacji *on-going* pozwoli na stały dostęp do obrazu aktualnej sytuacji powiatu w kluczowych obszarach jej funkcjonowania. Co ważne,

ocena wskaźników powinna być dokonywana łącznie - interpretacja pojedynczego wskaźnika czy liczby statystycznej może dawać mylne wrażenie o stopniu zaawansowania wdrażania Strategii. Dopiero łączna analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami. Poniżej znajduje się tabela pomocnicza służąca analizie wskaźnikowej stopnia osiągnięcia celów szczegółowych. Wskaźniki przypisane poszczególnym celom, jak zaznaczono wyżej, znajdują się w rozdziale „Cele strategiczne”.

Tabela 36: Analiza wskaźników realizacji celów strategicznych

Lp.	Cel główny:			Numer	
	Cel szczegółowy:			Numer	
	Wskaźnik	Źródło danych	Jednostka miary	Wartość dla roku bazowego	Wartość dla roku analizowanego
1.					
2.					
3.					
n.					

Kolejnym narzędziem służącym ocenie efektów realizacji Strategii może być porównanie wyników powiatu z wynikami innych powiatów – zarówno na tle całego województwa, jak i kraju. Porównanie efektów ujętych w różnego rodzaju wskaźnikach może przyczynić się do zidentyfikowania najlepszych wzorców do realizacji zadań zapisanych w Strategii. Gromadzenie i analizowanie danych takich jak współczynniki ekonomiczne, trendy rozwojowe czy struktura wydatków i inwestycji – ujętych w niniejszym dokumencie w części opisowo-diagnostycznej będzie przydatne do skutecznego prowadzenia monitoringu. Źródłami danych w analizie wskaźnikowej mogą być w szczególności:

- statystyka publiczna – prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, dostępna pod adresem www.stat.gov.pl – z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych,
- statystyka prowadzona przez jednostki powiatu – generowana i gromadzona przez poszczególne komórki organizacyjne Starostwa Powiatowego oraz podległe Powiatowi jednostki organizacyjne, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do Starostwa, a w szczególności do Zespołu ds. Ewaluacji i Monitoringu,
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, organizacje pozarządowe, samorząd powiatowy, samorząd regionalny i administrację rządową dot. działań zbieżnych merytorycznie z badaniem celem operacyjnym – przekazywanie informacji i danych przez te podmioty i jednostki zewnętrzne powinno odbywać się na mocy porozumień pomiędzy samorządem Powiatu oraz wskazanymi podmiotami i jednostkami. Porozumienia te dotyczą takich podmiotów i jednostek zewnętrznych,

jak np.: instytucje otoczenia biznesu, Wojewódzki Konserwator Zabytków, zarządy dróg, urzędy gmin, wchodzących w skład powiatu, Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Podkarpacka Regionalna Organizacja Turystyczna czy Okręgowa Komisja Egzaminacyjna.

Istotna uwaga dotyczy faktu, że strategia nie formułuje bezpośrednio konkretnych zadań służących realizacji celów strategicznych. Zadania te są wynikiem operacjonalizacji strategii, mającej postać konkretnych decyzji władz miasta. Jednym z przykładów takiego dokumentu o charakterze operacyjnym jest wymieniony wcześniej Wieloletni Plan Inwestycyjny. Z racji okresu, na jaki jest planowany, informacje zawarte w wieloletnim planie inwestycyjnym dotyczące przedsięwzięć, inwestycji i projektów nie zawsze będą dokładne. Zatem w odniesieniu do WPI, jak i w przypadku analizy innych zadań inwestycyjnych należy wziąć pod uwagę fakt, iż opierać się będą na pewnych szacunkach i prognozach, a ich weryfikacja powinna uwzględniać aktualne dane, w szczególności finansowe. Formuła ewaluacji *on-going* jest przydatna właśnie w takich sytuacjach. Pamiętać należy również, że dokument jakim jest Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2015-2020 jest dokumentem otwartym z możliwością jego sukcesywnego uzupełniania.

Użyte skróty

ASOS – Program Aktywności Społecznej Osób Starszych

CITiK – Centrum Informacji Turystycznej i Kulturalnej

GUS – Główny Urząd Statystyczny

JST – Jednostka Samorządu Terytorialnego

KPRES - Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

KRUS – Kasa Rolniczych Ubezpieczeń Społecznych

LGD – Lokalna Grupa Działania

MCK – Miejskie Centrum Kultury

MliR – Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

MKiDN – Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

MOPS –Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

MZK – Miejski Zakład Komunalny

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

NGO – (*Non-Governmental Organization*) Organizacja Pozarządowa

OREW – Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy

PAS – Program Aktywności Samorządowej

PAIIIZ – Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych

PDDM – Pracownia Dokumentacji Dziejów Miasta

PGK – Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej

PO WER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój

POT – Polska Organizacja Turystyczna

PROW – Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

PSZOK – Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

ROT – Regionalna Organizacja Turystyczna

RPO WP – Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego

SP – Starostwo powiatowe

ŚDS – Środowiskowy Dom Samopomocy

TBS – Towarzystwo Budownictwa Społecznego

UG – Urząd gminy

UM – Urząd Miejski

UM WP – Urząd Marszałkowski Województwa Podkarpackiego

WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

ZUS – Zakład Ubezpieczeń Społecznych

Spis tabel

Tabela 1: Liczba ludności powiatu leżajskiego w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)	7
Tabela 2: Saldo migracji wewnętrznych ludności w powiecie leżajskim i jego gminach oraz innych JST województwa w latach 2007 – 2013 (źródło: GUS).....	11
Tabela 3: Saldo migracji zagranicznych ludności w powiecie leżajskim i jego gminach oraz innych JST województwa w latach 2007 – 2013 (źródło: GUS).....	11
Tabela 4: Dostęp do usług placówek stacjonarnej pomocy społecznej w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS).....	24
Tabela 5: Dostęp do usług medycznych, aptek i żłobków w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 .	26
Tabela 6: Placówki muzealne w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS).....	28
Tabela 7: Czytelnictwo w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)	28
Tabela 8: Placówki kinowe i liczba widzów w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)...	29
Tabela 9: Liczba uczniów w poszczególnych szkołach podległych władzom powiatu leżajskiego w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych ze Starostwa Powiatowego w Leżajsku)	32
Tabela 10: Liczba podopiecznych i opiekunów w placówce specjalnej w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych SP)	34
Tabela 11: Wydatki powiatu leżajskiego na szkolnictwo w latach 2008 – 2014 w złotych (oprac. wł. na podstawie danych SP)	36
Tabela 12: Podmioty gospodarki narodowej (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w gminach powiatu leżajskiego (oprac. własne na podstawie rejestru REGON na dzień 31.12.2014).....	44
Tabela 13: Liczba bezrobotnych wg płci i wieku w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)	51
Tabela 14: Liczba bezrobotnych wg wykształcenia w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)	52
Tabela 15: Liczba bezrobotnych wg stażu pracy w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)	52
Tabela 16: Liczba bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP).....	53
Tabela 17: Sieć dróg powiatowych w powiecie leżajskim. Stan na 31.12.2014 (oprac. wł. na podstawie danych SP)	57

Tabela 18: Korzystający z instalacji w powiecie leżajskim w % ogółu ludności w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)	60
Tabela 19: Długość linii wodociągowej w powiecie leżajskim. Stan na koniec 2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)	61
Tabela 20: Długość sieci kanalizacyjnej w powiecie leżajskim. Stan na koniec roku 2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)	62
Tabela 21: Zasoby mieszkaniowe w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)	63
Tabela 22: Budynki mieszkalne i mieszkania oddawane do użytku na terenie powiatu leżajskiego w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)	63
Tabela 23: Zasoby środowiskowe w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. GUS)	64
Tabela 24: Zanieczyszczenia środowiskowe w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. GUS).....	64
Tabela 25: Zużycie wody w powiecie leżajskim w latach 2008-2014 na potrzeby gospodarki narodowej i ludności.....	65
Tabela 26: Wybrane turystyczne obiekty noclegowe w powiecie leżajskim w latach 2008-2014.....	77
Tabela 27: Wydatki budżetu powiatu leżajskiego w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)	82
Tabela 28: Rekomendowane kanały dystrybucji ankiet badawczych (źródło: Projekt PAS)	84
Tabela 29: Zestawienie wyników ankiet „jakość życia” i „jakość zarządzania” w powiecie leżajskim w roku 2014 (źródło: strona internetowa projektu PAS)	87
Tabela 30: Porównanie wyników ankiety „jakość życia” w powiecie leżajskim przeprowadzonej w latach 2012, 2013, 2014 (źródło: strona internetowa projektu PAS).....	88
Tabela 31: Porównanie wyników ankiety „jakość zarządzania” w powiecie leżajskim przeprowadzonej w latach 2012, 2013, 2014 (źródło: strona internetowa projektu PAS).....	89
Tabela 32: Analiza SWOT powiatu leżajskiego (Sfera gospodarcza)	90
Tabela 33: Analiza SWOT powiatu leżajskiego (Sfera aktywności społecznej i edukacji)	91
Tabela 34: Analiza SWOT powiatu leżajskiego (Infrastruktura)	92
Tabela 35: Analiza SWOT powiatu leżajskiego (dziedzictwo kulturowe, turystyka i środowisko)	93
Tabela 36: Analiza wskaźników realizacji celów strategicznych.....	124

Spis rysunków

Rysunek 1: Gminy powiatu leżajskiego (Szombara88 - Praca własna na podstawie Państwowego rejestru granic i powierzchni jednostek podziałów terytorialnych kraju. Licencja CC BY-SA 3.0 na podstawie Wikimedia Commons)	5
Rysunek 2: Mapa powiatu leżajskiego z zaznaczeniem głównych szlaków drogowych (źródło: Google Maps).....	6
Rysunek 3: Ludność gmin i miast powiatu leżajskiego na 31.12.2014 (oprac. wł. na podstawie danych GUS).....	7
Rysunek 4: Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny na tys. mieszkańców w powiecie leżajskim w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. danych GUS).....	8
Rysunek 5: Struktura wiekowa ludności powiatu leżajskiego na koniec roku 2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)	8
Rysunek 6: Piramida wiekowa ludności województwa podkarpackiego wraz z prognozą na rok 2050 [na niebiesko] (źródło: GUS).....	9
Rysunek 7: Wskaźniki obciążenia demograficznego w powiecie leżajskim w latach 2008-14 (oprac. wł. na podst. danych GUS)	10
Rysunek 8: Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Powiecie Leżajskim i województwie podkarpackim w ogólnej liczbie ludności (źródło: „Portrety gmin 2014”, GUS) ..	24
Rysunek 9: Liczba firm w powiecie leżajskim w przedziałach wielkości zatrudnienia (oprac. wł. wg stanu na 31.12.2014, dane z BDL)	45
Rysunek 10: Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na terenie powiatu leżajskiego w podziale na sekcje PKD (oprac. wł. wg stanu na 31.12.2014, dane z REGON)	46
Rysunek 11: Liczba podmiotów REGON działających na terenie powiatu leżajskiego w podziale na sekcje PKD (oprac. wł. wg stanu na 31.12.2014, dane z REGON)	47
Rysunek 12: Mapa terenów wchodzących w skład Parku Przemysłowego (źródło: PAIIIZ).....	49
Rysunek 13: Wykres pokazujący liczbę bezrobotnych w tym kobiet w powiecie leżajskim w latach 2008-2015 (oprac. wł.)	51
Rysunek 14: Procentowy udział bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy w roku 2014 (oprac. wł. na podst. danych z PUP)	53
Rysunek 15: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie leżajskim i województwie podkarpackim	54
Rysunek 16: Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie leżajskim i województwie podkarpackim	54
Rysunek 17: Dochody i wydatki budżetu powiatu leżajskiego w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych GUS)	78

Rysunek 18: Dochody budżetu powiatu leżajskiego w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych z GUS)	79
Rysunek 19: Dochody własne budżetu powiatu leżajskiego w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podstawie danych z GUS)	80
Rysunek 20: Wydatki budżetu powiatu leżajskiego ogółem, w tym inwestycyjne i bieżące w złotych w latach 2008-2014 (oprac. wł. na podst. danych z GUS)	81
Rysunek 21: Podsumowanie wyników ankiety „jakość życia” w roku 2014 w powiecie leżajskim (źródło: strona internetowa projektu PAS)	85
Rysunek 22: Podsumowanie wyników ankiety „jakość zarządzania” w roku 2014 w powiecie leżajskim (źródło: strona internetowa projektu PAS)	86
Rysunek 23: Kluczowe obszary w Strategii Rozwoju Powiatu Leżajskiego (oprac. wł.)	95